

Kort
Underviisning
for
Fordemødre,

sammenfæstret og udgiven i Aaret 1755.

af
Berthel Wichmand,

da værende Doct. Medic. Adfess. udi den Kongel. Fordemøder. Com-
mission, og Med. Pract. udi Aalborg,
men siden bestilket til Land-Physicus udi Aalborghuus, Aastrup, Borglum
og Seigstrup Amter.

Wichmand del.

Ch. Westre J. Haase og Nagn 1755

Andet Oplag
af Autor selv igiennemseet, forøget og forbedret.

Aalborg, 1771.
trykt udi det Kongel. privilegerede Bogtrykkerie
ved Job. P. Holberg.
Da bestilket paa Bogtrykkeriets eget sig tilkøbte Forlag.

Den Høylærde og berømmelige Autor, Belsædte og Belskyrdige Doctor Wichmand har ved Idette Skrift en alleneste viist en grundig Kundskab udi Jordemoder = Konsten, men endog en prisværdig Nidkierhed til at tiene Publicum, ved at give Jordemødrene denne tydelige og korte Underviisning, som ved Trykken at worde bekiendtgjort, særdeles nyttig og nødvendig eragtes af

Kjøbenhavn den 29. Nov.
1754.

B. | J. | v. | BUCHWALD, D.

Fortale.

Anledningen til, at jeg sammenskrev denne korte Afhandling og Undervisning for Jordemødre, var, at jeg som Adseffor og Secretair udi den Kongelige Jordemoder-Commission tog mig paa at underrette dem, som udi Residentz-Staden vilde lære Jordemoder-Konsten, og hertil maatte jeg udsøge mig den tydeligste, korteste og beqvemmeste Maade. For den Aarsags Skyld, (langt fra ikke at foragte,

Fortale.

eller at have noget at udsætte paa andre Skrifter om denne Materie i vores Danske Sprog)(*)
be.

(*) De Skrifter, som mig ere bekendte at være udkomne om Jordemoder-Konsten i vores Møderne-Maal, ere:

1. En kort Underviisning om Barsel-Koner og Jordemødre. Kiøbenhavn 1726. bestaaende af 32 Sider i 8vo. Denne Underviisning er 1) lidet for kort, 2) kunde i nogle Ting forandres, 3) seesielden, og er ikke at faae til Riøbs.

2. og 3. Nye Jordemoder-Skole, eller kort Underviisning udi Jordemoder-Konsten; til det almindelige Beste sammentrevet og forbedret af Balth. Joh. de Buchwald, Medic. Doct. & Medic. Provinc. Loll. & Falstr. (siden Etatsraad og Professor) Kiøbenhavn 1735. i 8vo. 112 Sider foruden Fortalen og Registeret, og 2 Kobberstykker. Den første Edition udkom 10 Mar tilførn. Disse ere ogsaa nye at faae.

4. Bepvisere for dem, som agte at lade sig bruge ved Forløsninger; eller: Fuldstændig Jordemoder-Skole, ic. sammentrevet og udi Spørgsmaal forfattet i det Franske Sprog af Jacques Mesnard, Chirurgien Jure &c. men nu paa Dansk oversat af J. T. Holm, Medic. Studios. samt med Flid igjennemseet af B. J. v. Buchwald, D. & Prof. P. O. Decan. Colleg. & Facult. Medic. saa og med hans Fortale forøget, hvorudi en og anden af den Franske Auhors Meeninger forandres. Kiøbenhavn 1749. 8vo. 310 Sider foruden Fortalen og Registeret, og 12 Kobberstykker. Denne Bog er alt for vidtloftig for en Jordemoder, og passer sig bedre for en Accoucheur, som forstaaer Medicinen og Chirurgien.

5. Imedens denne min Bog blev første Gang trykt, blev mig tilskicket af Auhor Hr. Doct. Georg Daniel Bössel, hans Underviisning til Jordemoder-Konsten, Altona 1754. 8vo. 192 Pag. foruden Fortalen, hvilken jeg ikke noksom kan berømme for sin Korthed, Fuldstændighed og Tydelighed Styld.

6. Nu for saa Mar siden er udkommen: Erfaringer, samlede paa det Kongelige Fri-Jordemoder-Huus, angaaende den fuldstændige Fødsel, samt dens Theoretiske Lærdom af Matthias Saxtorph, Cøree 1764. 110 Sider i 8vo.

Fortale.

begyndte jeg at samle i et kort Begreb det nødvendigste og beste af det, som jeg havde seet, hørt og lært af min Læremester, den brave og redelige Doct. Fried, berømmelige Læge og Fødsels-Hjælper udi Strasborg, og det der værende borgerlige Hospital. For det andet, det, som jeg kunde finde hos de sandeste, retteste og beste Skribentere, som med Flid have handlet om denne Videnskab. Og endeligen for det tredje, det, som jeg ved egen Erfarenhed er kommen efter. Årsagen til, at denne min liden Bog da udgaves i Trykken, er aleneste Kierlighed til min Næste, og den Medyndt, som jeg har over adskillige af dem. Guds Forsyn har saaledes maget det, at jeg skulde komme til den norderste Deel af Jylland, for at være Medicus eller Læge. Men neppe var jeg kommen her, at jeg jo strax fik at høre og see den store Ukyndighed, som næsten overalt regierer iblant Jordemødrene, ganske faa undtagne, og den umenneskelig Haardhed og Grumhed, som en og anden iblant dem, meest af Dumbhed og Banvittighed, udøver. Er det

Fortale.

ikke en stor Vankundighed, U-erfarenhed, Haardhed, at tage Bristningen for Fosterets Hoved, fatte Hænderne i Stedet for Fødderne, at ville drage Fosteret frem ved Armen, at sætte den Fødende paa Hovedet i en Tønde, at styrte hende over, at brække Arme og Been i to paa Fosteret, at drage det frem med en Bismers-Krog, eller ved en Tang, og derved klemme Næsen af det, og paa andre Maader at skæmme det, at drage Hovedet fra det, at udrive Qvindens Melleimgaard, sønderrive Blære-Halsen, opholde, martre og plage hende uden Nødvendighed, til ingen Nytte, men største Skade, Død og Undergang? Mange foldige andre Ting ikke at nævne, som dagliggen skee, og her vilde blive for vidtløftigt og unueligt at opregne. Det er ikke alleneste de, som af Almuen og den gemeene Mand holdes for vankundige, der begaae disse og flere Forseelser, ney ingenlunde: Endog de, som af fornuftige Folk anses for kloge og forfarne Jordenemødre, forsee sig, om ikke just paa saa grov en Maade som de andre, saa dog paa saadan

Fortale.

Maade, der nu og da tydeligen viser, at de ikke have al den Indsigt i denne deres Kunst, som de skulde og burde have.

Og hvor kan det andet være, end at Uforstandighed, Ukyndighed og grov Medfart jo maae udvises af Jordemødre? Hvor skal de faae nogen Kundskab i Videnskaben, og hvor skal de see og erfare det, som de bør, i Konsten. Af gode Bøger veed de ikke; Neppe skal findes 3 a 4 iblant et halv hundrede, som have en Jordemoder-Bog, deels fordi de ikke stotte om at forskaffe sig den, men deels fordi de ikke veed, hvor de skal faae den. Af andre vanvittige, ulærde og uforsarne Jordemødre see de lidet godt, og hvorledes vil de da faae nogen retDvelse i Konsten. Ja skal de lære deres Kunst af Erfarenhed, hvor lang Tid vil dette da ikke medtage? hvor mangfoldige Qvinder og Børn, som deres Læreklude, maae imidlertid, formedelst deres Ukyndighed, ynkkelig omkomme i Fødselen? Faa ere der desuden af Bedkommende, der efter den Bligt, som paaligger dem,

a 4

deels

Fortale:

deels som Dyrighed deels som Mænd og Fædre, og deels som gode Borgere, tage sig enfoldige, fattige Jordemødre an, og sørge for at faae dem oplærte til grundig Videnskab i deres Konst. Spørger man en og anden af omtalte Jordemødre ad, hvorledes de vil forholde sig i det eller dette Tilfælde, veed de det ikke, og spørger man dem videre ad, hvorledes de da med en god Samvittighed kan øve Jordemoder-Konsten, svare de: Jeg har været Jordemoder i en Deel Aar, det er altid gaaet mig lykkeligen, dette er mig ikke endnu forekommet, og jeg vil bede vor Hætte om, at det ikke maae forekomme mig, og dert haaber jeg, at han ogsaa er mig saa naadig.

Præsterne ere efter Ritualet Side 104 forbundne til at undervise Jordemødrene, naar de dertil ere udvalgte, hvorledes de skulde forholde sig i samme deres anbettede Embede, baade med Barselkvinder, saa og med Fosteret; Men hvorledes skal det skee i en Videnskab, som

Fortale.

som de ikke selv forstaae, lige saa lidet som Borgemesternes Røner i Leipzig fordom, der, som God. Welschius in Annotat. ad l. 1. Obs. Mercur. Cap. 18. fortæller, burde examinere Jordemødre sammesteds. Der skulde maaskee være de iblant, som af Ukyndighed vilde ansee Albertum Magnum, eller en anden saadan Autor, som de, der ypperliggen havde skrevet om Jordemoder: Konsten, og efter dem bringe Jordemødrene paa Afveie og til største Urigtigheder. Mange af disse gode Mænd saavel som adskillige Stæders Dyrigheder og andre Folk holde det for en ubetydelig og ugiørlig Ting at faae oplyste Jordemødre, og agte det ufornødent at udfinde de Anstalter, hvorved Jordemoder: Væsenet her i Landet kunde sættes paa en god Fod. Derudover er der ikkuns saa, som har Enst og Villie til at contribuere det ringeste til saa nyttig og vigtig en Ting, som Jordemoder: Væsenets, Forbedring, da dog derpaa beroer saa mange Fosteres og Modres Helsen og Liv, Sygdom, Bræk og Død, da deraf flyder saa meget Godt og Ondt i et Rige og Republikke. Saadanne

Fortale.

Kan maaskee ikke see det. Disse, skulde man meene, vare allseneste saadanne, som ingen Koner have, eller, have de nogen, da formedelst Alderdom eller andre Marsagers Skyld ufrugtbar, og derfor tænke, at, naar det gaaer dem og deres vel, kan det næsten være ligemeget, hvorledes det gaaer andre. Men ingenlunde; Der findes adskillige, som have unge frugtsommelige Egtefæller, der undertiden hvert Aar bringe dem Børn til Verden, som ere ligesaa dan sindede. Somme see ikke, hvor slette Jordemødre deres Koner maae betiene sig af, og den Fare de saavelsom deres Børn stikke udi. Andre see vel Faren, men tænke, at da deres Koner saa ofte have gaaen fri uden at have tagen nogen Skade, kan de ligeledes fremdeles, forestille sig dog ikke tillige, at, naar deres Koner undertiden kan have født døde Børn, det da kan være kommen af Jordemoderens Uvidenhed, Uagtsomhed eller slette Medfart. Andre see baade Faren, som deres Koner kan stikke udi, kan ogsaa forestille sig, at de virkeligen kan komme i den, men en utidig Rarrighed

Fortale.

holder dem fra at forstæffe sig dygtige Jorde-
mødre til deres Koner, at koste noget paa at
faae de U-oplyste oplyste, og at sørge for no-
gen Ophold for dem. I al deres Karrighed
(ja vel og Sklodesløshed) kan der forekomme
saadan Tid, da de i Stedet for tilforn ikke at
ville udgive nogle faa Penge til deres Koners
Nytte, da gierne udtalte 100 ja vel flere Rir-
daler, naar det i haarde Forsøninger gaaer i Knt-
ben med dem, og enten ingen Hielp kan faaes,
eller den stæer for sildig. Mange, ja vel den
største Hob ere retsindede og retseende, de ere
omhyggelige, ønske og ville gierne, at Jorde-
mødrene i deres Sogner, paa deres Godser og
i de Steder, hvor de boe, kunde blive oplyste,
vilde ogsaa anvende Bekostninger derpaa, men
veed ikke, paa hvad Maade at det kan lade sig
gøre.

Paa det at nu Jordemødrene her omkring
kunne blive meere oplyste og fornuftige end
tilforn, saa har jeg i Mangel af Bøger, ladet
denne min Underviisning udi Jordemoder-Kon-
sten

Fortale.

sten komme i Trykken. Den er indrettet saa kort, som mueligt er, deels paa det at den ikke skal falde for kostbar, deels at den ikke skal blive for vidtløftig og vanskelig at lære.

Jeg har derfor aldeles udeladt en Deel af det, som findes i mange andre Jordemoder-Bøger, jeg har meget korteligen talt om Sygdomme under Svangerskabet og i Barselsengen, saa vidt en Jordemoder i Nødsfald kan hielpe, som mange Tider ikke faaer Tid til at høre andres Raad og Betænkninger derudi. Det, som jeg har været meest vidtløftig udi, er det, som egentlig angaaer en Jordemoder, og som hun bør være ret kyndig udi, og dette bestaaer udi at forløse en Barselskone i alle Slags Tilfælde, i alle Slags Fosternes Lagre, og at forsee og forsyne de første saavel som de sidste. Men før end hun kan gjøre dette vel, maae hun have en tilstrækkelig Kundskab om Fødsels-Deelene, hun maae vilde at undersøge en Kone, kiende de rette Tegn paa Svangerskabet, stille falske og gode Beer fra hverandre, stille den Fødende

be.

Fortale.

bequemmeligen, o. s. v. hvilket alt jeg nogenledes vidtloftig har afhandlet. Bogen har jeg skrevet i Spørgsmaal og Blevsvar, som den beqvemmeste og bedste Maade at undervise Enfoldige paa. Nogle faa her brugelige Jydske Ord har jeg et og andet Sted sat til, for at oplyse for Jorde modrene paa Landet de ellers rette brugelige Danske Ord, som de ikke forstaae.

For desto større Tydeligheds Skyld har jeg lagt Kobberstykker til Skriftet, hvilke, da jeg ikke lever paa et Sted, hvor gode Tegnemestere gives, jeg har maattet laane, uddrage og samle af andre Kobberstykker, saasom: De tre Tegninger over Moderens stærke Lene, og Maanden at hielpe paa, ere de samme, som findes hos Doct. Riecke i hans Unterricht für die Hebammen, hvilke ere saa tydelige, saa at jeg neppe seer, at nogen kan give dem tydeligere. De andre Tegninger ere sammensatte og udtagne af en og anden, som findes hos Doct. Deventer, Doct. Riecke, den brave Chirurg. Voltern, Jorde-

mo-

Fortale.

moderen Mad. la Marche og andre. Moderens Figur er sammensat af begge de to Figurer, som findes i den berømmelige Prof. von Hallers Icon Anatom. Fasciculo 1. Ja paa det at de, som have Lust dertil, kan faae grundig Underviisning, har jeg, saa vidt mine Embeds Forretninger har tilladt det, tilstædt, og freindeles tilstæder enhver lærekier Jordemoder at komme til mig, og underrettes af mig. Denne min mundtlig Underviisning bestaaer ikke i blotte Ord og Tale, men desuden og fornemmeligst derudi, at jeg i Naturen viser dem Fødsels-Deelene, de bløde med de haarde, Efterbyrden, Model af Jordemoder-Stoel og Bendelene, de beste Afbildinger paa Fosterne's Lagre og Lever, og ved et af Træe udstoppet Barn underretter dem om, hvorledes udi saadanne Lagre forekommende Børn skal behandles og vendes, og desuden adskillige andre Ting, som man best virkeligen med Tingen selv kan vise

Da jeg nu ved den hidindtil privat givne Underviisning har Tid efter anden med al Flid stræbt

Fortale.

stræbt at lære flige Koner Jordemoder-Konsten paa en let og grundig Maade, saa har jeg og derfor til almindelig Nytte udgivet denne Haandbog, og efter saadan Anvæisning vil ønske, at Landet allevegne maatte blive forsynet med gode Jordemødre.

I mine oplyste og erfarne Læsere! anseer dette mit Verk med saa gode Øyne, og optager det i saa god en Meening, som det i reeneeste og beste Hensigter er udgivet. Og I eenfoldige, u-oplyste og u-erfarne Jordemødre, meere Jordemødre i Navnet end i Gavnet, (jeg taler fornemmeligst til eder I Jydsk, som jeg lever blant) læser denne min Undervæisning flittig, jeg er forvissat paa, at den skal komme eder til Nytte, efterlever det, som derudi læres, og gjører saaledes, som derudi vises, I kan være forsikkrede paa, at I skal kunde forekomme mangan Uheld, Bræk og Sygdom, som enten af sig selv eller ved eders Uforsigtighed, Uagtsomhed og grove Medfart paa kommer, I skal blive i Stand til at redde mange Mødre
og

Fortale.

og Fostre, som saa godt som ere i Dødens Strube. Ja det, som er det fornemste, I skal kunde have en god Samvittighed, og den gode GUD skal gjøre imod eder, som han fordum gjorde imod hine gudfrngtige Jordemødre, Siphra og Bua (see 2 Mose Boges Cap. 1. v. 20. 21.) nemlig, han skal gjøre vel imod eder, og bygge eder Huuse her, og velsigne Eder ævrigt hilsset.

Aalborg 1769.

Berthel Wichmand.

Kort Efterretning

om

Forfatterens Sal. Doct. WICHMANDS

Liv og Levnet.

Det paaligger ethvert fornuftigt Menneske at anvende sin Leve-Tid saa viiselig, at han søger at befordre andres Gavn og Nytte tilligemed sin egen; thi et Menneske er ikke født for sin egen, men ogsaa for sine Medmenneskers, Skyld. Jo meere et Menneske beslutter sig paa de Pligter, han skylder det ganske menneskelige Selskab, jo bedre stemme hans Gjerninger overeens med Skaberens viise Nyemærker, og desto vissere gjør han sin Umindelse udødelig efter Døden. Det, som forbinder os til at betræde de Afdødes efterladte dydige Fodspor, det samme forpligter os ogsaa til at giøre deres Ibhukommelse saa usorgængelig, og deres Levnets Løb saa bekiendt, hos Efterkommerne, at deres Erminde kan blive vedvarende.

Til den Ende have Forslaggerne, som have bekostet dette nye og forbedrede Dylag af Sal. Doct. Wichmands Underviisning for Jordemødre, agtet sig det for en behagelig Pligt ved nærværende Beilighed at kunne meddeele en kort Efterretning om Forfatterens

Liv og Levnet; thi uagtet han ikke behøver deres eller nozens Berømmelse, saa ville de dog ikke fortie hans sande Fortienester, men heller opoffre et Par af disse Blade til hans Thukommelse:

Forsfatteren Hr. Bertel Wichmand blev fød i Maret 1720. i Nykøbing paa Falster. Hans Fader, som forte samme Navn, var der en anseelig og formuende Handelsmand. Hans Moder, Borhilsda Front, blev siden anden Gang gift med sal. Etatsraad Nazmusen. Dog! det er altid bedre, at Manden pryder sin Herkomst, end at Herkomsten skal pryde Manden. Saavel under private, som publice, Læreres Ansørsel blev han oplært ubi de nyttigste og smukkeste Videnskaber til at kiende Gud, Verden, sig selv. Han var fra sin Skolegang af opoffret til det Medicinske Studium, hvilket hans brave Rector giver tilkiende i det ypperlige Testimonio, ham blev meddeelt, da han i Maret 1742. blev oversendt fra Nykøbing's Skole paa Falster til Fædrelandets høye Skole i Kiøbenhavn, hvor han Maret derefter med Berømmelse udstoed Examen Philosophicum, og siden lagde sig med besynderlig Flid efter Medicinen under Ansørsel af Sal. Justitsraad Detharding og Sal. Etatsraad Buchwald, han ned og derhos Hr. Doct. og Stads Physici, Profess. Wandeleus, grundige Underviisning. Og, efterat han
hav-

havde anført, saavel de offentlige, som private, Forelæsninger, reiste han siden først i Maret 1747. paa egen Bekostning udenlands, først til Göttingen, hvor han opholdt sig halvandet Aar, og der hørte de navnkundige Medicos, Richter, Haller, (hvilken han ogsaa fulgte paa hans Reise til Hartzfjeldet og Thyringen) Segner og Brendel. Derfra begav han sig til Strasborg, opholdt sig der en 8 Maaneders Tiid, og under den høyerjære og berømmelige Doct. Friedingde sig efter Jordemoderkunsten, og saavel under ham i Stadens Hospital, som under den lærde le Fiche i Krigs-Hospitalet, øvede sig med egne Hænder ubi Operationerne paa Cadavera. Fra Strasborg drog han til Paris, hvor han under de store Medicis Winslow in Anatomicis, begge Jussieu in Botanicis, og Bourdeslin in Chemicis, gjorde stor Fremgang i sin Videnskab, og besaae alt, hvad mærkværdigt af Natur og Kunst der var at see.

Endeligen kom han imod Slutningen af Maret 1749. tilbage til Kiøbenhavn, og viiste derpaa strax ved sin Hiemkomst, at han nu af Grunden forstoed sin Videnskab; thi efter overstandne Examina forsvarede han offentlig sin udgivne lærde Inaugural-Disputas de Partu difficili ex funiculo umbilicali rupto, og derfor paa Jubel-Festens tredie Dag den 30. Octobr. 1749. (da en tredobbelst
b 2 Docters

Doctor-Promotion blev holden til Amindelse om Guds besynderlige Naade imod den Kongl. Oldenborgske Stamme, som da ubi 300 Aar havde siddet, og gid fremdeles til Verdens Ende maae blive ved at sidde, paa den Danske Throne) erholdt han den høieste Ure-Grad i Medicinen. Aaret derefter den 12. Junii 1750. blev han Allernaadigst beskicket til at være Assessor ubi Jordemoder-Commiésionen i den Kongelige Residens-Stad Kjøbenhavn, hvor han tillige paatoeg sig at holde Forelæsninger, og undervise dem, som ville lære Jordemoderkunsten. Ved Slutningen af Aaret 1752. drog han herover til Halsborg, for at practicere i Stedet for den navnkundige og berømte Hr. Doct. Buchwald, som da kort tilforn var her ved Døden afgaaen, og, da han saae og erfarede den store Ukyndighed, som næsten overalt fandtes hos Jordemødrene, ganske saa undtagne, loed han sig det strax være alvorlig angelegent, ligesom hans brave Formand, at bekymre sig om deres Underviisning, paa det Landet kunde worde forsynet med oplyste Jordemødre (en Sag, der ikke er saa ringe og ubetydelig, som mange forekille sig, da derpaa beroer dog mange Mødres og Børns Liv og Helbred). Til den Ende erbed han sig at ville ansætte en Jordemoder Skole, og derudi paa en let og grundig

Maa-

Maade underviise de Koner, der efterbags agtede at blive Jordemødre, men der var kunſ faa, der ſkionede paa, og endnu færre der benyttede ſig af, hans berømmelige Intention til Publici Beſte. Derudover var det ham ey heller mueligt at kunne faae de fornødne Anſtalter giorte, hvorved Jordemødre overalt paa Landet kunde forhielpes til grundig Videndiab i deres Kunſt, ikke deſtomindre vedblev han dog privatiffime at underviise adſkillige Koner af adſkillige Sogne, der paa deres egne Bekoſtninger mældte ſig hos ham for at lære Jordemoderkunſten.

Men til ydermeere Beviis paa hans priisværdigſte Nidkierhed for Jordemoderkunſtens almindelige Forbedring og Udbredelſe, udgav han i Aaret 1755. for deres Skyld, ſom enten ikke kunne, eller ikke ville benytte ſig af hans mundelige Underretning, denne Haandbog i Trykken, ſom er indrettet til særdeles Underviisning for Jordemødre, og hvoraf enhver Kone, ſom med Ugtſomhed vil læſe den igiennem, kan tillige have megen Nytte. Dette Skrift roſes af rette Kiendere for dets Kortbed, Tydelighed og Fuldstændighed (ſee Kiøbenhavnſke Efterretninger om nye Bøger og lærde Sager for Aaret 1756. Side 154.) og, da det førſte Dplag har alt længe ſiden været affat, var han betænkt paa,

b 3

ved

ved et nyt Dplag at giøre dette sit Skrift meere vidtseftigt, hvilket han dog for sin Død ikke fuldkommen bragte til Ende, men sit derimod allene det første Dplag meget nøye igiennemseet, samme han og paa adskillige Steder har kiendelig forandret, sørgt og forbedret. Havde Gld længere sparet ham Helbred og Liv, havde dette Udgave vist blevet fuldstændigere, end det er, ihvorvel man dog af hans ucomplete Manuscript, ved hans brave Eftermand, vores heromstellige Land-Physicus Hr. Doct. Lafont har besørget det i den Stand, som det nu er udgivet, saa det nødvendige er allene tillagt; thi vidtseftigers have adskillige erfarne Mænd raadet, det ikke burde være, baade fordi det var imod Auctors Hensigt, og fordi det vilde blive desmeere bekosteligt og desmindre affætteligt. Men at komme til vor gode Wichmand igien, da blev han i Maret 1762. den 2. April. Allernaadigst bestilket til at være Land-Physicus udi Halsborghuus, Aastrup, Borglum og Seilstrup Amter, og i de derunder liggende Riobstæder med 250 Rdlr. aarlig Løn, hvilket Embede ikke tilforn havde været, men nu, saavel her, som paa andre Steder, til almindelig Nytte for Landet er blevet perpetueret. I Maret 1763. giftede han sig med Hr. Consistorialraad Bleerups ældste Dotter i Torstef
Pra-

Præstegaard udi Wenshyffel, hans efterlevende Enke-Fruer Anna
Erica Gleerup, og i dette Egtefæb avlede en Son, som endnu
lever. I saa flidrig en Cre-Post, som Medicus, søgte vor Ho-
ge og redelige Wichmand, uden Prælerie, at tiene alle og en-
hver, som havde Tillid og Fortroelighed til ham i hans Praxis,
og betroede sig næst Gud, til hans Raad; han vidste at bedøm-
me enhver Sygdom efter sine rigtige Grundsetninger, og med
største Forsigtighed anordnede han altid de beste og tienligste Hiel-
pe-Midler; Men, Mirakler, som dog saa ofte kræves af Læger,
gav han sig aldrig ud for at kunne giøre, men sit Embede forret-
tede han altid med allerstørste Flid, og Gud gav ogsaa ved
hans svage Haand Lykke til manges Helbredelse, som endnu leve
og ære hans sande Fortienester. Endeligen blev hans eget skrø-
belige og svage Legeme, i hvilket han dog havde viist meere Styr-
ke, end mange Stærke, angrebet, svækket og nedbrudt af en Hæ-
morrhoidal-Feber, som tilsidst ved en salig Død endede hans Dage
den 22. Februarii 1770. Kl. 5 om Morgenen. Den derpaa sel-
gende 14. Martii blev hans Legeme om Morgenen begravet her i
Halsborg udi vor Frue Kirke. Saaledes levede og døde denne
berømmelige Mand, som en god Christen, en oprigtig Menneske-

Ben, en erfaren Læge, og en sand Patriot. Han var alvorlig i alt sit Væsen, behagelig i sin Omgang, sædelig i sit Forhold, sagtommodig i sit Sindelag, redelig i Ord og Tale, flittig og særdeles hengiven til sit Kald, forsigtig og lykkelig i samme, tarvelig i sin Opsørsel, og forebte ikke, hvad han eyede. Han besad en ædel Tænkemaade, talte gjerne om lærde Sager og Lærdes Handlinger, var en stor Elsker af Deconomiske Videnskaber, læste med god Skionksomhed flige Skrifter og Bøger, helst naar de vare theoretiske og praktiske tillige. Det, som glimrer Folk i Dynene, sandtes ikke hos ham, men de, der søge Kiernen og ikke Skallen, fandt i ham en Mand, der var vel belæst i de smukke Videnskaber, forstoed, hvad han skulde, og burde, forstaae.

Vores Pligt har været at fortælle dette i Sandhed, ey saa meget derfor at gjøre den Afdødes Berømmelse større; thi den bliver desuagtet ikke mindre, men meere derfor, at hans Dyder, Lærdom, Flittighed og Arbejdsomhed maae tiene de Levende til Exempel og Opmuntring, at anvende den korte Leve-Tiid til Guds Ære, deres egen og Medmenneskers sande Nytte.

Aalborg den 23. Augusti 1771.

Sorlæggerne.

Erindring til Læseren.

Da jeg, efter de Herrer Forlæggeres Forlangende, har igiennemseet denne nye og forbedrede Udgave af *Sl. Doct. Wichmands Undervisning for Jordemødre*, forend den blev leveret til Pressen, saa har jeg agtet det fornødent korteligest at underrette den gunstige Læser om, hvad Forbedringer og Tillæg nærværende Oplag har faaet, og hvad Fordeele det har, frem for det første.

Forfatteren af dette særdeles nyttige Werk havde selv besluttet at vilde have udgivet et nyt og meere fuldstændigt Skrift i samme Materie, men blev ved en alt for tidlig Dod hindret fra at fuldføre sit begyndte Arbejde, hvilket var saa meget desto mere at beklage, som man ellers kunde have storste Marsag til at haabe, formedelst hans grundige Kundskab udi Jordemoderkunsten, samlet ved utrættelig Gliid, stor Værning og mange Aars Erfarenhed, at det vilde da have blevet et anseeligt og meget fuldstændigt Werk, ja endog dette Oplag havde blevet meere fuldkomment, om han selv fra først til sidst havde fuldendt det. Der foresandtes vel efter hans Dod, et med reene Blade igiennemskudt Exemplar af det første Oplag, hvilket han selv havde rettet adskilligt udi, og med egen Haand antegnet de anseelige Forandringer og Forbedringer, som skulle have prydet det heele Werk, men disse strække sig i dette nye Oplag ikkuns til det 150. Spørsmaal, Side 60. Denne Bog blev tilligemed Kobber-Pladerne og den *Sal. Mand's* Manuscript, hvorudi denne Videnskabs Theorie og Praxis udførligen er afhandlet, med Forlags Rettighed solgt ved offentlig Auction til de Herrer Interessentere i det Kongelige privilegerede Bogtrykkerie her i Aalborg, der, for at tiene Publikum, tilkøbte sig samme; Men Skade! at de sidste Hæfter af Manuscriptet fattedes, og ventelig maae være forlagte iblandt de øvrige af den *Sal. Mand's* efterladte Papiirer; Thi at det har været complet, derom bæres aldeles ingen

Brev, men det, som da blev udleveret, udgior i alt 551 Paragrapher, og i dette Oplag gaaer ifkuns til Hoved-Inddeelingen paa Side 90.

Alf dette ufuldstændige har jeg samlet og udtaget det nødvendige, fuldført det øvrige til Enden, og hiit og her tilføyet adskillige Forandringer og Forbedringer, hvilke jeg eragtede at kunne være fornødne, og nogenledes svare til det foregaaende; dog har jeg derudi besluttet mig paa al anuelig Korthed, paa det at denne Bog ikke skulde blive desmeere vidtloftig, og desmindre brugbar, eftersom saadant vilde have været stridende imod dens Indretning og Forfatterens Hensigt, imidlertid er dog dette Oplag, foruden Tillægget om eedsvorne Jordemødres Pligter, som er taget af Doct. Bossels grundige Anviisning til Jordemoderkunsten, forøget med 59 besvarede Spørgsmaal. Jeg behøver ikke at opholde mig med at lægge Berømmelse paa dette Skrift; thi det kan tale for sig selv, og det er alt forhen af ægte Kiendere anpriset for dets Korthed, Endelighed og Fuldstændighed, og jeg gior mig forsikkert om, at Skriftet ved denne nye Udgave ikke har tabt noget af sit forrige Værd, men har meget meere vundet, endog i dets udvortes Anseelse, da det er i et større Format, og meere nitid og correct aftrykt. De Herrer Forlæggere have giort sig al Umage for, at intet skulde savnes, som kunde være tienligt til Skriftets Nyagtighed og Prædelse, saa jeg haaber, dette skal finde Publici Bifald, og desbedre befordre Skriftets Afvættelse.

Dette er alt, hvad jeg haver holdet fornødent at skrive til Erindring, men, som det i øvrigt er mig en sand Glæde, at min brave og berømmelige Formands store Fortienester ihukommes og paaKionnes, saa vil jeg for Resten have denne hans Bog og mig selv til Læseren paa det bedste recommenderet.

Aalborg den 10. Augusti 1771.

J. A. de Lafont.

D. M. og Land-Physicus.

For.

Fortegnelse
paa de
Hoved-Inddeelingen,
som findes
i denne Bog.

	Side.
E n Jordmoders Forretninger og Egenstaber.	1
Anatomien, som en Jordmoder bør viide, eller Kund- skaben om de Deele paa et Fruentimmer, som en Jordmoder har med at gjøre.	2
Svangerskab i Almindelighed.	10
Virkeligt og ret Svangerskab.	11
Tilfælde og Sygdomme under Svangerskabet.	16
Undersøgningen.	22
Veerne.	29
Fødselen og dens Inddeeling.	35
Utidig Fødsel eller Omslag.	36
Utidig Fødsel uden Blodstyrtning.	37
Utidig Fødsel eller Omslag med Blodstyrtning.	39
Maaneds Værn.	41
	Sam-

	Side.
Samlinger i Moderen.	42
Tidlig Sødsef.	43
Convulfioner, fom paaKomme Sødende.	44
Blodstyrtning ftrax og under Sødfefen.	45
Sødfefen i Almindelighed, og den tidige i Særdeleshed.	48
Uarfager til Sødfefen, og hvad der forvolder den.	48
Tegn til den tilftundende Sødfef.	50
Tilberedning til Sødfefen.	51
Den Sødendes Stilling i Særdeleshed.	55
Jordemoderens Forretning i Almindelighed.	60
Naturlig Sødfef.	62
Naturlig let Sødfef.	63
Navelftrengen for Fofterets Soved.	64
Sey Bristning.	65
Fofterets Navling.	65
Tvillingers, Trillingers og flere Børns Sødfef.	68
Efterbyrdens Udtagelfe.	69
Moder Omstyrtning.	75
Naturlig tung, haard, befværlig Sødfef.	76
Naturlige befværlige Sødfefer formedelft Fofterets Soved, fom endnu ikke er fommet igiennem Bæffe- net, da Sovedet ftaaer lige, eller nogenledes lige.	77

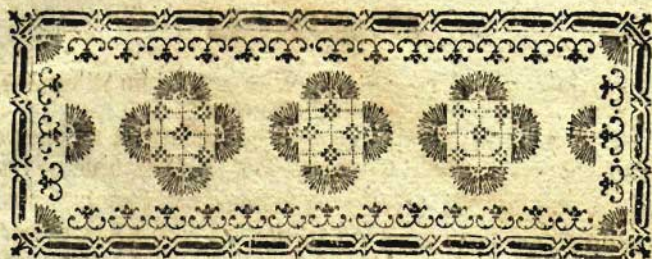
	Side.
Naturlig besværlig Fødsel formedelst Moder-Mundens Besværlighed i at aabne sig.	78
Naturlig besværlig Fødsel formedelst Moder-Munden, som legger sig for Fosterets Hoved.	81
Naturlig besværlig Fødsel, fordi at Hovedet er for stort, eller Bækkenet for ængt, eller og begge Deele.	81
Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Hænderne stille sig frem i Fødselen tilligemed Hovedet.	85
Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Fosterets Ansigt vender op ad imod den fødendes Tisbeen.	85
Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Fosterets Ansigt vender hen imod et af Moderens Høftebeen.	86
Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Moder-Ragen ligger for Moder-Munden.	86
Naturlige besværlige Fødseler formedelst Fosterets Hoved, som ikke endnu er kommet igiennem Bækkenet, da Hovedet staaer stærkt.	87
Naturlig besværlig Fødsel formedelst Hovedet, som ligger stærkt i en lige Moder.	87
Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Hovedet staaer stærkt i en skæv Moder.	90
Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Fosterets Hoved ligger paa Tisbeenet, og Moderens Grund over Korsbeenet	91
Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Fosterets Hoved	staar

	Side.
staaer imod Korsbeenet, og Moderens Grund ligger over Tiobeenet	94
Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Fosterets Hoved staaer paa et af Høstebeenene, og Moderens Grund ligger over det andet Høstebeen	96
Naturlige besværlige Fødseler, naar Fosterets Hoved alt er gaaet igiennem Bækkenet	98
Naturlig besværlig Fødsel formedelst Moderens eller Moder-Skeedens Forsald	98
Naturlig besværlig Fødsel formedelst Indgangen paa Moder-Skeeden dens Modstand	100
Naturlig besværlig Fødsel, naar Fosterets Arme ligger under Tæffen	102
Naturlig besværlig Fødsel formedelst Fosterets imodstaaende store Skuldre, da Hovedet ligger naturligt og ret	102
Naturlig besværlig Fødsel formedelst Fosterets imodstaaende Skuldre, det eene paa den fødendes Tiobeen, og det andet paa Korsbeenet	103
Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Navlestrengen er for kort, eller er om Fosterets Hals eller nogen anden Lem paa det	105
Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Udgangen til Moder-Skeeden slutter sig om Fosterets Hals	106
Naturlig besværlig Fødsel, naar Fosteret er udtrakt til over Skuldrene, og da staaer imod	108

	Side.
Unaturlig Fødsel	109
Unaturlig Fødsel, naar Fødderne stille sig frem	109
Tilfælde, naar Hovedet rives fra Kroppen	118
Unaturlig Fødsel, naar Knæene stille sig frem i Fødselen	119
Unaturlig Fødsel, naar Rumpen eller Sædet stiller sig frem i Fødselen	120
Vendingen i Almindelighed	121
Vendingen i Særdeleshed	126
Vending, naar Fosterets Bug stiller sig	126
Vending, naar Fosterets Bryst stiller sig	127
Vending, naar Fosterets enten Kryds eller Ryg, eller Skulder stiller sig frem	127
Vending, naar Fosteret stiller enten Siden eller Høften	127
Vending, naar Fosteret byder Hænder og Arme frem i Fødselen	128
Vending, naar Albuen stiller sig.	131
Vending: 1. Naar Fosterets Ansigt, Nakke, Øre, stiller sig frem, eller Hovedet staaer saa stærkt, at det ikke saaledes kan fødes. 2. Naar Hovedet er stort. 3. Naar Halsen byder sig frem. 4. Naar Navlestrengen falder ud for Hovedet.	131
Vending formedelst paakonmende Blodstyrning.	132
Fødsel med Vanstaaing.	132.

	Side.
Sødsel, naar Fosteret er dødt.	133
Barselkonens Behandling, Levemaade, og hende paa Kommende Tilfælde.	136
Barselkonens Levemaade.	137
Barselkonens Tilfælde og Sygdomme.	140
Knusede Skam og Moder-Skeede.	141
Blodstyrtning.	141
Det Rødes Standning.	142
Efter-Veer.	143
Besværlighed i at holde Vandet eller Pisset.	144
Besværlighed i at holde Stoelgangen.	145
Ende-Tarmens Udsald.	145
Moderens Omstyrtning og Forsald, Moder-Skeedens Forsald.	145
Melken, Melke-Gyserne eller Seberen, Melkens Rnyts- telse, Gaardhed og Bylder i Brysterne.	146
Bryst-Vaarternes Tilfælde.	147
Fosterets Behandling efter Sødselen.	148
En god Ammes og hendes Melks Beskaffenheder.	150
Om Jordemødrenes Liv og Levnet, Pligt og Skyldig- hed, hvorefter de bør at tages udi Bed.	153

En Jordemoders Forretninger og Egenstaber.

Hvad er en Jordemoders Forretninger?

At gaae Qvinde-Kønnet tilhaande med Raad og Daad i dets Svangerskaber, Fødseler, og efter Fødselen i Barselsengen.

1. At forsee og forsyne Fosteret.

Hvad udfordres hos en god og retskikket Jordemoder?

2. 1) At hun fører et anstændigt, skikkelig og Christeligt Liv og Levnet, og er uiret med adskillige Dyder og gode Egenstaber.

2) At hun er vel oplyst i sin Videnskab, og forfaren i Konsten.

Hvilke ere disse Dyder og gode Egenstaber?

3. De ere: Gudsfrygtighed, Fromhed, Mildhed og Venlighed, Barmhiertighed og Medlidenhed, Utrættelighed, Fornøiethed, Udruelighed, Laushed, Forsandighed og Forstaaethed, Kierlighed o. s. v. Desuden bør en Jordemoder selv at have født Børn, være af middelmaaer Alder, behændig, uden nogen heelig Fejl, Sygdom og Bræk paa Legemet.

Svorledes bør en Jordemoder være opløst i sin Viidenskab, og forfaren i Konsten?

4. Hun maae viide alt det, som udfordres til hendes Viidenskab, paa det at hun paa beqvemmeste, beste og retteste Maade kan indrette og udrette det, som hun bør: Hun maae have Erfarenhed, paa det hun ogsaa i Gierningen med desto større Visshed og Færdighed kan udrette det, som hun har Viidenskab om.

Anatomien, som en Jordemoder bør viide, eller

Kundskaben om de Deele paa et Fruentimmer, som en Jordemoder har med at gøre.

Svorpaa grunder en Jordemoders Viidenskab og Konst sig?

5. Paa Kundskaben om de Deele, hvorudi Fosteret undfanget, næres, vorer, og hvor igiennem det gaar i Fødselen, saavel som paa andre derved liggende Deele.

Svad ere disse for Deele?

6. De ere: 1) Haarde, og 2) Bløde Deele.

Svilke ere de haarde Deele?

7. De ere en Sammensætning af Bæn i den underste Deel af Livet, som kaldes Bækkenet.

Svor for kaldes denne Sammensætning Bækkenet?

8. Fordi den paa nogen Maade ligner et dybt bundløs Barbeer-Fad eller Bækken, hvis øverste Abning er fra Kanten af det ene Hoftebeen til Kanten eller Randen af det andet 5 Tomme eller lidet meere, men fra for til bag, eller fra Isbeenet til ind imod Rygaen, 4 Tomme og noget meere: men den underste Abning, hvor igiennem

Mo-

Moders-Skeeden og Ende-Larmen gaae ud fra det eene Sæde-Been til det andet, eller paa Bredden, noget mindre end 4 Tomme, og fra for til bag, ungefær lige saa vidt.

Hvad er et velstikket og veldannet Bækken?

9. Det er 1) saadant et, som har en ret Størrelse og Forhold imod de andre Deele af en Qvindes Legeme.

2) Som har sin rette Viide og Brede saavel i sin øverste, som underste, Åbning, og hvorpaa Kumpes-Beenets Led have deres rette Bøielighed.

Hvad er et ildedannet Bækken?

10. Det er saadant et, som ikke har sin rette Skikkelse, Viide og Brede, og hvorpaa Kumpes-Beenets Led lidet eller intet kan bøyes tilbage.

Hvad er et sammentrykt, fladt, Bækken?

11. Det er saadant et, paa hvilket Skam-Beenene ere for nær Kors-Beenet, hvorover begge Åbningerne i Bækkenet blive for ænge fra for til bag.

Hvad er et for vidt Bækken?

12. Det er saadant et, som i begge sine Åbninger er større og viidere, end at det naturligen burde være.

Af hvor mange Been bestaaer Bækkenet?

13. 1) Af Kors-Beenet eller det Hellige Been, A A A A, som er det bageste Been i Bækkenet, og ligesom Grunden, hvorpaa og hvor op til de andre Bækkenets Been støtte. Dette Been er ungefær en Haandbred oven til, hvor det ogsaa er tykkest, og smallere, og spidsere neden til, hvor det er langt tyndere; Udvendig er det rundt ophøjet, og indvendig er det rundt udhulet; Det er igiennemiboret med 4 til 5 Par Huller. a a a a.

2) Af Kumpes-Beenet, som sidder befæstet under Kors-Beenet, og bestaaer af 3 til 4 smaa bøielige Led.

3) og 4) Af 2de ubenævnte Been, C C C C, hvor-

af ethvert sidder fast til Siden af Kors-Beenet, udgjør en halv Kredts eller Bug, og løber sammen foran med det paa den anden Side, hvilken Samling kaldes **Isbeenet**, D. Ethvert af disse to ubenævnte Been, som hos voksne Folk udgjør ikkun eet Stykke, kan hos Børn sees at bestaae af 3 Stykker, som hænge sammen formedelst Brøster, der efterhaanden blive til Been. Af disse Been kaldes 1) det, som sidder op til Kors-Beenet, **Tarme- eller Hofte-Beenet**, C. 2) Det mitterste og underste **Sæde-Beenet**, F F, og 3) det forreste **Skam-Beenet**, G, hvilke Navne de endogsaa beholde hos Børne, omendskiont man neppe kan see, hvor ethvert af dem endes eller begynder.

5) Af de underste **Lænde-Rygbeene**, som sidde oven paa Kors-Beenet, og udgjøre ogsaa en Deel af **Bækkenet**.

Kan nogle af disse Been bøye sig, eller give sig fra hverandre?

14. Det eneste, som kan bøyes ud, og hverved **Bækkenet** i sin underste Abning baa til kan blive ungefær en Tomme videre, er det ledede **Rumpe-Been** B; Saa kan ogsaa **Lænde-Rygbeene** H bevæges oven paa **Kors-Beenet** A. Alle de andre Been i **Bækkenet** ere aldeles ubevægelige, og kan ikke give sig fra hverandre, medmindre at de under en haard Fodsel ved sterke og langvarige drivende Beer med Magt maatte skilles og brydes fra hverandre.

Kan **Bækkenet** føles eller føles?

15. Sees kan det ikke i et levende Menneske, men tildeels føles. Saaledes kan uden paa Legemet **Isbeenet** D føles over **Skammen**, og **Hoftebeene**, et ved hver **Hofte**. Ligeledes kan ogsaa **Sæde-Beenene** føles paa dem, som af Sygdom ere blevne mavre, naar de sætte sig paa **Hug** F. Naar **Fingerne** bringes op i **Moder-Skeeden**, kan den underste Omkreds af **Bækkenet** iligemaade fornemmes og føles.

Hvor-

Hvortil nyttor Bækkenet?

16. Det er et Rum, hvorudi Moderen ligger imellem Ende-Tarmen, som er bag den, og Blæren, som er for den, beskiermet for adskillige Farer, helst under Svangerskabet.

Hvilke ere de bløde Deele?

17. De ere (1) Synlige, saasom:

1) Skammen eller Indgangen til Moder-Skeeden. (*)

(2) Usynlige, saasom:

2) Moder-Skeeden. Tab. II. Fig. I. og II. A A A A.

3) Moderen tilligemed adskillige Deele, som sidde uden paa den. Tab. II.

Hertil bør endnu henregnes:

4) Blæren. Tab. II, Fig. I. M M M.

5) Ende-Tarmen.

Uf hvilke Deele bestaaer Skammen?

18. 1) Uf Skam-Bækken (Venus-Bækken) som er den bløde og laadne Deel oven for Indgangen af Moder-Skeeden, og den øverste Deel af Skammen.

2) Skam-Læberne, en paa hver sin Side af Indgangen, ligeledes bløde og med Haar besatte. Disse slutte sig tettere sammen paa Piger, staae meere aabne paa Kønner, og meest paa dem, som have født, miste med Tid den deres Fasthed og Stivhed.

3) Kileren eller det Empfindlige, som sidder under Skammen, inden for Qvinde- eller Skam-Læberne, ligner nogenledes Enden af den lille Finger, eller den mandlige Lem paa et spæe Barn. Den bedækkes af en Hud, som kaldes Kilerens Forhud: den sidder inden for den inderste Deel af Skamlæberne.

A 3

4) Vand:

(*) Disse Deele kan en Jordemoder best betragte paa en anden aff sit Røn. Figuren deraf kan sees hos Mauriceau og i Mesnard. Jordemoder-Skole 4. Tavle.

4) **Vand=Læberne**, en paa hver Side af Indgangen til Moder=Skeeden, inden for dens øverste Deel af Skam=Læberne. De ere Forlængelser af den Hud, som skulder Killeren, og ligne de røde Flippe eller Lappe, som sidde under Hane=Nebbet. Paa unge Piger ere disse Flippe stive og rødere, slutte og Indgangen meere til; paa Koner ere de slappere og blødere, ikke saa røde, og meere adskilte, og paa dem, som oftere have født Børn, endnu meere.

5) **Indgangen til Blæren**, som er en liden Abning, en Lomme ungesæt under Killeren i den øverste Deel af Indgangen til Moder=Skeeden. Dette Hul er meere tilluft og snævert paa Piger, end paa Koner. Tab. II. Fig. I. N.

6) **Indgangen til Moder=Skeeden**, uretteligen kaldet den yderste Moder=Mund, som er den store underste eller bageste Abning i Skammen. Denne Indgang er ganske snæver paa Piger, paa hvilke mange Lider en Deel af den er tillukket af en Hinde, som kaldes **Mødommen**. Hos Koner, og dem, som veed af Mand, er den endeel videre, og Hinden borte, og hos dem, som have født, endnu videre og meere aaben.

7) **De Myrteblade=liige Bis=Lapper**. Disse ere 3, 4 til 5 smaa Lapper eller Uævnheder i Indgangen til Moder=Skeeden, som sidde til første Deelen i den bageste Deel, som ligger ved Mellem=Gaarden. Paa Piger hængse disse Lapper tilfammen i et, og udgjør en Hinde af Skikkelse ungesæt som en halv Maane, hvilken lukker for en Deel af Indgangen til Moder=Skeeden, og da kaldes **Mødommen**. Disse Lapper forsvinde endelig efter mange Fødseler.

8) **Gaffelen eller Bastet**, som er en Hinde i den bageste Deel af Indgangen til Moder=Skeeden, eller ved Mellem=Gaarden, der sammensøyer de to store Skam=Læber.

ber. I den første Fødsel sprænges og uddrives denne Hinde, ligesom Mødommen i den første Bøblandelse med Naad. Hertil reques

9) **Mellem=Gaarden**, som er den Hud, der sees imellem Skammen og Ende=Larmen eller Sædet.

Swad er Moder=Skeeden?

19. Den er en Gang, lig en Larm, af 4, 5 til 6 Tommers Længde, der ligger befæstet imellem Blæren, som er for den, og Ende=Larmen, som er bag den. Denne Moder=Skeede strækker sig fra Skammen indtil Moder=Halsen, med den derpaa værende Moder=Mund, som den omgiver, og som med en Knap gaaer ned i den, den er meget empfindelig, besat med en Deel smaa Kiertler, som give en Bædise fra sig, den kan ogsaa formedelst de mange smaa Folder og Rynker, som ere i den, under Fødselen overmaade udvides, og efter den formedelst de samme sammendrage sig til forrige Bide. Tab. II. Fig. I. og Fig. II. A A A A.

Swad er Moderen?

20. Moderen er et med Moder=Skeeden sammenhængende, svampagtigt, udvideligt, huult Legeme, som ligger imellem Ende=Larmen og Blæren, befæstet ved sine brede og runde Baand til Bækkenet og i Laar=Krogene. Førend Svangerskabet ligner den en flad trykt Pære, er ungefær 2 til 3 Tommer lang, og halvanden til 2 Tommer bred, dens Haulke da ikke større, end at den kan rumme en Mandel, den skjules af Blæren, og ligger neden for Isbeenet i Bækkenet. Under Svangerskabet udvides Moderen meere og meere, bliver daglig Dags større, og endelig saa stor, som en opblæst Dre=Blære, giver sig op over Bækkenet, hvorover dens Grund giver sig op, og kommer til at ligge under Naalen, og endeligen under Hierte=Hauulen, skyder Indvoldene tilside, og trykker dem, mister dog derved ikke sin

Lykkelse, som næsten meere forøges, fornemmelig i Grunden, hvor Kagen sidder fast, og paa andre Steder, hvor den unaturligen kan have fæstet sig. Efter Fødselen drager den sig efter faa Dage tilsammen til næsten samme Størrelse som for Svangerskabet, og giver sig ganske ned i Bækkenet igien.

Moderen inddeeles i Moder-Grunden, i dens Side-deele, og i Moder-Halsen med den derpaa værende Moder-Mund. Tab. II. Fig. I. DDDC. og Fig. II. DCD.

Hvad er Moderens Grund?

21. Moderens Grund er det øverste og bredeste af Moderen, og det af den, som meest kan udvides.

Hvad er Moderens Side-Deele?

22. Moderens Side-Deele er det smallere af Moderen fra Grunden indtil Halsen, og er mindre udvideligt end Grunden.

Hvad er Moder-Halsen?

23. Den er den underste, meest spidse og faste Deel af Moderen, der ligesom en Tap af ungefær en halv Tommes Længde, og oven til lidet større Brede, gaaer ned i Moder-Skeeden, hvor en Jordemoder kan omgaae den med sin Finger.

Hvad er Moder-Munden?

24. Moder-Munden kaldes den Tvær-Åbning, som gaaer igiennem Moder-Halsen, fra det indvæндige af Moderen ned til Moder-Skeeden: det af den, som er ind til Moderen, kaldes den øverste og indvæндige Åbning paa Moder-Munden, og Udgangen af den paa Enden af Tappen, eller Moder-Halsen, kaldes den underste og udvæндige Åbning, de tvende Rande paa den underste Åbning kaldes Moder-Mundens Læber, naar en Kone staaer, da den eene den foreste Læbe, den anden den bageste; men dersom at hun ligger, da den eene den øverste

verste Rand eller Læbe, og den anden den underste Rand eller Læbe. Tab. II. Fig. BC.

Hvilke ere de Deele, som sidde uden paa Moderen?

25. De ere:

1) De brede Moder-Baand, hvoraf et paa hver sin Side gaaer ud fra Moderen. De kaldes ogsaa *Glaugermuus-Vingerne*, for den Liigheds Skyld, som de have med dette Creaturs udstrakte Vinger. Tab. II. Fig. I. FF.

2) Moder-Trompeterne, hvilke ligne to smaa Tarme, der ere af en Pennesæders Tykkelse, huule indvendig, ligge i det øverste af de brede Baand, komme med den eene Ende ud af Grunden paa Moderen, ligge med den anden Ende, som er fryndset eller trevlet, fri. Tab. II. Fig. I. I HK.

3) *Eghuusene*, et paa hver sin Side af Moderen, ere to rundagtige flade Legemer, med en Deel sinaa Blæver udi, og ligge bag i de brede Baand. Tab. II. Fig. I. L.

4) De runde Moder-Baand, et paa hver Side, ligne to Snore, komme ud fra Grunden af Moderen, gaae ned igiennem de brede Baand, og endes i *Laar-Krogen*. Tab. II. Fig. I. GG. og Fig. II. DE.

Hvad maae en Jordemoder agte paa i Henseende til Moder-Halsen, og den derpaa værende Moder-Mund?

26. Moder-Halsen og Moder-Munden maae vel agtes paa i Henseende til deres Lagre, Skikkelser og Forandringer. Paa Piger er Moder-Halsen, og den derpaa værende Mund høyt oppe i Moder-Skeeden, saa at den besværligen og neppe kan naaes med Fingeren; den er ogsaa fast, glat og jevn, tyndere, og dens Tvær-Åbning, Mund eller Sprekke, meere tilluft, saa at noget af Næglen alleeneste kan bringes ind og op i den. Paa dem, som vil nu faae, og have deres Maanedes-Tider, synker Moder-Halsen dæbere ned i Moder-Skeeden; hin bliver lidet tykkere, flades

re og blødere, og Åbningen paa den større, ligesom Blødet i større Mængde flydende eller meere klumpet gaaer ud igiennem den af Moderen. Paa dem, som have faaet Børn, findes Moder-Munden blødere, bredere, meere riftet og aaben, saa at man kan bringe noget af Fingeren ind og op i den.

Swad er Blæren.

27. Den er en Pøse foran for Moderen, hvorudi Pisset samles. Indgangen til den er i Moder-Skeeden. Blæren inddeeles i Halsen, som er det bredeste og nærmeste Indgangen, og i Grunden, som er det øverste og smalleste. Naar Vandet er ladet, og den er udtømt, er den ganske liden, og ligger neden i Bækkenet under Jis-Beenet, men naar den af Pisset er udspendt, staaer den lanat op over Jis-Beenet, og kan der fornemmes som en stor Rundhed og Haardhed. Tab. II. Fig. I. MMM.

Swad er Ende-Tarmen?

28. Den er den Tarm, som gaaer ud i Sædet, og ligger bag Moderen.

Sworfor bør en Jordemoder Kiende disse Deele, og viide at navne dem?

29. Kiende bør hun dem, paa det at hun kan tage sig i agt for at tage den eene for den anden, og at beskædigede dem. Navne dem skal hun kunde, paa det at hun kan sige andre, hvorledes og hvor vidt det er med Fødselen, og hvilke Deele at der lide paa Fruentimmeret.

Swangerstabet i Almindelighed.

Swad er Swangerstap?

30. Det er, at et Fruentimmers Bug dagligen tiltaager og bliver større formedelst Moderen, som i den større og større udvides.

Swor.

31. Svorledes inddeeles Svangerskabet?

- 1) I virkelig og ret Svangerskab.
2) I falsk Svangerskab.

Svad er det rette Svangerskab?

32. At Bugen, efterat Beblandelsen er skeet med Mand, tager til og bliver efterhaanden større formedelst Fosteret, som voxer dagligen til, og udvider Moderen.

Svad er det falske Svangerskab?

33. At Bugen efter eller uden Mands Beblandelse tager til, ikke formedelst et Barn, som er i Moderen, men formedelst en anden Ting, saasom Maanedes-Kalb eller Barn, Gvæxter, Blod, Vand, Bind, o. s. v.

Kan baade ret og falsk Svangerskab være tillige?

34. Ja! thi en Kone kan have i Moderen et eller flere Børn, og tilligemed et Maanedes-Barn, Udvæxter, o. s. v. Er det fornødent for en Jordemoder at kunne kiende og dømmes, om et Fruentimmer laver til Barsel eller ikke, og om Svangerskabet er ret eller falsk?

35. Ja; thi undertiden er det Fruentimmeret, saavel som hendes Familie meget magtpaaliggende. Undertiden bliver Jordemoderen af Forældre, Ørighed eller en Medico begiært eller beskicket til at give Underretning derom.

Virkelig og ret Svangerskab.

Svoraf dømmes man, om et Fruentimmer er virkelig svanger, eller ikke?

36. Man maae først viide og være forvissat om, at hun ikke har nogen Feh, Bræk og Sygdom, som kan gjøre hende uskicket til, og hindre, at hun ikke kan undsfange. De Fruentimmere ere da til Undsfangelsen uskikkelede:

1) De, som i vore Lande ere under deres 12, 13, 14 Aar, i Almindelighed de, som ere saa unge, at de endnu ikke have havt deres Maanedes-Lider, som og andre ældre, som aldrig veed af dem.

2) De,

2) De, som ere over deres Berne-Aar, 48, 49 og almindeligst 50 Aar.

3) De, hos hvilke Indgangen til Moderen er forstoppet og tilluft.

a) Af en Hinde (Hymen) i Moderskeeden, og for Moder-Munden, og derfor have havt meget ondt, naar Tiderne vilde frembryde, og dog ikke have kunnet faae dem.

b) De, hvis Moder-Mund eller Moder-Skeede under en haard Fødsel eller ved andre Tilfælde ere blevne saarede, og derpaa vorede sammen.

c) De, som samme Deele ere tillukkede paa, formedelst Gevæxter, vildt Riød:

d) De, som have Moderens eller Moder-Skeedens Forsald, blive og sielden frugtsommelige.

4) De, som have a) langvarig Blodflod af Moderen.

b) Ligeledes de, som ere plagede med det hvide længe og i Overflodighed.

Hvilke ere da Tegnene paa Svangerskabet?

37. Under Bemandelsen en stor Hidsigthed og Begierlighed, hvormed en Kone omarmet sin Mand: en overmaade Fornøielse, Behagelighed og Belyst hos hende.

Kort efter Uudfangelsen en Gysning i Lemmerne; en Kryben i Ryggen; en Zittren over heele Legemet; en lidert Kniben og Smærte imellem Naalen og Stammen; en Opblæsning og Spænden; en Bevægelse i Bugen, eller egentligst nedre i Bækket. Siden en krampagtig Bevægelse i Moderen; en Uengstelse, og intet trykkende kan taales paa Maven.

Naar Maanedes-Tiderne en Gang eller to blive ude, indfinde sig Bæmmelse til et og andet Slags Spise, en Trykken under Hierte-Huulen med en opstigende Brænden i Slundet, da Munden løber fuld af Vand; Hierte-Qvalmer; Brækninger, meest om Morgenen, undertiden oftere

om Dagen, som forsvinde hos de fleste, naar de ere halvgaaene, vare vel og længere hos nogle; u-ordentlig Lyst og Appetit til usædvanlige, urimelige og u-ædelige Ting. Endnu ere andre Tilfælde, som snart en, snart en anden Svanger kan have. Adskillige af disse Tilfælde kan de og plagges af, hvis Tider ere forstoppede, eller med andre Sygdomme ere plagede, hvorfor intet vist af dem alleene kan sluttes.

Hvilke ere de meere viffe Tegn?

38. De ere, Maanedes-Tidernes Udeblivelse, Bugens Tiltagelse, Brysternes Forsøgelse og Tiltagelse, Fosterets Bevægelse:

1) Maanedes-Tidene blive almindeligen ude, saasnart en Kone laver til Barsel, og lade sig for Fødselen ikke meere see, dog er der en eller anden Svanger, som kan have dem adskillige Gange, dog gjerne i aftagende Mængde, de, som give Dø, viide meget rart af dem at sige. Dette Tegn er derfor ikke saa vist, førend hen i den 5te Maaned af Svangerskabet, naar andre Tegn tillige kan have af den tiltagende Bug og Bryster, Fosterets Bevægelse og forandrede Moder-Hals.

2) Bugens Tiltagelse er hen i den 5te Svangerskabs Maaned ogsaa et temmelig vist Tegn paa det; der ere dog ogsaa de Sygdomme, hvorudi den tiltager, saasom: Watersøet, Bomsøet, Geværter i Moderen, falske Undfangelser, o. s. v.

3) Brysterne blive og under Svangerskabet forandrede, hvilket kiendeligen agtes i den 4, 5te Maaned, og da fornemmes i dem en spennende og stikkende Smærte, de sees da mærkeligen at tiltage i Størrelsen, de blive runde, haarde, faste, Aarerne paa dem rød-blaalige, opløbne, undertiden ere ligesom Strimer paa dem; Brystvaarterne brunnlige, meere tykke, stive, givende, naar de

Klemmes, en vandagtig Bædske fra sig, ligesom med smaa hvide Orme udi, Ringen er ligeledes bruun, besat med smaa Knoppe.

4) Fosteret har Liv fra Undfangelsen af, og sin fuldkomne Skikkelse efter 5 til 6 Uger, hvorover det og bevæger sig og sine Lemmer, men da det paa den Tid er saa meget lidet, og Bevægelsen saa svag, saa er det ikke at undre over, at den da ikke mærkes, men først lidet i den 3die, 4de Maaned, hos dem, som nøye agte derpaa, ligesom af en Glue, der krøb dem indvendig om Naulen, eller ligesom naar man stryges med en liden Fieder, men siden ret kiendelig efter 17, 18, 20 til 21 Uger, da den dagligen tager til, og sidst i Svangerskabet blive mange ret empfindelig ja smærtelig, og saa kiendelig, at den letteligen kan sees, medmindre at Fosteret er svagt. Andre Bevægelser af Vinde, og Puls-Slag maae ikke antages for Fosterets.

Sworjaa Kiendes vissést og sikkerst, at et Fruentimmer er svanger?

39. Af Moder-Mundens Skikkelse og Lager.

Sworledes er Moder-Mundens Skikkelse og Lager, og hvorledes forandres den under Svangerskabet?

40. Moder-Munden slutter sig til, naar Undfangelsen er skeet, om ikke saa lige i sin underste og udvendige Aabning (thi den kan paa de Qvinder, der ofte have født, være saa adskilt, at man med Enden af Fingeren kan komme ind imellem dens Rande) saa dog i sin indvendige, paa det at det undfangede ikke skal gaae af Moderen; den bliver ligesom lidet fladere, og drager sig hen op imod Ringen, derpaa giver den sig, uden mærkelig Forandring, til hen i den 3die Maaned ned i Moder-Skeeden, saa at den med et til to Led af Fingeren letteligen kan naaes, da det tilforn neppe kunde skee med heele Fingeren: efter denne Tid giver den sig meere op i Beyret, og tilsidst saa høyt op, at

at den besværligen kan naaes og føles: den forandres og tillige i sin Skikkelse; den bliver meere kort og flad, og formedelt de tilfaldende Bædsker tykkere og blødere; dog mærkes dette ikke ret kiendeligen, førend hen i den 6. Maaned, fra hvilken Tid af den bliver saa flad, saa at hen i mod Fødselen ingen meere Tap findes paa den, men den er saaledes forsvunden, at den gjør eet ud med Moderen, fra hvilken den da ved sine Læber og Sprække alleene kan skilles; ja den (eller egentlig Moder-Halsen, som den findes paa) bliver tilsidst saa forthyndet, at man, om Fosteret staaer ellers naturligt, endog undertiden sidst i den 7de, eller hen i den 8. Maaned kan føle Hovedet, som en Kugle eller Bøffel igiennem den, hvilket bevæger sig, og giver sig i Beyret, naar man trykker paa den med Fingeren, men giver sig ned igien, naar man lader af at trykke. Naar nu Fødselen tilstunder, trykkes denne forthyndede Moder-Mund meere og meere ned i Moder-Skeeden, den aabner sig først fra uden af (undertiden vel og først fra inden, det mellemste, som det haardeste er længst tilluft) og derpaa heel igiennem nogle Uger eller Dage for Fødselen saa meget, at man med Fingeren kan komme ind igiennem den til Bristningen, men ingen ret Abning skeer, førend de rette Fødsels-Beer komme, førend Bandet skyder ned i Bristningen, og den først, og siden det foran kommende Hoved, eller og andre Fosterets Lemmer saaledes udvider den, at den underliden udgør en lige viid Gang med Moderen, og saa stor, at Fosteret kan gaae der igiennem. Dog er der og mange, som Moder-Munden er ganske tilluft paa, lige indtil at de rette Fødsels-Beer paakomme.

Hvad Forandring skeer i Moderen selv, Svangerskabet igiennem?

41. Saaledes som Fosterets Tilvæxt mærkes i de første 4 Maaneder af Svangerskabet, saa lidet og Moderens

Udvidelse, dens Modstand og Forandringer. Skulde man hen i den 4de Maaned kunde erfare Moderens Udvidelse og Modstand, da maatte det skee ved at bringe Fingrene ind i Ende-Tarmen op over dens Grund, hvorved man undertiden kan mærke en Haardhed i den. Kort skeer det i den 5te Maaned, men i den 6te føles i Moder-Skeeden Moderens underste Deel alt mærkeligen udspændt, og beføler man paa denne Tid Maveen paa den Maade, som (32.) vises, saa fornemmes dens Grund som en Kugle nogle faa Tommer over Isbeenet. I de følgende Maaneder kan denne Moderens Udvidelse meere og meere føles, da dens Hals sidst i den 7de Maaned (om ellers Fosteret kommer naturligt) i Moder-Skeeden kan fornemmes som en Kugle (40.), men dens Grund over Isbeenet at være opstegen indtil Navlen, og i den 8de og 9de Maaned lige indtil Hierte-Huulen. Dog skeer denne Moder-Halsens Forkortelse, Gladhed og tilsidst Bortsvindelse hos alle Koner ikke paa een Tid og i lige Grad; ligeledes ikke heller Moder-Grundens Opstigelse; thi paa dem, som have en skæv staaende Moder, paa dem, hvis Bug hænger forud over Isbeenet, eller til en af Siderne, kan Moderens Grund, som let er at begribe, ikke stige saa vidt op.

Tilfælde og Sygdomme under Svangerskabet.

hvilke ere de Tilfælde, som kan tilstaaes Svangre?

42. De ere fornemmelse:

1) Væmmelse og Brækning.

2) Tidernes Vedblivelse.

3) Smertor over Lænderne, i Hofsterne og Laarene.

4) Vandets eller Pissets Tilbageholdelse.

5) Li-

- 5) Livets Forstoppelse.
- 6) Opsvulne Nærer paa Beenene, eller Barsel-Nærer.
- 7) Opsvulne tykke Laar og Been.
- 8) Bugløb.
- 9) Blodstyrkning af Moderen.
- 10) Takker.
- 11) Gylden Nære.
- 12) Stikken i Brysterne.
- 13) Bullene Bryst=Daarter.

hvad kan gøres ved Væmmelse og Brækning eller Opkastelse?

43. 1) Imod Væmmelse eller Brækning, som paa kommer først i Svangerskabet, saa snart Liderne holde oppe, og helst om Morgenen, naar Maven er tom, kan man 1. ved Næreladen paa Armen, et par Dage førend Liderne for Svangerskabet plejede at komme, lade udtappe ungefær 3 maadelige Kopper Blod. 2. Dernæst indtages et lidet Laxativ, for at udføre Uhumskheden af Maven og Tarmene, og hertil kan tages $\frac{1}{3}$ Deel Qvintin til $\frac{1}{2}$ Qvintin Rhabarber, og ligesaa meget reent Salpeter; Eller og $\frac{1}{3}$ Deel Qvintin til $\frac{1}{2}$ Qvintin Rhabarber og 1 Qvintin Sal vegetabil. og for Smagens Skyld en Draabe af Kaneel=Citron=Ceder=Anis=eller Jennekel=Olie. Man kan og opløse 2 Rod Manna, ligesaa meget af Pulpa Tamarindor. og 1 Qvint. Sal. veget. udi $1\frac{1}{2}$ Kaffeekop varmt Vand, sic det, og indtage det derpaa. 3. Maae ikke fastes for længe om Morgenen, men enten strax efterat man er opstaaet, eller endnu paa Sengen drikkes en Skaal Thee, Chokolade eller deslige, og spises lidet dertil. 4. Der spises lidet, men desto oftere om Dagen, af let og fordeyelig Mad.

2) Dersom Brækningen varer længere end til over

B

den

den halve Svangerskabs Tid, kan Livet aabnes ved en Klyster af 3 Pøgle Vand, hvorudi koges for 4 β . Klyster-Urter fra Apotheket, eller en Haandsfuld Katost- og ligesaa meget af Kameelblomster, til hvilket, naar det er kogt, legges 1 Lod Salt, og en Skeefuld Honning eller Pudder-Sukker; Dette Afkog ses igiennem en Klud, kommes i Klyster-Blæren, og Klysteren sættes paa sædvanlig Maade. Man kan og tage 2 Hænder fulde af Katostblade eller en Haandsfuld Katostblomster og en Haandsfuld vilde Kameelblomster, og med Vand, Salt og Honning lave en Klyster deraf. Naar den Svangre gaaer til Sengs, indtager hun $\frac{1}{3}$ Deel Rvintin Theriak, legger en varm Krusemynte-Pose paa Maven, eller smør 1 Lod Theriak paa et Stykke Skind, og legger over den.

Hvad gøres ved Tiderne (Regningen)?

44. Dersom disse ikkun ere i maadelig Mængde, gøres ikke noget ved dem; Thi ved dem udføres det overflødige Blod, som Fosteret ikke endnu kan forbruge til sin Næring, og altsaa kunde være den Svangre skadeligt. Ellers kunde det være tienligt at lade slaae en Aare paa Armen, førend de skulle komme igjen. Kommer Blodet frem i stor Mængde, svækker den Svangre saavelsom Fosteret, man maatte frygte for Blodstyrning og deraf kommende Omflag, saa forholdes saasom ved Omflag med Blodstyrning. (110.)

Hvad gøres ved Smertter over Mave, Lænder, i Hoster, Lyskene og Laar?

45. Aarsagerne hertil ere adskillige, og derfor ogsaa Kuren. Her hjælper mange Tider intet, uden Fødselen; Dog for ikke at lade den Svangre uden al Hielp, kan Lænder og Hoster smøres med en Salve af sød Mandelolie, hvid Lilicolie og kogt Kameelolie, lige meget af hver, eller med Nerve-Salve, eller smertestillende Salve (Ungv. Ano-

Anodyn.), og lige saa meget Althee-Salve, hvortil ogsaa kan kommes Laurbærolie. Somme smøre Beenene med gammel Laurbærolie. Et Lænde-Bad af halv Mælk og Vand kunde og være tienligt.

Svorledes hielpes, naar den Svangre formedelst Udgangen af Blæren dens Sammentrykning ikke kan lade Vandet?

46. Den Svangre legges paa Ryggen, Sædet høiere end Skuldrene, Laarene adskilte, Knæene bøiede, Hælene tilbage. Under hende sættes et Bækken, og derpaa fører hun selv, eller og Jordemoderen, Bugen med Hænderne op fra Isbeenet imod Brystet.

Vil Vandet paa denne Maade ikke komme frem, bringer Jordemoderen et par Fingre ind i Moder-Skeeden under Isbeenet, og med dem fører Moderens Tynge op fra det, og holder den oppe saa længe, indtil at Vandet er udløbet. I Nødsfald maae Vandet udtappes med et Nør.

Svad gøres ved Livets Forstoppelse?

47. Herimod ere Klysterer, som for Opkastelse ere raadte, tienslige (43.). Elligemed nydes saadan Mad og Drikke, som ikke stopper, men snarere løsner Livet, saasomt af Laktul, Spinat, Syrer, Svedsker, Rosiner, Korender, Uble-Moes eller Grød, Bng. Havre-Manna-Sagu-Supper, Allebrød, Vandgrød, Oll, Kaffee o. s. v. Nogle Afstener i Mad mod Sengetid kan og tages i Lod eller meere af reen Manna Calabr. i lunket Valle eller Bouillon, eller forhen ommældte Pulver af $\frac{1}{2}$ til $\frac{1}{2}$ Quintin Rhabarber og nogle Gran Salpeter.

Svad gøres ved Barsel-Væter?

48. Dersom de ikke ere meget smertende, legges en Compresse eller et firedobbelt langligt Klæde paa dem, og Beenet omvilles neden fra op ad med et langt Bind eller List, den Svangre holder sig derved i Stillehed.

Derfom Barsel-Uarerne derimod ere brændende og smertende, aarelades paa Armen, og udtappes 3 Kopper Blod. Paa Barsel-Uarene legges Urteposer af Kameelblomster, Hyldeblomster, Klid, eller Mirakelplaster, eller langlige firedobbelte Klude, dnyppede udi Campher-Spiritus, hvortil kan kommes halv saa meget Regnorm Spiritus. Derfom en Uare springer op, legges en nogle dobbelt Klud, dnyppet i den sterkeste Spiritu Vini, derpaa.

Hvad gøres ved de opsvulne tykke Laar, Been, Skam-Læber o. s. v.?

49. Omendfkiønt dette Tilfælde ikke gierne hæves, førend Fødselen er forbi, saa maae man dog søge at hielpe derpaa. Det tienligste derfor er, at holde disse Lemmer varme ved varme uldene og laadne Klæder, i Sengen at legge varme Sandposer eller Steene ved Fødderne, at omgive Beenene med varme Urteposer, Saltposer o. s. v.

Hvad gøres ved Bugløb?

50. Det Skarpe maae udføres af Tarmene ved et Pulver af $\frac{1}{3}$ Deel Qvintin Rhabarber, 10 a 12 Gran præparerede Kræbssønen, 3 a 4 Gran Salpeter, og ligesaa meget revent Muskat-Rød, hvilket om 2 Timer kan igientages. Derpaa kan siden drikkes af følgende: Man kogter præpareret Hiortetakke 1 Lod, præparerede Kræbssønen og stødt Tormentille-Røed, af hvert 3 Qvintin, og 2 Lod revent Hvedebrod udi 1 Pot Vand eller halvanden, sier og trykker det af igiennem en Klud. For Smags Skyld kan kommes lidet Kaneel og Sukker dertil. Eller og, man giver først $\frac{1}{2}$ Lod Rhabarber, og ligesaa meget Salpeter, og siden hver anden eller tredie Morgen $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{2}$ Qvintin Rhabarber, og 6, 8 til 10 Gran reen Salpeter, som et Pulver. Mad og Drikke bliver Bng- og Havre-Supper. Skulde Bugløbet herved ikke sættes, indtages ved Sengetid $\frac{1}{3}$ Deel Qvintin Theriak udi en Skefuld Viin.

Viin. Man holder sig i Barmen, og nyder ikke af Brænde-
viin, Viin, Kiød og ufordøyelig Mad.

Hvad gjøres ved Blodstyrting?

51. See utidig Fødsel eller Omflag med Blodstyr-
ting.

Hvad gjøres ved Takker?

52. At Takker ere meere eller mindre smertende Knop-
per og Hævelser i og omkring Enden af Ende-Larmen og
Sædet, er bekiendt for en Deel.

Dersom de ere smertende, og den Svangre er vel
blodriig, slaaes først en Aare paa Armen, og udtappes 3
maadelige Kopper Blod, hvis ikke, sættes først en Klyster,
(da Klyster-Piben vaerligen indføres) paa det den haarde
Stoelgang ikke skal trykke og smerte, men kan blive blød.
Der laves et Bad af Katoste, Hørfrøe, Kongelys-Blom-
ster, kogte i Melk, som sies af, kommes i en Natpotte, sættes
ned i Natkrinet, som den Lidende sætter sig paa, og faaer
Dampen op i Sædet og til det smertende Sted. For at
forøge Dampen, kan gloende Stykker Tagsteen efterhaan-
den kommes i Afføget. Man kunde og legge en gloende
Steen i Bækkenet, og efterhaanden komme af Afføget derpaa.
Til at smøre Takkerne med, kan bruges sød Mandelolie,
Saften af Huusløg, en Salve af Spiritus Vini og hvid
Hunde-Skarn, Hør-Urt-Salve. (Ungv. de Linaria.)

Hvad gjøres ved Gylde-Aare?

53. Gylde-Aare er, naar der fornemmeligst ved Stoel-
gangen udgaaer Blod i mindre eller større Mængde af
Sædet.

Dersom Gylde-Aare er ringe, gjøres intet derved.
Er den derimod i Mængde, og den Syge er blodriig, aa-
relades først paa Armen; Livet holdes aabent ved Klyster-
rer, der bruges tre Gange om Dagen, eller hver fjerde
Time af disse følgende Pulvere: Tag præparerede røde Ko-

raller, Specier. de Hyacinth. incompl. og Salpeter, af hvert 8 Gran. Man kan og indtage 3 Gange om Dagen 12 eller flere Draaber af Korall-Tinctur. Som Thee kan tillige bruges Begebred-Blade eller Frøe, Studeskæ, røde Roser, Granat-Blomster.

Hvad gøres ved Stikken i Brysterne?

54. Dersom Smerterne ere hæftige, kan Brysterne smøres med usaltet Smør eller Althee-Salve, hvorover legges varme Klude. Man kan og lave et Plaster af Baltham, Hiorte-Talg og Jomfrue-Vox, og legge paa dem.

Hvad gøres ved hullene Bryst-Vaarter?

55. See Bryst-Vaarternes Tilfælde efter Fødselen.

Undersøgningen.

Hvad er Undersøgningen?

56. Den er den Forretning, naar Jordemoderen bringer en til to Fingre, undertiden heele Haanden ind igjennem Moder-Skeeden op til Moder-Munden, ja vel ind i Moderen selv, for at efterforske og faae Begreb om Fødsels-Lemmernes, Fosterets, saavelsom andre Ting, der kan være i Moderen, deres Beskaffenheder. Undertiden bringes en Finger op i Ende-Tarmen, dog skeer dette sjelden. Undertiden legges en Haand paa Bugen, og undersøges ved den.

Hvor mange Slags er Undersøgningen?

57. To Slags:

1.) Den Indvendige.

2.) Den Udvendige.

Hvor mange Slags er den indvendige Undersøgning?

58. 1) Den, som skeer i Fødsels-Deelene selv, som er den brugeligste, nyttigste og nødvendigste.

2) Den, som skeer i Ende-Tarmen, og bruges sjelden, og

3) Den,

3) Den, som skeer i Ende-Tarmen og Moder-Skeeden tillige, og bruges endnu meere sielden.

Hvorledes inddeles igien den indvendige Undersøgning i Sødsele-Deelene selv?

59. 1) I den Almindelige og Brugeligste, da en eller to Fingre bringes ind i Moder-Skeeden, op til Moder-Munden.

2) I den Særdeles eller Besynderlige og noget mindre brugelige, da heele Haanden indbringes ikke alleeneste i Moder-Skeeden, men endog i Moderen selv.

Hvorledes stilles den, som skal undersøges paa den almindelige Maade?

60. Hun maae saaledes lagres og stilles, som hendes Legems Beskaffenhed, Helsen og andre Omstændigheder tillade det, og tillige ogsaa saaledes, at den, som skal undersøge, tilbørligen kan giøre sin Forretning, og best kan komme ind og op til det, som hun vil underforske. Disse Stillinger ere 1.) staaende, 2.) liggende paa Ryggen, 3.) siddende, 4.) knælende og 5.) skillet paa Læg.

Hvorledes skeer den almindelige Undersøgning staaende?

61. Staaer den, som skal undersøges, sætter Jordemoderen sig for hende paa det eene eller begge Knæene, eller paa en Skammel eller lav Stool, fatter hende og sætter hende over Lænderne, med den længst fra hende værende Arm, lader hende legge sig tilbage paa den, stutte Ryggen imod Beggen, eller imod en bagstaaende Person, bøye Knæene, og skille Lærene vel fra hverandre. Pege- og Mitter-Fingeren af den Haand, som er hende, der skal undersøges, nærmest, smør Jordemoderen (efterat Nægle- ne vel ere afflippede og glattede, og Hænderne afstøede) med frisk Bomolie, Pomade, usaltet eller affikæret Smør eller anden frisk Fedme, bringer Haanden sagtelligen op imellem

Laarene, stiller Haarene og Skam-Læberne lemsfødeligen ad, bringer de to smuurte Fingre behændeligen ind i Moder-Skeeden, følger den bageste Deel af den, som ligger op til Ende-Larmen, langs op til Moder-Munden, og lader den der gaae runden om, og nøye efterforsker dens Skikkelse, Lager, Nabning, o. s. v. Tømmelfingeren glider saa sagteligen uden for Skammen op over Isbeenet, og de øvrige to sidste Fingre paa Haanden, imellem Urballerne, med hvilke Mellem-Gaarden saa sagteligen trykkes tilbage, for desto bedre at kunne komme til Moder-Munden. Kan Moder-Munden ikke naaes med to Fingre, da bruges Pegefingeren alleneſte.

Naar undersøges den Svangre staaende, og hvad særdeles Nytte er derved?

62. Naar en Kone er frisk, og er ikke sengeliggende, da er denne den beqvemmeste og almindelige Maade at undersøge paa; og ved det at den Svangre legger sig tilbage, kommer Moder-Munden nærmere ned imod Skammen, og bliver bedre at naae og føle.

Hvorledes skeer den almindelige Undersøgning liggende?

63. Ligger hun, som skal undersøges, formedelst Svagheds Skyld da legges hun paa Ryggen, Laarene vel adskilte, Knæene bøjede, og Hælene tilbage. Jordemoderen sætter sig ved Sengen paa Knæene, og med den nærmeste Haand gier Undersøgningen paa nns anførte Maade.

Naar undersøges den Svangre liggende?

64. Denne Stilling er meere brugelig hos fornemme Folk, og hos dem, som formedelst Sygdom maae holde Sengen, men er ikke saa god som forrige, formedelst at Moder-Munden paa denne Maade ikke saavel kan naaes.

Hvor

Sworledes undersøges den Svangre siddende?

65. Sidder den, som skal undersøges, da maae det være vel yderligt paa Kanten af en Stoel, Bænk eller Seng, Kroppen tilbage, at Jordemoderen kan have fri Indgang i Moder-Skeeden. Det øvrige skeer, som i forrige Tilfælde.

Naar undersøges den Svangre siddende?

66. I Samme Tilfælde som staaende; thi denne Stilling kommer meget overeens med den.

Sworledes undersøges den Svangre Knælende og paa
Lug siddende?

67. Knæler eller sidder den, som skal undersøges, paa Lug, maae Kroppen bøyes forover, og Rumpen bag ud. Den Undersøgende stiller sig imidlertid bag den, som skal undersøges, bringer fra Asballeerne af sine smurte Fingre under dem frem op i Moder-Skeeden, langs op indvendig med Rumpes-Beenet, saa at Tømmelfingeren glider her over Mellem-Gaarden, da den i de forrige Stillinger blev ført op over Tisbeenet. Pege- og Mitterfingeren føres op i Moder-Skeeden, og de øvrige to Fingre op over Tisbeenet, tværtimod det i forrige Stillinger. Disse to Stillinger bruges, naar Moder-Munden i de andre ikke kan naaes.

Naar undersøges Koner Knælende, eller siddende
paa Lug?

68. I disse Stillinger kan Moder-Munden best naaes og føles, naar det i de andre neppe kan skee; thi her kommer den dybere ned i Moder-Skeeden. Det sees letteltgen, at denne Stilling ikke kan have Sted, hvor den Svangre har en udhængende Mave.

Sworledes skeer den besynderlige Undersøgning?

69. Den, som skal undersøges, legges paa Ryggen, Laarene adskilte, Knæene bøjede, Hælene tilbage, Jordemo-

Deren stiller sig for hende, slutter Enderne af Fingjerne paa den ene Haand tæt sammen, smør dem med Olie, og bringer dem sagteligen igiennem Moder-Skeeden, indtil Moder-Munden, og ind i Moderen selv, efter Omstændighederne.

Hvad nytter denne Undersøgning til?

70. Den bruges 1. naar Moder-Munden er saa vidt aaben, at Haanden kan bringes igiennem den, for desto nøjere at udforske Fosterets Lager, hvilket med Fingjerne allene ikke kan skee. 2. For at efterforske, hvad der ellers kan være i Moderen, enten flere Børn, Maanedes-Barn, Gevæxter og Moderens Omstændigheder i Henseende til dens Synderrivelse, Bristning o. s. v.

Naar bruges den almindelige Undersøgning?

71. Saavel for som i Svangerskabet, saavel for som i og efter Fødselen.

I. Hos virkelige Svangre.

1) Paa en og anden Tid under Svangerskabet.

2) Under Fødselen.

a) For Veerne, imedens Bristningen eller Blæren er slap (eller er den gaaen, da, naar Trykningen af Fosterets Hoved, eller nogen anden forekommende Lem holder op) for at faae at viide, hvorledes Fosteret staaer, og hvilken Lem at der byder sig frem.

b) Under Veerne for at efterforske, om de ere rette eller falske.

c) Efter Veerne, for at fornemme, om Fosteret gik frem ved sidste Bee.

3) Efter Fødselen.

II. Hos dem, som man har Mistanke om.

1) At de lave til Barsel.

2) At de have født.

III. I Fødsels-Deelenes Sygdomme.

Naar

Naar bruges den besynderlige Undersøgning?

72. Naar man ved den almindelige ikke kan naae det Sted, eller det, som man med Fingerne vil op til, under og efter Fødselen.

hvad nytter den almindelige Undersøgning til?

73. Den er næsten det nødvendigeste for en Jordemoder, hvorforsø hun maae slittig øve den. Derved faaes at viide:

- 1.) Om et Fruentimmer er frugtsommelig eller ikke.
- 2.) Hvor længe at hun har været frugtsommelig, og om der er kort eller lang Tid til Fødselen.
- 3.) Om nogen Haardheder, Geværter, Sammen-
vorning, Forsald, Saar eller delligeste er i Moder-Skeeden og Moder-Munden, om Ende-Larmen er opfyldt med haardt Skarn.
- 4.) Om Bækkenet er ængt eller vidt, ilde eller got dannet.
- 5.) Om Moder-Mundens Aabning er midt i Bækkenet og Moder-Skeeden, eller om den staaer ved et af Hofte-Beenene, Kors- eller Isbeenet.
- 6.) Om Bristningen er heel endnu eller brudt.
- 7.) Om det er Fosterets Hoved eller en anden Lem, som stiller sig frem i Fødselen, eller om dette Hoved staaer lige og ret, eller det ligger skævt.

Dette er mange Tider besværligt at faae at viide; Thi undertiden, før Bristningen er gaaen, ligger den forekommende Deel saa høyt oppe, at den med Fingeren ikke kan naaes, og er da Moder-Munden tom. Undertiden gaaer Bristningen, da Moder-Munden ikke endnu halv har aabnet sig; Andre Tider er Lemmen nedtrykt i Bækkenet, sammentrykt, ja vel opsvullen, saa at den neppe kan fiendes.

8.) Om det er falske eller rette Beer, som den Svangre har.

9.) Om

9) Om man skal lade Veerne alleene føre Fosteret frem, eller der skal hjælpes, og hvorledes.

10) Om der ere flere Børn i Moderen, eller Efterbryd, Maanedes-Børn, Geværter, Omstyrning o. s. v.

11) Om et Fruentimmer tilforn har født.

Paa hvad Tid skeer Undersøgningen i Sødfele?

74. 1) For Veerne, naar Bristningen eller Blæren er slap, for at faae at viide, hvorledes Fosteret staaer, og hvilken Lem af det brydes frem.

2) Under Veerne, for at efterforske, om de ere rette, Blæren bliver stiv og spændt, og Moder-Munden aabner sig.

3) Efter Veerne, for at føle, om Fosteret gik frem ved den sidste Bee.

Hvorledes skeer Undersøgningen i Ende-Tarmen?

75. Naar den, som skal undersøges, har været til Stoels enten ved Naturens Drift, eller ved Hielp af Klyster, saa 1. enten legges hun paa Ryggen, Kumpen noget højt og frit, og da stiller den, som skal undersøge, sig for hende, og bringer sin smurte Pegefinger ind i Ende-Tarmen. 2. Eller hun staaer, da den, som skal undersøge, stiller sig bag hende, bringer den smurte Pegefinger ind og op i Ende-Tarmen, Lommefingeren op over Kumpebeenet, og de øvrige tre Fingre hen under Mellem-Gaarden, som trykkes op ad. Med den anden Haand nedtrykkes Maven.

Hvad er Nyttten ved dette Slags Undersøgning?

76. I de første Maaneder af Svangerskabet kan man ved den best kiende Moder-Grundens Udvidelse; thi da Moderen ved denne, ikke som ved den Undersøgning, der skeer i Moder-Skeeden, saa viger for Fingeren, saa kan man føle den bageste og næsten øverste Deel af den som en rund Haardhed.

Svorledes skeer Undersøgningen i Ende-Tarmen og Moder-Skeeden tillige?

77. Naar man bringer Vegefingern af den eene Haand ind i Ende-Tarmen, og af den anden Haand ind og op i Moder-Skeeden.

Hvad Nytte har denne Undersøgning?

78. Ved den faaes at viide, hvad unaturlige Tilfælde der kan være ved disse Deele.

Svorledes skeer den udvendige Undersøgning?

79. Naar man vil foretage sig denne, maae man om Morgenen, imedens Konen er fastende, faae hende til at lade sit Vand, og gaae til Stoels, og derpaa legge sig over Sengen paa Ryggen, Knæene adskilte, og noget i Benret, og Hælene tilbagebøiede imod Rumpen; thi herved slappes Bugen, og den opfyldte og udspændte haarde Moder føles bedre. Den, som undersøger, legger sin flade Haand paa Bugen, Tommelfingern op imod Navlen, og den mitterste Finger imod Tisbeenet, siger derpaa den, som skal undersøges, at hun tager Manden, det meeste mueligt er, til sig, og derpaa strax udstøder den igien.

Hvad er Nytten af denne Undersøgning?

80. Den tiener til at skille Svangerskab fra andre Sygdomme og Tilfælde i Moderen; thi føles da (i det den, som bliver undersøgt, saaledes har taget og udstødt sin Mand) en rund udstaaende Haardhed over Tisbeenet, slutter man sig til, at dette er den opfyldte og besvangrede Moder, men føler man ikke den, men en Hævelse over heele Bugen, er det andre Tilfælde.

Beerne.

Hvad ere Veer (Traver)?

81. Veer ere en Sammentrækning i Moderens Grund og Side-Deele, forøget ved ligesaadan en Sammentrækning i Mellemgulvet, og de yderste Deele, eller Dække, som om

omklæder Bugen, hvorved den bliver mindre og ængere, og altsaa ikke længere kan rumme det, som den indeholder, stræber derfor og fra disse Deele imod Mitten at trykke det ud af sig, og det i en lige Linie, igiennem den Deel af den, som staaer mindst imod, hvilken er Moder-Halsen, med den derpaa værende Mund, som alt forhen foryndet meere og meere aabner sig. Smerterne af denne Sammenklæmsel, denne Udspænding omkring og i Moder-Halsen, og Moderens Trykning imod Bækkenet, som nytte sig ned over Krydsset, Isbeenet og Skammen, kaldes **Jødsels-Smerter**, **Jødsels-Deer**, og paa Landet i Jydland **Traver**.

Naar Jordemoderen hentes til en Kone, som har Deer, hvad skal hun da gjøre?

82. Hun bør ved den almindelige Undersøgning efterforske, om disse Deer alleneste ere Forbud og Rynder, eller falske Deer, eller rette og gode Deer, eller vel og andet Ondt, som kan plage den Svangre.

Hvad er Forbud, For-Deer, Rynder eller Pluk-Deer, og hvorpaa Kiendes de?

83. Naar det stunder til Jødselen, synker Moderens underste Deel meere og meere ned i Bækkenet og i Moder-Skeeden, dens Grund følger efter, Bugen bliver derfor meere tynd under Ribbeenene, men tykkere neden til, der fornemmes da en Trykning over Kryds og Lænder, med usædvanlige smaa Smerter over samme, ofte Mindelse, undertiden til at lade Vandet, helst hos dem, som Hovedet staaer naturligt hos, den af Moder-Skeeden fremkommende Slim forsøges baade i Henseende til Mængde og Tykkelse, hvorudi tilsidst lader sig Blod tilshyne, disse Trykninger og Smerter tage til, drage sig ned i Lyffene hen over Isbeenet, og den Svangre fornemmer til en Trængen baade for og bag paa Underlivet. Naar nu disse Trykninger, Trængninger og Smerter sætte ret an, maae den

Svan-

Evangre blive paa det Sted, og i den Stilling, som hun er, af Nine mange Tider bide Tænderne sammen, bliver og rød i Ansigtet, indtil at de gaae over, da hun kan gaae omkring igien. Af disse Veer maae en Jordemoder ikke bevæges til at drive paa Fødselen, og befordre den, omend Skient hun ved hver Gang, at de sætte an, formærker, at Moder-Munden, med det inden for værende Foster og Vand rykke lidet frem, at Moder-Munden lidet aabnede sig, men hun maae lade Konen holde sig stille, og give sig til Roelighed, indtil at de gaae over, og oppebie de rette, bestandige og Fødselen virkende Veer.

Spøderede saa Faldede vilde eller falske Veer, og hvorpaa Kiendes de?

84. De ere hæftige Smerter med Skiæren tværs over Bugen. Naar Jordemoderen undersøger Moder-Munden, fornemmer hun ikke, at den ved disse Veer det ringeste aabner sig, men drager sig tilfammen og tilbage, saavel som ogsaa den forekommende Fosterets Lem, Bristningen stiller sig ogsaa ikke, og bliver stiv. Aarsagen hertil er en Sammentrækning i Side-Deele og de underste Deele af Moderen, og ikke i dens Grund.

Kan der være andre Smerter i og om Bugen?

85. Ja; saasom Cholic, Vinde, Navepine, Moder-Besværing, o. s. v. hvilke Kiendes fra Veer af Stedet, hvor de ere paa, og Maaden, som de plage paa. Disse Smerter lindres og stilles ved tienlige Midler, forandrer og ikke Moder-Mundens Aabning.

Spøad giøres ved de vilde Veer?

86. Den Evangre maae overalt ikke bringes til at forarbejde Veerne, men strax holdes derfra; thi ellers sætter hun i Utide sine Kræfter til; Er hun blodriig, og har Heede i Legemet, aarelades hun paa Armen, og 2 til 3 Kopper Blod udtappes. Hende kan sættes en eller flere smer-

smertestillende og lindrende Klysterer lavede, af $\frac{1}{2}$ Pot
 Byg= eller Havre=Suppe eller $\frac{1}{2}$ Pot Mell, hvortil kom-
 mes $\frac{1}{2}$ til heel Kop frisk Mandel= Bom= eller og Lin=Olie.
 Man kan og koge Urt=Urt, Katost, Bingel-Urt, Muur=
 Urt, Kongehs=Blade, Kameel=Blomster, en eller 2 Hæn-
 der fulde smaa skaarne, af et eller flere Slags, 1 3 Pøgle
 eller lidet mindre af Mell, sie det af, komme Olie dertil,
 og bruge det til Klyster: Hende kan og efter Omstændig=
 hederne laves et Dampbad af 2 til 3 Potter fulde af varm
 Mell, hvorudi af mældte Urter ere kogte, hvorover hun sæt-
 ter eller stiller sig. Til at lædse hende med, gives hende
 tynde affiede Byg= Havre= eller Perlegrøns=Suppe, hvor-
 udi kan og være affogt lidet Hiorte=Lakke, og, som ere sy-
 rede med lidet Zitron=Saft, og forsedede efter Behag med
 Sukker eller Honning. Ingen hidsig Drikke gives hen-
 de, mindre endnu drivende Midler. Skadelige ere derfor
 her Biin, Brændeviin, Kinder=Balsam, Rav=Olie, Be-
 vergeil og dens Tinctur, Rosmarin, Lavendel, Sevenbom,
 Safran kogte med Biin.

Swilke ere de gode, rette Fødsels=Veer, og hvorpaa
 Fiendes de?

87. Naar nys omtalte For= og Pluk=Veer komme
 hastigere paa hverandre, blive hæftigere, meere bestandige,
 aabne Fødsels=Deelene, da kaldes de rette Fødsels=Veer.
 Legger Jordemoderen, imedens de staae paa, sin Haand
 uden paa den Fødendes Mave, da findes den haard og
 stiv, men bringer hun sine Fingre ind og op til Moder=
 Munden, da fornemmer hun, at den tilligemed det, som
 er inden for det, trykkes ved Been dybere ned i Bækkenet,
 aabner sig meere og meere, at Bristningen stiller sig frem
 i den, som en større og større udspændt glat Blære, eller er
 den alt brusten, da det sig fremtrængende Fosterets Hoved
 eller anden Lem. Derimod saasnart Been holder op, bliver
 Ma=

Maven, som meere slap, Moder-Munden at blive mindre i sin Aabning, at drage sig op og tilbage tilligemed det, som er inden for, Bristningen, om den endnu er heel, at blive slap, og om Hovedet er vidt nedre i Fødselen, da undertiden at lægge sig glat paa det. Disse Forandringer værle om, indtil Moder-Munden næsten ganske har aabnet sig, da Vandet, om Hinden og Blæren endnu er heel, ikke imellem Beerne gaaer meere tilbage, men ved enhver Vee skyder meere og meere frem. Videre sees i Afhandlingen om de naturlige lette Fødseler.

Hvad skal en Jordemoder i agttage, naar disse Veer ere forte og svage?

88. Eftersom Marsagen hertil er gierne Hovedets Størhed, eller Bækkenets Ængthed, eller Hovedets skæve Lene, eller Moder-Mundens Haardhed, Tykthed og Senhed, saamaae Jordemoderen have Taalmodighed med den Fødende, ikke drive hende til anderledes at forarbejde Beerne, end de komme, ingen drivende Medicamenter bruge, ikke forlade den Fødende, omendskjønt Fødselen skulde vare 3, 4, ja flere Dage; Thi paa denne Maade føres det skævt staaende Hoved, om det ellers ikke staaer for skævt, saavel som det store Hoved ned igiennem Bækkenet, Moder-Munden, som er haard og sen, forthyndes og aabner sig, og endeligen ved Jordemoderens Hielp tillige skæer Fødselen.

Hvad ere Skielve Veer?

89. Naar de rette Fødsels-Veer blive hæftige, vedvarende, drivende, og Fødselen snart vil gaae for sig, paa kommer en og anden Fødende, (meest dem, som ere meget empfindelige, blodriige, første Gang føde, Fosterets Hoved er mærkelig stort hos, eller staaer betydeligt skævt, Bækkenet er ængt, Fødsels-Deelene besværiligen og langsom lade sig udvide paa), en Rysten og Skielven, nu i en,

nu i flere Lemmer, fornemmeligst i Laar og Been, nu i heele Legemet, dog uden Kulde, som falder smertelig, undertiden saaledes som Bønder og Laar skulde brækkes og rives fra hverandre, udmatter og forskrækker den, som er ubevandt derved, hvilket vore Fruentimre kalde **Skælve-Beer**, eller **Skælve-Traver**. Disse Skælve-Beer forandres ofte til andre naturlige Beer, disse igien til Skælve-Beer, og saaledes skifte de om, indtil Fødselen gaaer for sig.

Hvorledes forøger Jordemoderen de svage Beer, og letter den fødende Arbejdet?

90. Ved det, at, naar Hovedet gaaer igiennem Bækkenet, og hun da med et par Fingre ved hver Bee trykker Kumpbeenet tilbage eller ud ad, og derpaa drager Haanden lidet tilbage, paa det at Hovedet kan glide og følge efter.

Kan rette og vilde Beer være iblandt hverandre?

91. Ja, og derfor maae Jordemoderen undertiden undersøge den fødende, paa det at hun kan viide, om det er en ret eller falsk Bee, som hun har. Heraf kommer det, at somme Koner sige, at de have født med vilde Beer.

Hvorledes undersøger Jordemoderen Veerne?

92. Ganske sagte og vaerligen, paa det at hun ikke skal senderstøde Bristningen, og derved forårsage en længere Fødsel, og paa det at hun ikke skal støde, trykke, knuse og beskadige nogen af Fødsels-Lemmerne.

Er der flere Slags Beer end disse nævnte?

93. Ikke for og i Fødselen, men vel efter den plages de fleste Barselkoner af et Slags Beer, som ofte ere piinligere end de rette Beer, og kaldes **Efter-Beer**. Disse Beer ere de samme som de rette Beer i Fødselen. Aarsagen til dem er en Sammentrækning i Moderen, hvorved den stræber at udføre alt det, som endnu kan være i den af tilbagebleven Esterbyrd, levret Blod, Maanedes-Barn o. s. v.

Svab

Hvad virke de rette Veer?

94. Fødselen.

Fødselen og dens Inddeeling.

Hvad er Fødsel?

95. Naar der kommer et Foster tilligemed dets Efterbyrd ud af Moderen, enten det skeer ved Fødsels Veerne allene, eller ved menneskelig Hielp tillige.

- 1) Et utidigt, eller tiligt, eller tidigt Foster.
- 2) Et velkabt eller vanskabt Foster og Monstruum.
- 3) Et levende eller dødt Foster.
- 4) Et virkeligt og ret Foster, eller et falsk Foster, saasom et Maanedts-Barn, der dog ikke har Bristning eller Kage, og ikke egentligen kan kaldes et Foster.

Hvorledes inddeles Fødselen?

96. I Henseende til Tiden efter Undfangelsen, som Fosteret fødes paa, i

1) En **Utidig Fødsel**, naar den skeer for den 7de Calendar Maanedts Begyndelse, eller inden den 26. Uges, eller 180 Dages Udgang fra Undfangelsen at regne.

2) En **Tilig**, naar den skeer fra den 7de Calendar Maanedts Begyndelse til hen i den 9de Maaned, eller fra den 26. Uges til den 36. a 37. Uges Udgang fra Undfangelsen at regne, eller i den 7de, 8de til hen i Mitten af den 9de Maaned.

3) En **Tidig**, som skeer sidst i den 9de og meere seldnen i Begyndelsen af den 10de Calendar-Maaned, eller i de 10 sidste Dage af den 9de eller i de 10 første af den 10de Maaned, eller i den 37. til 39. eller 40. Uge fra Undfangelsen, eller ungesæt inden 280 Dage.

J Henseende til Stillingen og Lageren, som Fosteret kommer frem i, udi

1) En Naturlig Fødsel, naar Fosteret kommer frem først med Hovedet, og sidst med Fodderne.

2) Udi en U-naturlig Fødsel, naar Fosteret fødes først med Fodderne, og sidst med Hovedet.

J Henseende til Skikkelsen, som det har, der fødes, i

1) En Virkelig Fødsel, naar det er et Barn, som fødes, og i

2) En Falsk Fødsel, naar det er et Maanedsbarn, der fødes.

Utidig Fødsel eller Omflag.

Hvad er Omflag?

97. Naar en Svanger for den 7de Maaned føder, men Fosteret, fordi at det ikke har faaet sin Væxt og Fuldkommenhed, ikke kan blive ved Live. Den som saaledes føder, siges at faae Omflag eller Misfald, fare ilde, abortere.

De Gamle kaldede det et Udflod, (Effluxio) naar det Undsaagede inden 7 Dages Forsløb gik ud af Moderens en Udkastning, (Ejectio) eller Ud drift, (Expulsio) naar det skeede fra den 1ode Dag indtil den 3die Maaned, og en Utidig Fødsel, Misfald, (Abortus) naar Fosteret kom frem fra den 3die til 7de Maaned, eller i den 4de, 5te, 6te Svangerskabs Maaned. Nogle kalde det et Omflag, som skeer i de 3 første Maaneder, og et Misfald, som skeer i den øvrige Tid indtil den 7de Maaned af Svangerskabet. Andre inddeele saadanne utidige Fødseler anderledes, altsaa faaer den Navn af et Opflag, naar Fosteret fødes i de 10 første Uger: af et Omflag, som skeer fra den 1ode til 20de Uge; af et Misfald paa halvgaaen, fra den 20de til 25de Uge; af at komme for tilig, fra den 25de til 30te Uge.

Skeer

Skeer det, at et Foster sedes i de to første Uger, kaldes det et Opflag, fra den 10de til den 20de Uge et Omflag, fra den 20de til 25de Uge et Misfald paa halvgaalen, eller, at fare ilde, fra den 25de Uge til den 36te Uge, at komme for tilig. (*)

Hvor mange Slags er utidig Fødsel?

98. To Slags:

- 1) Uden Blodstyrkning, og
- 2) Med Blodstyrkning.

Hvad Forskiel er der paa disse Slags utidige Fødseler?

99. Denne, at ved den første er ingen Blodflod af Moderen, den sidste foregaaer, og følger en Blodstyrkning med, formedelst Moder-Kagen, der mindre eller meere er løsnet fra Moderen.

Hvad er nærmeste Aarsag til utidig Fødsel og Omflag?

100. Det ere Fødsels-Beer, eller en Sammentrækning i Moderens Grund og Side-Deele, hvortil kommer ligeledes en Sammentrækning i Mellem-Gulvet og de kiødagtige Deele, eller Muskler, som bedække Underlivet, hvorved Moderen bliver mindre, og fører eller støder ud af sig igiennem Moder-Munden det, som er i den, alt ligesom i en tidig Fødsel.

Utidig Fødsel uden Blodstyrkning.

Hvad kan forvolde utidig Fødsel uden Blodstyrkning?

101. Alt det, som kan sætte Moderen i en krampagtig Bevægelse, og bringe Moder-Munden til at aabne sig, saasom Springen, Dandsen, Riden, Kjøren, Bukken, Strækken, Rækken, Dragen og Børen; item Slag, Fald, Stød, Beblandelse med Mand, hidsig Mad og Drik, hid-

siqe, irriterende og drivende Medicamenter, Sindets hæftige Bevægelser, saasom Forstrækkelse, Ergernes, Brede, Bekymring, Sorria o. s. v. hidstige og andre Febre, tærensde Sygdomme, Moderens Ubeqvemhed til videre at lade sig udvide, foregaaende Omflag og en Bane til at sætte ilde.

Sporaf sluttes, at der vil blive en utidig Fødsel?

102. Deraf, at det endnu er for den 7de Maaned i Svangerskabet, og der indfinde sig rette Veer med Smerter og Trykninger over Lænder og ned over Skammen, som komme og gaae, blive jo længere jo hæftigere, hvorved Moder-Munden aabner sig, Bristningen stiller sig, eller, naar den er gaaen, Fosteret og Blod lader sig tilshne.

Dersom Jordemoderen kommer til Konen i Tide, forend Moder-Munden mærkeligen aabner sig, hvad gior hun da?

103. Hun retter sig efter Marsagerne til denne utidige Fødsel, og søger at forekomme og hæve denne. Til den Ende lader hun Konen begive sig til Sengs og i Stilhed, sætte Sindet i Røstighed, raader at lade slaae en Aare paa Armen, og lade udtappe 3 Kopper Blod, sætter en Klyster af en god halv Pot Melk. For at stille Blodets hæftige Bevægelse giver Jordemoderen Konen tempererende Pulvere, befaler hende en tynd og ikke hidstig Diet. Over Bugen lægges hende et Klæde ikke for varmt, der er dypet i rød Vijn, hvorudi er kogt røde Roser, Granat-Blomster, cege Bark, Nølleker eller delligeste, som derpaa er aftrykt, eller og et Klæde, besprængt med Kinder-Balsam.

Men om Jordemoderen kom for sildig, eller mældte Raad ikke kan forebygge Fødselen, hvad giores da?

104. Dersom Moder-Munden meere og meere aabner sig, og Fødselen vil gaae for sig, er dette at agte:

I. Er Fosteret endnu ganske lidet, og ikkun 2 til 3 Maaneder gammelt, kan Jordemoderen intet stort gior

der

derved, eftersom at hun ikke kan faae sine Fingre ind i Moderen, men nødes til at lade Beerne allene føre det frem. Er Fosteret større, og Jordemoderen formedelst Moder-Mundens større Abning kan faae sine Fingre ind, hjælper hun, om det kommer frem med Fødderne, ved at fatte dem med 2 Fingre, og drager det ud. Dersom Efterbyrden ikke kommer frem af sig selv, forsøger hun, om hun igjennem den ænge Moder-Mund kan bringe et par Fingre ind i Moderen, og med dem, som formedelst en Tang, bringe den ud; Kan dette ikke skee, maae Beerne selv føre den ud, da hun, saa snart at hun kan faae fat paa den, drager den aldeles ud.

2. Er Fosteret stort, og har været til hen i den 7de Maaned i Moderen, hjælpes det til Verden som et tidigt Foster.

Svorledes forholder hun sig, som i Utide har født?

105. Ligesom den, der har født paa rette Tid; Thi Omslag eller utidig Fødsel er ligesaa haard at udstaae, som en Fødsel paa rette Tid. See Barsel-Konens Leve-Maade.

Utidig Fødsel eller Omslag med Blodstyrtning.

Svad er Blodstyrtning hos Svangre?

106. Det er Blodets Udløb af Moderen, undertiden i saadan en Mængde, at, dersom det ikke i Tide stilles, maae Fosteret tillige med Moderen døe, omkomme og føres ud af Moderen.

Svad er Aarsagen til disse Blodstyrtninger?

107. Det er Moder-Kagens, enten tildeels, eller aldeles Udskillelse fra Moderen, saa at, dersom saa Aarer ere brustne, er Blodstodet ringere, ere flere Aarer brustne, el-

ler den ganske Rage er løsnet, er der en hæftig Blodstyrning.

Hvad forvolder Aarernes Bristning og Moder-Ragens
Udskillelse?

108. De samme Aarsager, som forvoldte utidig Fødsel uden Blodstyrning.

Hvad Fare er derved?

109. Faren er her langt større end i foregaaende Tilfælde; Thi eftersom Aarerne, der ere brustne, ikke vel kan drage sig tilfammen, medmindre at Moderen bliver udtømmet og skilt ved det, som er i den, saa maae den Svangre, medmindre at Beerne selv udføre det, eller Jordemoderen endnu i Tide udtager det, tilligemed Fosteret inden kort Tid døe og omkomme.

Hvordes forholdet Jordemoderen sig i dette Tilfælde?

110. Er Blodet endnu ikkun ringe, og Moder-Munden ikke stort har gaaet sig, maae den Svangre begive sig til Sengs, holde sig ganske roelig i. Henseende saavel til Sindet som Legemet, tage sig i agt for alt det, som kan sætte Blodet i Bevægelse, lade slaae en Aare paa Armen, bruge kielende og Blod-stillende Medicamenter.

Er Blodets Udsøb stærk, maae Jordemoderen ikke lade det komme an paa Beerne at bringe Fødselen til Ende, eller tøve, indtil den Svangre falder i Afmagt, det klinger for hendes Øren, det bliver dunkelt for hendes Øyne, hun bliver kold paa Hænder og Fødder, men i Tide forløse hende. Til den Ende giver Jordemoderen den Fødende en Suppe med en Vegeblomme udi, for at styrke hende, og derpaa ved at aabne Moder-Munden med en Finger efter den anden, saaledes hjælpe Fosteret ud.

1. Er Fosteret endnu ikke over 4 til 5 Maaneder gammelt, maae Jordemoderen see til, at hun med et par Fingre kan bringe det ud, og, naar det er udtrakt indtil

Hovedet, maae hun bringe Fingjerne op over det, og føre det ud, Derpaa udtages Esterbhyrden med et par Fingre.

2. Er Fosteret ældre, bringes heele Haanden ind, om det kan skee, Fosteret vendes, og, naar det er udtrakt indtil Hovedet, bringes et par Fingre ind i dets Mund, og dragges det saaledes ganske ud. Esterbhyrden udtages derpaa med Haanden,

Hvorledes forholder saadan en sig?

III. Ligefom ved Omflag uden Blodstyrning. (105.)

Maanedts-Barn.

Hvad er Maanedts-Barn?

II 2. Det er et kiødagtigt Bæsen af meere eller mindre Fasthed og Haardhed, af adskillig Skikkelse, med en Huule inden udi, hvorudi er en vanagtig Materie. Dette Bæsen hænger fast formedelst Nærer ved Moderen, tager til i den, og endeligen gaaer ud af den, gierne i den 3die til 4de Maaned, efterat det er begyndt, da der paakomme rette Beer og Blodflod af Moderen. Undertiden bliver det længere i Moderen. Somme Tider er et Maanedts-Barn tilligemed et virkeligt Foster i Moderen, hvilket da først kommer frem, naar det rette Foster er født, og ofte udtages tilligemed Moder-Kagen.

Hvorpaa Kiendes, at et Fruentimmer er svanger med et Maanedts-Barn?

II 3. Svangerskab med et Maanedts-Barn er vanskeligt at skille fra virkeligt Svangerskab; Thi de samme Tilfælde ere med hint, som med dette. De visseste Tegn herpaa holdes for at være disse, at Bugen her tager sterk til i den første Maaned, da den i virkelig Svangerskab først mærkeligen tyknes i den 3die til 4de Maaned. Brysterne blive ogsaa for hastig haarde og spændte, og give en melkagtig Bædske af sig.

Swad giør Jordemoderen herved?

114. Omendskönt at hun var ganske vist forsikret herom, kan hun dog ikke gjøre andet, end oppebie den Tid, da Moderen vil skille sig af med Maanedes-Barnet.

Er det nu et virkeligt Barn, føler hun under Been en udspændt Blære i Moder-Munden; Er det derimod et Maanedes-Barn, finder hun ingen Blære eller Bristning med det derudi værende Vand i Moder-Munden eller inden for den, men et fremmed loddagtigt Væsen, som vil løsne sig fra Moderen.

Naar det da er et Maanedes-Barn, som vil fødes, lader Jordemoderen Beerne saa længe aabne Moder-Munden, indtil at hun kan bringe en, og derpaa den anden eller flere Fingre ind igiennem den, og da fatter Maanedes-Barnet saa høyt oppe, som hun kan, og vakkende fra den eene til den anden Side drager det ud.

Sworledes forholder hun sig, der har født et Maanedes-Barn?

115. Hun, saavelsom andre, der ved Omflag har mistet meget Blod, skal holde sig stille i sin Seng, nyde nærende og fordønelig Spise, paa det at Blodet og Kræfterne kan samles igien.

Samlinger i Moderen.

Swad er en Samling i Moderen?

116. Naar den maanedlige Keenselse bliver ude, Bugen bliver meere og meere tnh, ungefær de samme Tilfælde indfinde sig, som ved virkelig tiltagende Svangerskab, saa at den, som dette skeer, holdes for virkeligen at være svanger, da dog det, som hun er tnh af, er enten Blod, Vand, Bind, eller en Deel sammenhængende Blærer med Vand udi.

Swad

Hvad Tegn høves paa saadanne Samlinger?

117. Tegnene ere de samme som ved virkelig Svangerskab, fornemmeligst i de første Tider, hvorover saadanne Samlinger ikke letteligen kan skilles fra det. Været saadanne Samlinger til hen i den 5te til 6te Maaned, som dog sielden skeer, da fornemmes ingen Bevægelse af et Foster, saasom udi virkelig og ret Svangerskab.

Hvad Fare er herved?

118. Samlinger af Vand eller Bind gaae gierne usformodentligen bort, undertiden den første med et Skyl, den sidste med et Anal. Samlinger af Blod har større Fare med sig; Thi man maae frygte for, at, jo længere de vare, i desto større Mængde vil Blodet komme frem, hvorved Fruentimmeret meget vil svækkes, og hende kan paakomme farlige Tilfælde.

Hvad gjør Jordemoderen i disse Tilfælde?

119. Da hun ikke er forvissat om, hvad der er i Moderen, maae hun oppebie Tiden, da saadanne Samlinger komme frem. a) Ere Samlingerne Vand eller Bind, hentes hun ikke til at hjælpe Fruentimmeret, eftersom de usformodentligen gaae. b) Er det sammenhængende Blæver, seer hun til, naar Beer vil udføre dem, at hun tillige kan faae fat paa dem, eller lade dem og komme frem af sig selv. c) Er det en Samling af Blod (Skus), som bryder frem ved rette Beer, kan hun ikke gjøre andet derved, end borttage de levrede Stykker Blod, som udføres.

Hvorledes forholder den sig, som er stilt ved en Blod-Samling?

120. Næsten ligesom den, der har Omslag med Blodstyrkning (105.)

Tilig Fødsel.

Hvad er tilig Fødsel?

121. Naar et Fruentimmer føder imellem den 7de og 9de

gde Maaned, da Fosteret kan blive ved Live, naar det ikkun nogenledes er kommen til sin fuldkomne Væxt og Styrke.

Hvad agter en Jordemoder paa ved en tilig Fødsel?

122. I Henseende

1) Til Marsfagerne, at de ere alt det, som kan sætte Moderen i en frampagtig Bevægelse, komme Beer afsted, aabne Moder=Munden for den rette Tid, og altsaa kan være de samme, som til en utidig Fødsel.

2) Til Biendetegnene, at rette Beer indfinde sig, og Moder=Munden aabner sig, endskjønt den rette og almindelige Fødsels Tid endnu ikke burde være.

3) Til Hielpen, at den er den samme, som ved en tidig Fødsel.

Convulsioner, som paaafkomme Fødende.

Hvad er Convulsioner?

123. Det er et bedrøveligt og kyseligt Tilfælde, som begynder med Kleinmodighed, Frygt, Angest, hvorpaa følger Bittren i Lemmerne, som forandres til Trækninger og hæftigere Bevægelse i dem, derpaa mistes Sands og Forstand, Øynene fordreyes, Tænderne knirske, Stummen staaer for Munden, og endeligen følger Døden.

Hvad er Marsag hertil?

124. 1) Frygt for Fødselen og dens Smerter.

2) Blodets store Mængde.

3) Nerverne i Balleket deres Trykning af Fosterets Hoved, og deraf kommende Smerter.

Hvad gøres i dette Tilfælde?

125. 1) Er Frygt for Fødselen Marsag, opmuntres den Fødende paa beste Maader.

2) Er Blodets store Mængde Marsag, som man slutter

ter sig til deraf, at den Fødende er blodrig, at hun for Svangerskabet har havt sine Tider i Mængde, og at Pulsen er gesvindt, da aarelades paa Armen.

3) Forvoldes dette Tilfælde af Nervernes Trykning, som man slutter sig til af de store Smertter, som den Fødende ved Beerne klager sig over, og at Tilfældet gierne er med stor Hæstighed, søges Fosterets Fodder, og ved dem vendes det, og drages det ud.

Blodstyrtning strax for og under Fødselen.

Hvorpaa Kiendes denne Blodstyrtning fra andre Blodstyrtninger?

126. 1. Tiderne blive almindelig ude, saa snart Undfangelsen er skeet, undertiden indfinde de sig indtil i den 2den, 3die, 4de Maaned af Svangerskabet, meget rart heele Svangerskabet igiennem; De lade sig tilshue paa den ordinaire Tid, som de pleje, og ungefær med samme Tilfælde, og i samme, men helst i aftagende Mængde. (36.)

2. Om Blodstyrtning ved Ohnslag er handlet. (96 = 105.)

3. Om Blodstyrtning ved Maanedes-Barn er talt (112 = 115.)

4. Hvorledes Blodstyrtning kan paa komme i falsk og indbildt Svangerskab af forsamlet Blod i Moderen, er viist (116 = 120.)

5. Om Slimen med Blod formænet, som foregaaer Fødselen, kan sees (83.)

6. Blod, som under Fødselen fremkommer, formes delst at en eller anden Aare trykkes i to af Fosterets Hoved, kiendes letteligen fra denne Blodstyrtning.

7. De egentlige Kiendeteqn paa denne Blodstyrtning (foruden de Tegn, som ere nævnte ved ethvert Blodflod i sær)

sær) ere disse: Denne paakommer i den sidste Svanger-
 skabs Tid, naar det lakker ad Fødselen, uden nogen fiende-
 lig foregaaende Aarsag, allenest formedelst Moder-Mun-
 dens Aabning. Først kommer Blodet lidet, holder der-
 paa op, derpaa lader det sig see i større Mængde, siden i større
 og større Mængde, og hver Gang med en kortere og kortere
 Tid imellem, endeligen kommer det strømmeviis. Naar nu
 Jordmoderen undersøger den Svangre, finder hun Moder-
 Munden at aabne sig, men inden for den fornemmer hun in-
 gen Bristning, intet Barnets Hoved, ingen anden Lem af det,
 men et svampagtigt Væsen, som er Moder-Kagen, der er groet
 fast paa Moder-Munden, da den ellers sidder i Moderens
 Grund eller paa dens Sider.

Hvad gjør Jordmoderen herved?

127. Kommer Blodet i ringe Mængde, og en uden
 Klumper, maae den Syge give sig til Koliqhed, lade sig en
 Aare slaac paa Armen, tage sig i aag for hidsig Mad og
 Drikke, for hæftige Sindets Bevæggelser og alt det, som
 kan sætte Blodet i Bevægelse, bruge kielende og blodstil-
 lende Midler. Bliver Blodflodet dette uagtet ved, Kræf-
 terne ikke forsvinde, Fødsels-Beerne forsøges, blive meere
 bestandige og virkende, en liden Deel af Kagen er groet fast
 til Moder-Munden, Fosteret staaer vel og godt, saa kan man
 lade Beerne allene føre Fosteret frem.

Kommer derimod Blodet i større Mængde, ja ström-
 meviis, Moder-Munden aabner sig fiendeligen, saa maae
 Jordmoderen ikke lade det komme an paa Beerne at fø-
 re Fosteret frem, eller tøve, indtil den Fødendes Puls bli-
 ver alt for svag, udeblivende, Kræfterne forgaae hende al-
 deles, Hierte-Angest paakommer hende, hun falder i Af-
 magt, det bliver mørkt for hendes Øyne, klinger for Øre-
 ne, hun bliver kold paa Hænder og Fødder, en kold Sved
 frem

frembrøder, Trækninger i Lemmerne og Convulsjoner mærkes, Beerne holde op, men i Tide forløse hende.

Jordemoderen legger derfor den Fødende bekvemt, og paa den Maade, som vises, naar Bendingen skal foretages, hun bringer sine Fingre ind i Moder-Skeeden, og deraf udtager det levrede og styrkede Blod, bringer derpaa den eene Finger og derpaa efterhaanden de andre ind igiennem Moder-Munden, hvilket her skeer uden megen stor Besværlighed. Inden for Moder-Munden finder hun Moder-Kagen, hvilken hun gaar om med Fingrene, og efterforsker, hvor den meest har løsnet sig fra Moderen. Hvor nu Kagen meest er løs, indbringer hun sine Fingre, og, naar hun med dem er kommen Kagen forbi, og fornemmer Bristningen, nipper hun Hul paa den med dem, fører derpaa Haanden ind igiennem den indtil Fosteret, og dersom Fødderne ligge nærmest, fatter hun dem strax, hvis ikke, følger hun Fosteret med Haanden, som hun lader glide langs det, indtil at hun finder Fødderne. Naar hun nu har Fødderne, uddrager hun Fosteret af Moderen efter de Regle, som om Bendingen ansøres.

Derpaa udtages Efterbryden med Haanden.

Svorledes forholder hun sig, som har havt saadan en Blodstyrkning?

128. Hun holder sig i sin Song i største Stilhed, liggende paa Ryggen, varer sig for hidsig Mad og Drik, for Sindets hæftige Bevægelser, og alt det, som kan sætte Blodet i Bevægelse, nyder lidt og tit af Bng- eller Havre-Supper, siden af Kiød-Supper og anden let fordønelig og nærende Mad, bruger vel og Melk-Curer, om Omstændighederne ere dertil, paa det at det mistede Blod og Kræfter kan samles igjen.

Fødse

Fødselen i Almindelighed, og den Tidige i Særdeleshed.

Hvad er Tidig Fødsel, og paa hvad Tid skeer den?

129. Den naturlige og almindelige Fødsels Tid holde Qvinderne for at være Slutningen af den 9de Calendar-Maaned, eller Begyndelsen af den 10de, hver til 30 Dage beregnet, eller den 39te til 40de Svangerskabets Uge; men da de almindeligen ikke kan regne fra Undfangelsens Timen; thi den veed meget faa af dem, men fra den Tid, at den maanedlige Mensning, (der som sædvanlig burde indfinde sig) blev ude, altsaa ere der tilstrækkelige Aarsager til, at de ikke gaae denne Tid ud, og at den ikke paa Timer, Dage, ja ikke paa een eller nogle flere Uger, kan fastsættes, eftersom imellem den Tid, at Maanedes Tiderne sidst lode sig tilsyne, og indtil at de første Gang derpaa bleve ude, ere 3 Uger, i hvilke de kunde have undfanget.

Undertiden kan Fosteret fødes for denne Tid, og dog være Tidigt, af Aarsage, at det formedelst overflødig Næring hastigere end almindeligt, er kommet til sin Fuldkommenhed. Andre Tider fødes et Foster efter den 9de Maaned, og da først er Tidigt, og det fordi, at det af Mangel paa Næring formedelst sin Moders og sin egen Sygdom ikke inden den almindelige Tid har kundet faaet sin Fuldkommenhed og Styrke.

Heraf sees, at man ikke alle Tider kan dømme ilde om dem, som føde fuldkomne Børn først i den 9de Maaned, ikke heller om dem, som sidst i den 10de, ja vel i Begyndelsen af den 11te, føde.

Aarsagerne til Fødselen, og hvad der forbøder den.

Hvad for Aarsager angives til Fødselen?

130. Man angiver adskillige, hvoraf de fleste ere ikke aldeles tilstrækkelige, disse ere:

1) Man-

- 1) Mangel paa Næring for Fosteret.
- 2) Mangel paa Luften for at drage Vand.
- 3) At Fosteret ligesom en Frugt, da det nu er kommen til sin Fuldkommenhed, løsner sig fra Moderen.
- 4) At Fosteret mangler Vand at bevæge sig udi, og af det bliver skarp.
- 5) Mængde af Ureenlighed i Tarmene, som trykker og besværer Fosteret.
- 6) Fosterets Styrkning i den 7de Maaned.
- 7) Og andre flere, saasom en ufordragelig Heede for Fosteret i Moderen, at Føden bliver ubehagelig for det, at Fosteret ved sin Tyngde drager Kagen fra Moderen o. s. v.

Hvilken synes den retteste Aarsag til Sødselen?

131. Fosterets og Efterbyrdens Størrelse og Tyngde, hvorved den til den høieste Grad udvidede og udspændte Moder trykkes; og da Moder-Halsen er den eeneste Deel af den, som endnu kan give efter, og den ogsaa, som den underste, meest trykkes; altsaa forthyndes den meere og meere, nedtrykkes i Moder-Skeeden, og dens Mund aabner sig. Fosteret, og Bandet, hvorudi det ligger, synker da tilligemed, herved bliver ligesom meere Rum i Moderens Grund, den og dens Side-Deele kan nu drage sig sammen, alt som Fosteret og Bandet synker, Sammendragningen i dem forøges, Fosteret trykkes meere frem, indtil det endeligen udtrykkes af Moderen, og fødes.

Hertil komme andre medhielpende Aarsager.

Den Trykken og Trængning, som minder den Svangre til at gaae til Stoels og at lade Bandet, gjør, at hun for at forrette disse Ting, maae tage Vandet til sig, og holde den ved sig: herved saammentrækkes og spændes Mellemgulvet og Mave-Musklerne, disse trykke paa Moderen,

denne kan nu mindre rumme Fosteret, den stræber da at stille sig af med det.

Tegn til den tilstundende Fødsel.

Spørst veed en frugtsommelig, naar hendes Tid er omme, og hun skal give Barsel?

132. Dette veed hun af 1) den Tid, at hun er bleven frugtsommelig; 2) at den maanedlige Keensning er bleven ude; 3) da Fosterets Bevægelse først er bleven fornummen af hende.

Er disse Tegn alle Tider tilstrækkelige?

133. Nej; thi 1) veed mange frugtsommelige ikke, naar de ere blevne svangre.

2) Bliver den maanedlige Keensning hos alle Svangre ikke strax ude, efterat de have undfanget, men lader sig tilshue 1, 2, 3 ja flere Gange.

3) Fosterets Bevægelse mærkes ikke af alle paa een Tid: af nogle alt i den 17de, 18de Uge af Svangerskabet, men af andre i den 20de, ja vel 21de, 22de Uge.

Spødt andre Tegn ere der endnu, hvorpaa en Svanger kan vide, at det stunder til Fødselen?

134. Disse Tegn ere:

1) En udflydende overflødig Sliim af Moders Skeeden, som først er tyndere, siden bliver tykkere, og i Mængde tiltager.

2) Smaa Smertes over Lænderne, som tage til, og blive til Pluk=Veer, For=Veer. (83.)

3) Moder=Mundens betydelige Åbning.

4) Ofte Minder til at lade Vandet, og dets Afgang imod Villien.

5) Og andre flere, saasom: Bugens Nedsynkning, en vanskelig, tung og besværlig Gang, Sorgløshed i Ens Forretninger, Mæthed i Arme og Been.

Spødt

Hvad Tegn ere der til, at det nu vil blive **Alvor**
 med **Fødselen**?

135. 1) Moder=Munden aabner sig meere og meere.

2) Bristningen eller Blæren bliver større, formedelst at Vandet skyder sig meere ned i den.

Disse to ere de viffeste Tegn.

3) Gliimen (134.) bliver mænget med Blod.

4) Den Fødende bliver meere vaandefuld og utaalmelig.

5) Ved tiltagende Fødsels Smerter bliver den Fø-
dendes Skrig hæftigere og i en høyere Tone.

6) Blodet kommer i Bevægelse, Pulsen bliver hastig, Ansigtet rødt, ja vel blaaligt, Halsen tynk, en Sveed bry-
der ud paa Begemet, en Tørhed i Munden, og Tørst plager.

7) Endeligen angribes Nerverne hæftig hos dem, som ere meget empfindtlige, saa at de skælve og zittre.

Tilberedning til Fødselen.

Hvorledes laver Jordemoderen alle Ting tilrede for
 Fødselen?

136. Naar Jordemoderen fornemmer, at det vil bli-
ve **Alvor** med **Fødselen**, agter hun paa, om **Bærelset** er
bequem indrettet for den Fødende, at det ikke er koldt,
men ikke heller alt for heedt; Hun seer efter, om **Sengen**,
hvorudi **Barselkonen** skal ligge, er ret og vel redet og til-
lavet; Hun lader hende klæde sig i en reen **Særk** (*) og i
sit **Natton**; Hun borttager og udbringer alt det, som kan
være hende til **Hinder** og **Skade**; Hun lader dem gaae ud
af **Bærelset**, som hun ikke kan lide, har **Undseelse** for, og
kan ikke være til nogen **Hielp** og **Nytte**, derimod faaer

D 2

hun

(*) Den slidne **Særk** drages ned af **Livet** og **Armene**, og bli-
ver hængende om **Beltet**, derpaa iføres den reene,
hvoraf **Underbeelen** hænger ned over **Kloffen**, eller leg-
ges i **Læg** om **Livet**, indtil **Konen** er lagt i **Sengen**,
da den slidne **Særk** drages ned af.

hun 2, og efter Omstændighederne, 3 til 4 skikkelige og behiortede Koner til sig, som kan hjælpe hende, naar det udfordres; Hun sætter den Fødende en Klyster (43.), for at udtonne Ende-Tarmen, og faaer hende til at lade sit Band i Tide. Dem, som ere blodriige, have en fuld ophøyet Puls, item dem, som ere empfindlige ved Smertter, udtappes 2 til 3 Kopper Blod af Armen. Jordemoderen selv maae have glat afstaaene Nægle, reene Hænder, være beqvemt klæd, have ved Haanden en stumpendet Sax, nogle gode sterke dobbelte Traade til at binde Navlestrengen, og Saren til at klippe den over med, Bomolie og usaltet frisk Smør til at smøre Hænder, Fødsels-Deelene, og siden Fosteret med, varmt Band til at aaføe Fosteret udi, og i Nødsfald at døbe det med; Viin til at sprønte lidet af i det svage Barns Mund, og at komme i Vandet, hvormed det skal aaføes (i hvis Sted fattige Folk bruge tyndt sunket Oll), Ungerst Band eller desligeste til at lugte til for Moder og Barn (i hvis Sted man sætter det besvimeede Barn et overstaaeret Rødlog for Næsen), Klæder til Barselskonens Bryster, Skam, Bug, og at bevinde hendes Liv med, et Lagen til at svøbe hende udi, et Klæde til at tage Fosteret udi, Navleklud og Bind, Blee, List, Svøb, Hovedtøn, Bugge o. s. v. endeligen Jordemoderstoelen eller Sengen.

Hvorledes behandler Jordemoderen den Fødende?

137. Naar hun finder og fornemmer, at Beerne ere rette, og at Moder-Munden aabner sig meere og meere, lader hun den Fødende staaende, strækkende sig og støttende sig ved et Bord, Seng eller desligeste, med Hænderne, siddende, alt som det falder beqvemmeligst, men helst liggende i Sengen, forarbeide Beerne, dog saaledes, at Rumpbeenen i disse Stillinger ikke trykkes. Imidlertid løses Skjorter og Klæder, paa det at de ikke ved deres Sammensnæven skal være hinderlige for Beerne, dog saaledes, at

at Kulden ingen Skade gjør. Iblandt efterforsker og undersøger Jordemoderen den Fødende, for at fornemme, hvorledes Beerne virke, om Moder-Munden aabner sig, om Fosteret gaaer frem, og hvorledes. Naar nu Beerne ere gode, bestandige og stærke, Moder-Munden er saa vidt aaben, som en Krone, og Bristningen stiller sig ungefær som den bredeste Ende af et Høns-Eg, og man kan vente, at Fødselen ikke længe vil staae paa, bør den Fødende saaledes stilles, sættes eller legges, som hun bør være, indtil at hun har født. Ere Beerne saa, korte, svage, Moder-Munden aabner sig langsom, Fosteret gaaer langsom frem, og dets Hoved endnu ikke er kommet ned i Bækkenet, maae den Fødende ikke bindes til nogen vis Stilling. Staaer Hovedet skævt, forekomme nogle Hindringer, som ved Hændernes Hielp bør forebygges og rettes, skal Bendingen foretages, eller Haanden for nogen Marsags Skyld indføres i Moderen, legges den Fødende paa Ryggen.

Hvorledes stilles og legges den Fødende beqvemmeligst?

138. Saaledes, som hun i. best og til største Nytte kan forarbeide Beerne.

2. Som er hende mindst til Ulenlighed og Besværlighed.

3. At Fosteret mindst hindres i sin Udgang.

4. Som er beqvemmeligst og mageligst for den, som skal forløse den Fødende.

Hvorledes kan den Fødende best forarbeide Beerne?

139. Naar Moderen ret kan trykke paa Fosteret, og Mellemgulvet og Mave-Musklerne paa Moderen, saa at Fosteret kan udføres, og dette skeer derved:

1. At den Fødende støtter eller strækker sine Fødder imod noget faststaaende.

2. At hun tillige fatter med Hænderne fast ved noget, og strækker sig derved.

3. At en hosstaaende Person legger sin Arm om

hendes Lænd, om hun staaer eller sidder; eller støtter den imod en Væg, Stab eller delligeste, om hun staaer; eller hende stoppes en fast og haard Pude under Lænden, om hun ligger; eller hun opløstes under Beenene af tvende hofstaaende, formedelst et under hendes Lænd underlagt Haandflæde.

4) At hun tager Aanden til sig, holder den, og trykker, som at hun vilde gaas til Stoels.

Svorledes stilles den fødende, at det bliver hende mindst til Uleilighed og Besværlighed?

140. 1) Naar hun mindst afgiores og trættes under Beenene.

2) Naar hun imellem samme kan hvile.

3) Naar hun kan holdes tildækket og varm.

4) Naar hun kan blive tør, og ikke besudles af sin egen Urin og Stoelgang.

5) Naar hun kan udhvile noget efter Fødselen, førend hun legges i Barselsengen.

Svorledes føres Fosteret best frem, og hindres mindst i sin Udgang?

141. 1) Naar Fosteret kan gaas frem i en lige Linie, hvilken er i Midten af Bækkens Nabning.

2) Naar at Moderen findes skævliggende, den da kan hælde og falde fra den Side, som den ligger over til, og komme i en meere lige Linie.

3) Naar Rumpebeenet ikke trykkes ind.

Svorledes kan Jordmoderen best og beqvemmeligst forrette sit Arbejde?

142. 1) Naar hun ikke nødes til at sidde ved sit Arbejde paa Knæene, eller paa et alt for lavt og nedrigt Sæde, men saaledes, at hendes Hænder kan være lige for Fødselsdeelen.

2) Naar

2) Naar at hun kan komme ind i Moderen, uden at hindres af et eller andet, som falder paa Hænderne.

3) Naar at hun ikke besudles af den Fødendes Stoelgang eller Urin.

4) Naar hun kan tage imod Fosteret, og behandle det, som hun bør.

Den Fødendes Stilling i Særdeleshed.

Svorledes stilles den Fødende i Særdeleshed?

143. a) Nogle Fødende ere vant til staaende eller knælende, styttende sig op til noget, at føde deres Børn, da Jordmoderen stiller sig knælende for eller bag den Fødende efter Omstændighederne. Disse to Stillinger bruges sielden, og har næsten alleneste Sted, naar en Kone føder hastig og let; Dog bruges den ogsaa, naar Fosterets Hoved staaer paa Tisbeenet, og Moderens Grund ligger imod Ryggen, paa det at, naar den Fødende i denne Stilling bøyer sig for over, Moderens Grund da kan give sig fra Ryggen, og Hovedet fra Tisbeenet, og paa det at Fingjerne og Haanden kan bringes ind, for at rette eller vende Fosteret.

b) De fleste hos os, og næsten alle, føde faldende paa en Jordmoder-Stoel, og i Nødsfald paa andet. Samme Skil bruges ogsaa i adskillige andre Lande. Denne, saavel som forrige Stilling, falder ubeqvem for Jordmoderen, og har ikkun Sted i en Deel naturlige Fødseler.

(c) Den beste, bekvemteste og ofte aldeles nødvendige Maade er, at den Fødende legges paa Ryggen, paa en Jordmoder-Seng, eller i Nødsfald paa noget andet deslige. Dette Bøye er ikke alleneste nyttigt og bekvemt i naturlige lette Fødseler, men aldeles fornødent i adskillige haarde og besværlige, og i alle unaturlige, hvor Vendingen skal foretages, hvor Efterbyrden eller andet i Moderen varen-

de skal udtages, hvor den udfaldne eller omstyrte Moder skal bringes ind og tilbage igien.

Svorledes bør en Jordemoder-Stoel være dannet?

144. Den bør være lavet ungefær som en vid Lehnestoel, hvorpaa Kngstykket, der formedelst Hængsler er fastgiort til Sædet, kan slaaes tilbage lidet eller meget, efter Behag, ja i en lige Linie med Sædet. Dette Kngstykke er paa hver sin Side forset med et Jern, som formedelst Hager, som der ere paa det, kan hages paa en Knap, der er fastgiort paa Kanten af Sædet, eller i Lehnen, som er paa Siden, kort eller langt, som man vil have det. Kngstykket, som kan slaaes tilbage, er en Alen høyt, og tre Qvarteer bredt. Sædet er fra Jorden tre Qvarteer til en Alen, (og er det bedre, at det er vel høyt end for nedrigt, hvilken Fejl Jordemødre-Stoelene i Almindelighed har, til stor Besværighed for Jordemødrene.) Det er i Bredden bag ved tre Qvarter, og for, hvor man sætter sig ind paa det, en Alen, og i Dybden halvtredie til tre Qvarter. Sædet er forset med en udskaaen Brille eller et Hul, ungefær som paa en Nat-Stoel, dog med den Forskiel, at den er aaben, og har ingen Rist foran. Denne Brille bør være 9 til 10 Tomme tværs over, og Udsnittet foran 6 Tomme. Lehnerne, hvorpaa Armene og Hænderne legges, kan være fra Sædet af i Høyden halvtredie Qvarter, og bør paa den Ende, hvor Hænderne legges, være forsynet enhver med en langlig dreyet Knap, som kan skydes længere fra eller nærmere ud imod Enden. Ved ethvert Forbeen bør være en Klampe, hvorimod den Fødende kan sætte Foden, og som kan føres nærmere ind til, eller længere ud fra Foden. Næden omkring heele Stoelen fra Sædet af indtil Jorden, bør et tæt Klæde være hængt, dog saaledes, at der er aabent foran. Stolen sættes oven paa et paa Gulvet udbredt Stykke dobbelt Sække-Larret, Gulv-Betrækning, Bad-

Badmel, Pakhaardug eller deslige af 2 til 3 Al. i Firekant. Nytten er: 1.) at lindre den Kulde, som kan gaae igiennem Gulvet, 2.) at derved hindres, at det af Moderen under og efter Fødselen udløbende Blod og Vand ikke kan besmitte Gulvet, og forvolde et ubehageligt Syn. Den beste Tegning, som haves paa en Jordemoder-Stoel, findes hos Doct. Deventer, hvilken dog fattes noget. For at bruge Stolen tillige som en Jordemoder-Seng, saa bør fra Sædet i lige Linie og Højde med det, forud fra det gaae 2 Brætter, udskaarne i Bredden og Længden efter et Menneskes Laar og Been, dog noget bredere, hvilke imod Enden ethvert for sig er forseet med en flyttelig List eller Klampe. Paa disse Brætter legger den Fødende Laar og Been, og sætter Fødderne imod Klamperne. Tab. III. Fig. 3.

Hvorledes er en Jordemoder-Seng skikket?

145. Ungefær som en Stand-Seng, undtagen, at den har ingen Fiele paa Siderne, og foran, hvor Hovedgiæret er, ligger en Skraa-Fiel. Ved Fødderne ere 2 Klamper, en ved hver Side, for at sætte Fødderne derimod, og fra den udvendige Side af enhver af disse Klamper gaaer en Klæde-List eller noget andet, som den Fødende drager udi under Beenene, og tillige spænder imod med Fødderne. Saadan en Seng er ungefær 3 Allen lang, 1 Allen høj eller meere, 5 Qvarter bred.

Men naar man ingen Jordemoder-Stoel eller Jordemoder-Seng har, hvorledes behjælper man sig da i Lødsfald?

146. 1. Dersom en Stoel allene behøves, kan den Fødende sætte sig paa et sterkt Menneskes adskilte Laar, og fattes af det om Livet under Armene. Eller man sætter to lige høje Stole med det forreste af Sæderne op til hverandre, binder de to bageste Been tilfammen, som staae op til hverandre, og skiller de to forreste Been ad saaledes, at

der bliver en aaben Krog imellem Sæderne af Stoele foran. Paa disse Stoele sætter den fødende sig med adskilte Laar, et paa hver Stoel, og holdes i Ryggen af en hosstaaende Person.

2. Derjom en Seng udfordres, legges den fødende paa et Bord, men endnu bedre over Kanten af hendes Seng, eller paa en bred Bænk eller Loybænk, som er uden Ryg- og Side-Stykke, eller, naar lige høye Stoele kan have, da paa et Leye af dem tillavet.

Hvorledes laves et Leye af Stoele, et Vende-Leye
Kaldet?

147. Man tager 4 lige høye Stoele, hvoraf man sætter to med det forreste af Sæderne tæt op til hverandre. Op til Siden af disse to Stoele sætter man to andre, ligesom, naar man reder en Barne-Seng af 4 Stoele. Paa de to første af disse Stoele binder man de to Forbeen, som staae op til de andre to Stoele, tilsammen, og de andre to Forbeen, som staae fri eller ud ad, skiller man fra hverandre saaledes, at der bliver en aaben Krog imellem disse to Stoele forud, og en anden Abning imellem dem alle fire, i hvilken stoppes et dobbelt Hynde, for at opfylde det, ved den øverste Ende sættes endnu den femte Stoel.

Hvorledes sættes den fødende paa Jordemoder-
Stoelen?

148. Naar Stoelen paa Sædet, Hullet eller Brillen undtagen, paa Lehnerne og i Ryggen er belagt med dertil skikkede og bequemme Puder, sættes den fødende derpaa, Kumpo-Beenet ganske frie, og saaledes, at det ikke trykkes, Laarene vel adskilte. Jordemoderen stiller sig foran paa Knæene, eller siddende paa en Skammel.

Hvorledes legges den fødende paa Sengen?

149. Enten det er en Jordemoder-Seng, eller ordinar
Seng,

Seng, eller Vende-Benet, belegges det først med en Matras, som er rullet sammen tilbage under Hovedet. Under denne Matras legges, hvor den Fødendes Lænder kommer til at hvile, noget haardt udstoppet eller sammenrullet, og herover et sammenlagt Klæde, hvor Underlivet skal ligge. Over heele Matrassen, med hvad der ligger paa den, breedes et Lagen, som hænger ned til Jorden foran. Oven paa dette Lagen legges den Fødende paa Ryggen, Kumpen vel højt, og Kumpen-Beenet uden for Kanten, paa det at det ikke skal trykkes ind, men frit kan give sig tilbage, Jordemoderen ogsaa ikke skal række og bøye sig meere, end fornødent er. Under den Fødendes Lænder, oven paa Lagenet, hvorpaa at hun ligger, breedes et Haand-Klæde af 2 til 3 Hænders Brede, hvormed to Personer, en paa hver sin Side af den Fødende, holdende hver sin Ende, under Beenene, letter hende lidet op. Over den Fødende, fra Brystet af, legges et Lagen, som med de nederste Ender fæstes saa vidt op, at det gaaer ikkun ned over den Fødendes Knæe. Dersom at det gøres nødigt, legges oven paa Lagenet et Dække eller en tynd Dyne, og slaaes Lagenet oven til over det og nedentil fæstes op paa det. Dersom det er paa en Jordemoder Stoel, at Konen sæder, omfatter hun Knappene; Og er det paa en Jordemoder-Seng, tager hun fat i Baandene, og stytter imod Klamperne med Fødderne, saa længe at Beenene være, da et par hosstaaende Personer holder enhver paa et af hendes bøjede og vel fra hverandre adskilte Knæe. Dersom Fruentimmeret sæder over sin egen Seng eller paa et andet Bæde, hvor Fødderne ingen Modstand har, sætter en Person sig paa en Skammel ved ethvert Been, og fatter enhver sin Føed i sit Skød, og holder om Knæet med Hænderne.

Skal Vendingen foretages, legges den Fødende vel
saa

faa høyt med Rumpen som med Skulderne, og i visse Tilfælde paa en Side, ligeledes høyere med Rumpen end med Skulderet, paa det Jordemoderen desto bedre kan faae Plads, og komme ind i Moderen til Fosterets Fødder. Dersom Fosteret med stor Besværlighed uddrages, maas en Person holde om den Fødendes Liv under Armene, paa det hun ikke skal drages af Lenet. Jordemoderen stiller sig staaende, knælende eller siddende, efter Omstændighederne, imellem den Fødendes Laar.

Jordemoderens Forretning under Fødselen i Almindelighed.

Naar den Fødende bekvemmelig er sat eller lagt, hvad gjør da Jordemoderen?

150. Hun undersøger den Fødende iblant, for at fornemme, hvorledes Moder-Munden aabner sig, Bristningen stiller sig. Og naar nu Vandet stiller sig, og Blæren spændes formedelsst den paakommende Been, siger Jordemoderen den Fødende, at hun skal forarbejde Been, hvilket skeer ved det, at hun tager Beyret til sig, og trykker ned ad, ligesom at hun vilde giøre sit fornødende; Naar Blæren slappes, Vandet gaaer tilbage, og Been holder op, siger hun hende, at hun skal holde op at trykke, og da efterforsker hun Barnets Leye, og om dets Hoved eller nogen anden Lem, som byder sig frem; Om Hovedet staaer lige eller skævt som det har sin rette Størrelse imod Bækkenet, om Bækkenet er godt eller ilde dannet, og om der er Intet i Beyen, som kan hindre Fosterets Udgang.

Svorfor maas Jordemoderen forvise sig om Fosterets Leye, og om ingen Gindringer kan være i Beyen for det?

151. Det er overalt fornødent, om at hun ellers skal vide og domme, om Fødselen vil blive let eller haard, natur-

naturlig eller unaturlig, og deraf slutte, om hun kan lade Beerne allene føre Fosteret frem, eller at hun skal hjælpe det, og paa hvad Maade, uden eller ved Bendingen.

Kan hun ikke, saa længe Blæren eller Bristningen er heel, ret erfare Fosterets Lene, og hvad Lem at det byder frem, da maae hun vie, indtil at den gaaer, og da forviffe sig herom, da hun bringer sin heele Haand op i Moder-Skeedem, og vel ind i Moderen selv.

Er det altid en let Sag at føle, hvad Lem at Fosteret byder frem?

152. Nej i visse Omstændigheder er det heel besværligt, deels for den Liigheds Skyld imellem Lemmerne, saasom: Imellem Hoved og Kumppe, Knæe og Albue, Hænder og Fødder, helst naar Bristningen endnu er heel; Deels for Moder-Mundens ringe Aabnings Skyld, da Bristningen gaaer; Deels for Moder-Mundens Tømheds Skyld, og Fosterets Lene høyt oppe i Bælkenet; Deels fordi at Lemmerne ere sammentrykkede og pressede, og dertil opsvulne og hovne.

Maae Jordemoderen give drivende Midler for at befordre Fødselen?

153. Nej; Thi drivende Midler ere de fleeste Tider ikke nyttige eller nødvendige, naar Jordemoderen ellers iagttager, hvad som at hun bør, og ikke er efterladet, forsømmelig og uforstandig, men derimod meget skadelige og farlige; Thi at Beerne ere korte og svage, kommer deraf, at den rette Fødsels Tid ikke endnu er aldeles kommen, at Modermunden enten er sen, og ikke vel vil udvides, eller Hovedet er stort, eller Bælkenet ængt, eller Fosterets Hoved staaer skævt, eller Fosteret byder nogen anden Lem frem, o. s. v. De beste Midler herimod ere, at Jordemoderen oppebier den rette Tid, at hun formædelst sine Hænder hæver disse mældte

Tilfælde, og ikke med drivende Midler driver det ilde staaende Foster ned i Bækkenet, saa at det tilsidst bliver ubevægelig, og paa ingen Maade kan komme frem eller hjælpes, forcerer Naturen, udmatter den Fødende, forarsager Slag eller Convulsioner hos hende, og efter Fødselen Inflammation, Betændelse, Febre o. s. v.

hvad kan tillades under Fødselen at æde og drikke ?

154. Været Fødselen kort, gives intet, eller ikke andet end lidet reent Vand, eller Vand, som er kogt paa Rugbrød, eller Perlegrøn, eller Hiortetalle, eller Theevand, for at lindre Tørsten. Været Fødselen længe, gives tynde Supper af Kalve- og Hønskjød, hvorudi kan røres en Æggeblomme, eller ogsaa Bng- Havre- Perlegrøns- Sagu-Supper, med meget lidet Viin udi for Velsmags Skyld, eller bedre med en eller anden syrlig Saft af Citron, Ribs, Berberisser, Kryslinger og lidet Sukker. Ællebrød eller Ællegrød af tyndt Æll for dem, som ere vandte dertil, lidet Gelee eller deslige. Til Drikke under Fødselen tjener, foruden Theevand ommældte affiede og tynde tillavede Grøn-Supper. Vand, som har været slaget kogt paa Rugbrød, med lidet Citron-Saft og Sukker. Vand kogt med Perlegrøn og Hiortetalle affiet og syret, Gelee, tynd Emulsion eller Mandelmælk o. s. v. Naakommer Afmaat, tillades en Tvebak dnyppet i Vand, og derpaa i Rhinsk Viin, Sect eller anden god Viin med Sukker og lidet Kaneel bestrøet, eller et Sukkerbrød, ligeledes dnyppet i Vand, og derpaa i Viin.

Naturlig Fødsel.

hvad er den naturlige Fødsel ?

155. Naturlig Fødsel kalder man den, naar Fosteret først fødes med Hovedet, og sidst med Fødderne, Tab. III
Fig.

Fig. 2. enten det skeer ved Beerne allene, eller ved menneskelig Hielp og Konsten tillige.

Svortesledes inddeeles den naturlige Fødsel?

156. 1) I naturlig let Fødsel.
2) I naturlig haard og besværkelig Fødsel.

Naturlig let Fødsel.

Svad er den naturlige lette Fødsel?

157. Naar Fødselen ved Beerne allene, uden en Jordmoders Hielp, eller med ringe Hielp, inden en kort Tid bringes til Ende, Tab. III Fig. 2. da det derimod hedder en naturlig haard besværkelig Fødsel, naar der ere adskillige Hindringer i Veien for Fosteret, som ikke kan bortryddes uden ved menneskelig Hielp og Arbejde.

Svad volder, at Fødselen bliver let?

158. At Fødsels Deelene let udvides, Bækkenet er vidt og got dannet, Barnets Hoved ikke for stort, at det samme gaaer lige og ret igiennem Bækkenet, og endeligen igiennem Moder-Skeeden, nemlig med Issen lige paa Udgangen, Fontanellen imod Kors- og Rumpbeenet, Hagen trykt imod Brystet, og Ansigtet imod Moderens Ryg.

Svad giør Jordmoderen, naar hun fornemmer, at Fødselen vil blive naturlig og let?

159. Ikke andet, end at, naar den Fødende paa rette Tid er sat eller lagt, som hun bør (143:49.), hun da opmuntret hende, og siger hende paa rette Tider at forarbejde Beerne, som hun allene lader føre Fosteret frem, og endeligen, i det at Fosteret bryder ud med Hovedet imellem Skammen, da tager imod det, drager det ud, og derpaa bringer Efterbyrden ud.

Men dersom Jordmoderen mærker, at Skammen er

æng, og Hovedet holdes tilbage af det, og kan ikke bryde frem, smører hun den meest i den underste Deel, hvor Mellemgaardten er, med nogen Fedme, trykker den tilbage, og naar Beerne komme, skyder det bag ud under og fra Hovedet, at det kan slippe ud, da hun, saa snart hun kan, med begge Hænder uddrager det.

Navle-Strengen for Fosterets Hoved.

Om Jordemoderen, imedens Bristningen er heel, sandt Navle-Strengen som noget langt, rundt og knudret for Fosterets Hoved, eller naar den var gaaen, følede eller saae den for det, hvad gjør hun da?

160. Dette Tilfælde, som ingen haard Fødsel gjør for den Fødende, men er dødeligt for Fosteret, formedelst Navle-Strengens Klemmelse, naar Hovedet gaar igiennem Bækkenet, hjælpes saaledes:

a) Den Fødende legges høyere med Rumpen end med Skuldrene, og naar ingen Bee er, forsøger Jordemoderen at bringe Navle-Strengen ind i Moderen op over Barnets Hoved saaledes, at den, naar Hovedet gaar ud, ikke klemmes imellem det og Bækkenet. Naar nu en Bee kommer, seer Jordemoderen til, at hun med Enden af Fingerne kan holde Navle-Strengen saa længe tilbage, indtil Hovedet er forbi den, og den ikke meere kan trykkes af det.

b) Dersom Navle-Strengen paa denne Maade ikke kan indbringes og holdes tilbage, hvilket de fleste Tider neppe kan skee, foretages Bendingen, saa snart Bristningen skeer, eller naar Moder-Munden alt er saa vidt aaben, at Haanden kan bringes ind i Moderen, sprænger Jordemoderen den.

c) Dersom Navle-Strengen er uden Puls-Slag, og Jordemoderen deraf kan slutte, at Fosteret er dødt, (hvilket

ket undertiden er bedrageligt) da er det unødvendigt at føre Strengen op bag over Fosterets Hoved, eller at vende det.

Sen Bristning.

Om Bristningen staaer vidt uden for Moder-Munden, og vil ikke sprænges, hvad gjøres da?

161. Naar Jordmoderen ellers ikke nødes til at bringe Haanden ind til det blotte Foster, for at vende det, bør hun ikke sprænge Bristningen, med mindre den stoed alt uden for Skammen, og Hovedet alt var i Udgangen af Moder-Skeeden, næsten neden for Jis-Beenet; (thi Bristningen er som en Kiile, der beqvemmeligst aabner Fødsels Deelen) Og da nipper eller klipper hun den sender i Begyndelsen af en Bee, paa det at Hovedet ved den, eller ved næstfølgende kan bryde ud igiennem Skammen.

Naar nu Hovedet bryder frem, hvad gjør da Jordmoderen?

162. I det at Hovedet kommer frem imellem Skammen, fatter Jordmoderen det, saa snart som hun kan, med sine flade Hænder, en paa hver sin Side af det, saaledes, at enhver af hendes Tømmelfingre ligger paa Baghovedet, og de andre Fingre udstrakte paa Siderne; Derpaa drager hun Hovedet til sig ned ad, og saa snart som hun kan, fører hun de to mindste Fingre ind under Hagen, og vakkende til begge Sider drager og fører det ganske Foster ud. Føler Jordmoderen, naar Hovedet alt er ude, nogen Besværighed i Uddragningen, bringer hun en til to Fingre ind under Arterne, og drager Fosteret ud.

Fosterets Navling.

Naar nu Fosteret er født og kommet ud, hvad gjør Jordmoderen videre?

163. Hun seer efter, om Navle-Strengen er viklet om

Barnets Hals, eller nogen anden Lem, og da strax vinder den af. Slimen tager hun med Fingernerne ud af dets Mund, og legger det for Moderen, eller og paa sit Skjød, saaledes, at dets Ansigt vender fra hende til Jordemoderen, paa det at den Bædske, som flyder ud af Moderen, ikke skal overløbe det, og saaledes bliver det liggende, indtil at hun faaer navlet det, og skilt det fra Moderen.

Hvorledes navles Fosteret?

164. Man binder Navle-Strengen paa to Steder med en god sterk eller og firedobbelt Traad, af $1\frac{1}{2}$ til 2 Qvarters Længde, som har en Knude for hver Ende. Saaledes slaaer man to til tre gode Fingers Brede fra Fostrets Navle Traaden om Navle-Strengen nogle Gange, med en Knude for hver Gang, og tilsidst to Knuder. Fire Fingers Brede fra dette Baand bindes Navle-Strengen paa samme Maade igien, og midt imellem Baandene overføres den med en stumpendet Sax, og trykker da Jordemoderen saa jævnt paa den Ende, som hører til Barnet, og seer vel til, at intet Blod kommer ud af den, formedelst at Baandet er ikke bundet fast nok; Thi om dette skeer, maae den Ende endnu bindes engang (*). Endeligen gives Barnet, det snarreste skee kan, hen i et varmt Klæde, for at toes, eftersees, svøbes og forsynes.

Ellers er at agte i Særdeleshed om Navle-Strengen, at da den kan regnes til 3de Slags, nemlig: Den almindeligste Slags, som har den almindelige Tykkelse; den feede, saaledes kaldet, fordi den af de Bædsker, som ere imellem dens Arer, er tykkere end almindeligen, og den blodige, som er tynd, og seer rød ud, formedelst at Blodet skinner meget igiennem dens Arer, saa maae det

see

(*) Ved tidlige Fostere har man ikke nødvendig at binde Navle-Strengen, men man tager Efterbyrden strax ud, førend Modermundten drager sig sammen.

seede Slags bindes fastere, fordi den svinder og bliver mindre; den blodige derimod med saadan en Traad, som ikke skær den over, og forvolder Blodflod.

Er det aldeles fornødent at binde Navle-Strengen paa to Steder?

165. Skik og Brug vil saaledes have det, ellers er det alleneste fornødent at binde den Deel af den, som gaaer til Fosteret; thi ellers kunde det bløde sig til Døde, men at ombinde den Deel deraf, som kommer fra Moder-Kagen, er aldeles ikke nødigt; thi det lidet Blod (2 til 3 Kopper), som kommer derudaf, standser af sig selv, det er endog heel tienligt, at dette Blod udløber; thi desto bedre skiller Kagen sig fra Moderen.

Svad gjør Jordemoderen videre ved Navle-Strengen?

166. Hun lader den, naar den er overfæaren, hænge løs imellem den fødendes Laar, eller holder den med den eene Haand, medens hun med Gladen af den anden farer sagteligen omkring uden paa hendes Bug, og fornemmer, om nogen stor kiendelig Haardhed og Spænding findes i den.

Svorfors gjør hun dette?

167. For at slutte sig til af Haardheden, om der endnu ikke kunde være et Barn tilbage i Moderen.

Kan Jordemoderen heraf vist slutte sig til, at der er et Barn tilbage?

168. Nogenledes vist, dog bør hun for større Vissheds Skyld holde Navle-Strengen med den eene Haand, og lade den anden Haand, følgende Navle-Strengen, gaae ind i Moderen, og efterforske, om der endnu er noget andet tilbage i den end Efterbyrden. Er der endnu et Barn i Moderen, føler Haanden en nye Bristning, og er Bristningen gaaen, da Lemmerne af et Barn. Er der et Maanedes-Barn, eller desligeste, føler den ogsaa det, men hvis ikke, da Efterbyrden og Moderen selv.

Twillingers, Trillingers og flere Børns Fødsel.

Spøgd kaldes det, at en Kone faaer flere end et Barn?

169. At hun faaer **Twillinger**, om hun føder to Børn, og **Trillinger**, om hun føder tre, endstient dette sidste stær sielden, og endnu meere sielden, at hun føder flere Børn.

Saves nogle visse Tegn for Fødselen paa Twillinger?

170. Nej; Thi Bugens mere en Tykkelse, en Streg eller Dale i Midten paa Bugen, Bevægelse ligesom af flere Børn, ere alle saadanne Tegn, som slaae fejl. Det første kan forarsages enten af en forover hængende Blave, eller en stor Mængde Vand i Moderen, det sidste af et eeneste Barn, som i sit omgivende Vand har Frihed til at bevæge adskillige af sine Lemmer paa eengang tillige i adskillige Deele af Moderen, altsaa kan intet vist sluttes, førend det første Barn er født.

Ere Twillinger indsluttede i en Bristning eller Blære?

171. Nej; Ethvert Foster har sin egen Blære eller Bristning, derfor, naar tre Arme eller 2 Hoveder findes i en Bristning, er Fosteret en Vandskabning eller Monstrum.

Naar der ere flere end eet Foster, har da ethvert Foster sin adskilte Moder-Kage?

172. Ethvert Foster har sin Kage, men alle disse Kager hange tilsammen med hverandre, formedelst Hinderne, og udgør tilsammen een Kage. Meget sielden findes enhver Kage adskilt for sig. Sammenvorne Fostere have een Kage og Bristning.

Svorledes forholder Jordmoderen sig, naar der endnu er et Foster i Moderen?

173. Saa snart at hun har forvisset sig herom (168.), lader hun Navle-Strengen hænge, uden at drage paa den; thi dersom at hun vilde udbrage det fødte Barns Efterbyrd,

byrd, rev hun det ufødte Barns tilligemed løs, hvorved det vilde forarsages en Blodsthyrning til Moderens og det ufødte Barns Død og Undergang. Derpaa, dersom gode Beer strax indfinde sig, og Fosterets Hoved tillige kommer først, og staaer lige og godt, og Kræfterne fornødelst paa kommende Blodsthyrning, eller strang Fødsels Arbejde ere for meget svage, lader Jordmoderen det saaledes komme frem, men hvis ikke, og Fosteret kommer ilde for, tøver hun ikke længe for at oppebie Beerne, som undertiden i lang Tid blive ude, men fører strax, førend Fødsels Deele drage sig tilfammen, sin Haand ind i den endnu aabne Moder, nipper et Hul med Neglene paa den forekommende Blære, faaer Haanden ind i den, opseger Fodderne, enten de ligge ved Moder-Munden forrest, eller i Moderens Grund bagest og længst borte, eller i en af Siderne, og draager Fosteret ud ved dem.

Svortesledes forholdes med det tredie o. s. v. Barn?

174. Ligesom med det andet. (173.)

Esterbyrdens Udtagelse.

Uf hvad Deele bestaaer Esterbyrden.

175. 1) Uf Moder-Ragen. Denne er et svampagtigt rundt Legeme, bestaaende af bare Arer og et hindagtigt Væsen, hvilkke med deres fineste Ender, og ligesom Klodder begynde fra Moderen, løbe sammen i store Arer, og tilsidst i to Puls- og en Blod-Are, næsten dobbelt saa stor, hvoraf den sidste fører fra Moderen igiennem Ragen i de første Svangerskabs Tider en tynd og vandagtig Bædsfke, og siden Blod til Fosteret, til dets Næring, de to første føre samme Bædsfke, naar de ere for overflødige til Fosterets Næring, igjen tilbage til Moderen. Moder-Ragen er ungefær rund som en Tallerken, og i Omkredsen saa stor som den, eller tværs over et Kvarteer og derover bred,

den er en Tomme meere tyk i Midten, og tynnere i Kan-
ten. Paa den Side, som vender til Moderen, og hvort
med at den sidder fast ved den, er den blød og ophøjet,
men paa den anden Side, som vender imod Fosteret, er
den glat, formedelst de over den liggende Hinder, og ujævn
formedelst de oven paa den liggende mange Aarer.

2) Af Navle-Strengen. Denne er nogenledes
liig en drejet Snor, med adskillige Ujævnheder paa, er
ungefær en Alen lang, og en Finger tyk, begynder i Ester-
byrden, ikke gierne i dens Midte, men noget hen til en
Side, (hvorefter den og lettere løsner sig, naar man dra-
ger paa Navle-Strengen) og endes inden for Fosterets
Navle. Denne Navle-Streng bestaaer af to Puls-Aarer
og en Blod-Aare, hvoraf de første føre Blodet fra Barnet
til Moder-Kagen, og den sidste fører det fra Moderen til Bar-
net, og af en Seene eller Gang, som kaldes Pisse-Gangen,
hvilke alle ere foreentede tilsammen formedelst et hindagtigt
Bæsen, i hvilket er en slimagtig Bædske, og omgivne med
en tilfælles Hinde.

3) Af Bristningen eller Blæren, som, naar den
er heel, ligner en anden Blære, og er en Hinde, som kan
deeles i to andre. Den inderste, som er igiennemskinnen-
de og tyndest, den yderste, som sidder tæt paa den forrige,
og er ogsaa igiennemskinnende, men tykkere og fastere,
sidder fast paa og beklæder Moder-Kagen. Denne in-
deholder

4) Vandet, hvorudi Fosteret ligger, der løber ud,
saa snart Bristningen skeer, og Blæren gaaer i to.

Naar nu Jordemoderen er forvissat om, at der ere in-
gen flere Børn tilbage i Moderen, hvorledes
bringer hun Esterbyrden ud?

176. Enten nu Navle-Strengen er en eller flere, vil
Ker hun dem om den venstre Haand, eller de to Fingre af
den,

den, og holder dem lidet spændt. Med den anden Haand tager hun ogsaa fat paa dem tæt ind ved Skammen, og drager saa sagtelig fra den eene Side til den anden, og vaskende paa dem. Imidlertid lader en hosstaaende Person sin flade Haand gaae omkring paa det Sted af den Føddendes Bug, hvor Efterbyrden ligger under. Naar nu Efterbyrden løsnes og følger, fattet hun Strengen nærmere og nærmere Moder-Kagen med den sidst anlagde Haand, og tilsidst tager fat paa Kagen selv, og sagtelig drager paa den, paa det at Hinderne, som hænge ved den, reent og aldeles og kan komme ud. Ligger Efterbyrden løs, og den ikke vil følge Dragen om Strengen, hoster den Føddende, eller blæser i Haanden, eller stikker Fingeren i Halsen.

Men dersom Efterbyrden ikke vil følge den jævne Dragen, Navle-Strengen begyndte at knage, og Moder-Munden lukkede sig for den, maae der ikke meere drages paa Strengen, men Efterbyrden maae udtages med Haanden. Tab. III. Fig. 6.

Spør for maae der ikke med Magt drages paa Navle-Strengen?

177. 1) Fordi at, dersom Moder-Kagen sidder fast, og Navle-Strengen er tynd, eller raaden, og altsaa svag, springer den i to, Kagen bliver tilbage i Moderen, og Benviseren ind til den mistes.

2) Dersom Moder-Kagen sidder fast, og Navle-Strengen er sterk, gaaer den vel ikke i to, men Moderens Grund drages ud med Kagen fra sit Sted, ja ud igiennem Moder-Munden, og foraarsager saaledes en Moder-Omskyrning. Eller kunde den endog uddrages, maatte ved den voldsomme Adskillelse fra Moderen foraarsages Blodstyrning, Betændelse i Moderen o. s. v. Dersom den og blev, eller alt var løs, og den var stor, Moder-Munden æng og

sammentrokken, kunde ved Dragen paa den forarsages Moderens Forfald.

Svorledes tages Efterbyrden ud med Haanden?

178. Saa snart Barnet er navlet (162.) og bortgivet, Navle-Strengen er fattet med den eene Haand, den anden flade Haand er ført om uden paa den Fødendes Bug, tildeels for at saae Kagen bedre til at skille sig fra Moderen, tildeels ogsaa for at udforske, paa hvad Sted at den kan sidde, bringes den sidste Haand, følgende den stramte Navle-Streng, lige ind til Moder-Kagen. Ligger

a) Moder-Kagen løs inde i Moderen, tages den ud med den indbragte Haand, da Jordemoderen tillige drager paa Navle-Strengen med den anden Haand. Er Kagen stor og Moder-Munden æng, er det best at føre de 4 Fingre ind bag, og sætte Tømmelfingeren foran paa den, paa det Sted, hvor Navle-Strengen gaaer ud af den, og saaledes paa Kantene at føre den ud af Moderen.

b) Sидder den fast til Moderen, enten i dens Grund, eller paa nogen af dens Sider, lader Jordemoderen sine Fingre løbe den ganske omkring, og føler, om den nogen Sted er løs, og, dersom at den er det, bringer hun først sin Pegefinger, siden efterhaanden de øvrige tre Fingre ind mellem den og Moderen, og skiller Kagen fra den, ligesom at man skiller en Dey fra et Bord, som den hænger ved, ved at lade Spidsen af Fingrene meest trykke imod Kagen, mindst imod Moderen. Og, naar at den nu er løsnet, føres den paa nys nældte Maade ud af Moderen.

c) Er heele Moder-Kagen groet fast, og den ikke er løsnet paa nogen Kant, maae man paa samme Maade bringe Fingrene ind under den, gjøre den løs, og føre den ud.

d) Skulde Moderen ikke ligge fast for Haanden, men valse til en eller anden Side, legger en hosstaaende

Per-

Person sin flade Haand uden paa Bugen paa det Sted, hvor Kagen sidder under.

e) Dersom Moderen selv skulde have draget sig sammen for Moder-Kagen, og indslutte den som i en Huile, maae Jordemoderen med en Finger efter den anden stræbe efterhaanden at aabne denne Sammentrækning, og tilsidst med alle sammensluttede Fingre, som med en Huile, at giøre sig Indgang til Kagen. For at blødgjøre Fødsels Deelene kan en Blære, halv opfyldt med varm Melk, hvorudi er fogs blødgjørende Urter, legges over og ind i Skammen.

Men om Navle-Strengen var gaaen i to?

179. Saa maae Jordemoderen opsøge Kagen, hvilken hun kiender fra Moderen paa de mange Aarer og Ujævnheder, som ere paa den, da Moderen selv er jævn, og paa ups mældte Maade bringe Esterbyrden ud.

Sporsfore bør Jordemoderen strax, efter Fødselen uddrage Esterbyrden, eller udtage den med Haanden?

180. Af Frygt, at dersom den blev tilbage, Moderen da ikke kunde drage sig saa meget tilfammen, som den burde, dens Blod kunde ikke udtømmes, deraf vilde forarsages Betændelse og Koldbrand, Feber og andet Ondt. Kagen maatte tilvenebringe en ulidelig Stank, og ved det at den løsnedes, maatte en bestandig Blodflod svække Barselkone, og tage Livet af hende.

Kan man alle Tider bringe Moder-Kagen ud?

181. Nei, det er undertiden umueligt, naar den ikke strax efter Fødselen, imedens Moder-Munden er aaben, og førend den tillukker sig, bliver udtagen; thi Moder-Munden og Moderen selv drager sig de fleeste Tider saa nøye og tæt sammen, at man ikke, uden at beskadige Barselkone, kan aabne dem, komme til Kagen og uddrage den.

Hvad skal man da gjøre i sligt Tilfælde?

182. Man maae overlade Sagen til Naturen og Eiden, og imidlertid passe paa, om paakommende Veer vilde trykke Kagen imod Moder-Munden, og lidet aabne den, da man maatte stræbe at faae Fingerne og Haanden ind igiennem den op til Kagen, og bringe den ud. Kan dette ikke lykkes første Gang, kan det maaskee skees ved andet eller tredje Forsøg. Undertiden skyder Moderen Kagen fra sig efter nogle Dages Forløb; Undertiden gaaer den stikkevis, og forraadnet ud.

Skal man bruge Medicamenter til at drive Efterbyrden ud?

183. Men, thi alle indvortes drivende Midler, skarpe og prikkende Klysterer, Moder-Proppe, Nys-Pulvere, aabne ikke Moder-Munden, men derimod sætte Blodet i Bevægelse, bringe det i større Mængde til Moderen, forårsage Betændelse, Feber, Blodstyrning af Moderen, Døden.

Naar nu Efterbyrden er ude, hvad gjør Jorde moderen videre?

184. Hun bringer sin Haand ind i Moderen, enten Efterbyrden er træklet ud eller taget ud med Haanden, og indfører den omstyrkede og udfaldne Moder, om det forefindes, samler sammen det levrede Blod, og hvad der af Efterbyrden kan være blevet tilbage i den, og fører det ud, retter Moderens skæve Leye, om nogen er der, glatter med Bagdeelen af Haanden alle Folder og Ujævnheder, som findes i Moderen, knytter den derpaa, og lader Moderen begynde at drage sig sammen over den, drager saa Haanden ud, og paa Venen ligeledes sletter Ujævnhederne. Paa denne Maade forekommes Efter-Beerne.

Men

Men om Efterbyrden var trækket ud tilligemed Fosteret, og havde fulgt det, er det da fornødent at bringe Saanden ind i Moderen?

185. Ja:

1) For at forvise sig, om der er ingen Moder-Ontstyrning, og da strax at bringe den tilbage.

2) For at udrense Moderen.

Moder-Omstyrning.

Hvad er Moder-Omstyrning?

186. Det er, naar Moderen er falden ud igiennem Moder-Munden, (a) i Moder-Skeeden, da det kaldes en ufuldkommen Moder-Omstyrning, eller (b) uden for Skammen, da det kaldes en fuldkommen Moder-Omstyrning.

Hvad er Aarsag hertil?

187. Stramning paa Navle-Strengen, enten fordi at den har været om Fosterets Hals eller nogen anden Lem af det, eller den har været for kort, eller og at Jordemoderen har villet uddrage Efterbyrden, og da har trækket stærk paa den (177-78.), eller endeligen at Fosterets Hoved har staaet lige, Bækket har været vidt, Beerne hæftige, hvorover Moderens Grund er fulgt ud med Fosteret.

Hvad Fare er herved?

188. Foruden Smertes i Moderen, over Lænder, Blodets sterke Udlob, Feber, o. s. v. er denne Fare derved, at der slaes Inflammation og kold Brand til Moderen, hvorpaa følger Døden, dersom den ikke snart bringes ind igien.

Hvad gjør Jordemoderen ved den omstyrtede Moder?

189. Saa snart Barsellonen klager over noget tungt og besværligt i Moder-Skeeden og uden for den, tilligemed

Smertes

Smerte paa Stedet, over Lænder og Nyrer, maae Jordemoderen strax efterforske, hvad det er. Finder hun da Moderens Grund i Moder-Skeeden, eller seer den uden for Skammen, mindre eller større, maae hun legge den Enge paa Ryggen, ligesom naar Bendingen skal skee (149), og med sine smurte Fingre føre Moder-Grunden ind, ved adskillige Gange at trykke paa den, igiennem Moder-Mundten op til sit Sted. Kan Moderens Grund formedelst Hævelse og Moder-Mundens Sammentrækning ikke bringes op og ind, maae den først-bades med varm Melk, hvorudi Katoste, Kamelblomster, Hørfrøe og andre blodgivende Urter ere kogte. Naar nu Moderens Grund er indbragt, stryger Jordemoderen Følde og Rynker ud med Haanden i Moderen, lader den drage sig sammen over den knyttede Haand, og derpaa drager Haanden sagtelig ud, saaledes, at Moderen ikke følger med. Naar alt dette er skeet, maae Konen ligge i nogen Tid stille paa Ryggen nedrig med Over-Kroppen. I nogle Dage derefter spises saadan Mad, hvorved Livet holdes aabent, og dersom det skulde blive haardt, eller stoppes, maae det hjælpes ved Rhysterer, paa det at Moderen ved Trykningen ikke skal falde ud igjen.

Naturlig tung, haard, besværlig Fødsel.

Hvad er naturlig haard Fødsel?

190. Hvor Fosteret vel først kommer frem med Hovedet og sidst med Fødderne, men Fødselen dog bliver lang, besværlig, vanskelig og meget smertefuld, skönt en Gang langt meere eller mindre end en anden Gang, og det formedelst nogen Slags Hindring eller Forseelse, og hvor den ikke bringes til Ende uden ved en fornuftig og forstandig Jordemoders Hielp.

Hvad

Hvad kan være Aarsag til saadan en haard Fødsel?

191. 1) Paa den Fødendes Side, et smalt, angt og ilde dannet Bækken (207.). Moderens Forsald, Moder-Skeedens Forsald, Moder-Mundens Ubequemhed og Banskelighed til og i at lade sig udvide for adskillige Aarsagers Skyld (193.), Stammens Tæghed og store Kraft til at drage sig sammen, o. s. v. Item den Fødendes Svæbom og Affældighed, saa at Kræfterne fattes til at forarbeide Beerne med.

2) Paa Fosterets Side, et stort og ilde dannet Hoved (205-206.), Hovedets skæve Lene og Modstand imod Bækkenets Been (218.), Navle-Strengens Omviklen om Fosterets Hals eller nogen anden Lem, dens Korthed, Skuldrenes Modstand o. s. v.

3) Paa Jordemoderens Side, at hun fortidlig har bragt den Fødende til at forarbeide Beerne, og nødte hende dertil, hvorved Kræfterne i Utide ere satte til. At hun har forsømt at rette og bringe det skævstaaende Fosterets Hoved ned i Fødselen. At hun har ikke vidst, eller har forsømt at stille den Fødende bekvemt, at rydde de forekommende Hindringer af Benen, og andet meere.

Naturlige besværlige Fødseler formedelst Fosterets Hoved, som endnu ikke er kommet igennem Bækkenet, da Hovedet staaer lige, eller nogenledes lige.

Om Fosterets Hoved aldeles eller nogenledes staaer ret, Beerne ere gode, og Fosteret dog ikke sagte og besværligen gaaer frem, hvad kan være Aarsag hertil?

192. 1) Moder-Mundens Banskelighed i at lade sig udvide.

2) At samme Moder-Mund som et Baand legger sig paa nogen Side for Hovedet.

3) At

3) At Hovedet er stort, eller Bækket ængt og snævert, eller og begge Deele.

4) At een eller begge Hænder komme frem tilligemed Hovedet.

5) At Fosterets Ansigt vender op imod Moderens Isbeen.

6) At Fosterets Ansigt vender hen til en Side.

7) At Moder-Kagen ligger for Moder-Munden, eller er groet fast paa den.

Naturlig besværlig Fødsel formedelst Moder-Mundens Besværlighed i at aabne sig.

Spøds er Aarsag til, at Moder-Munden ikke vil aabne sig?

193. 1) Dens Størhed, Haardhed og Ubequemhed til at fortyndes og give sig fra hverandre, og det formedelst stor Ungdom, Alderdom, Knuder, Gevæster, Ar, Gysulst o. s. v.

2) Mængde af haard Ureenlighed i Endetarmen.

3) Mængde af Urin i Blæren.

4) Steen i Blæren.

Spøds findes, at Aarsagen er Moder-Mundens Ubequemhed til at fortyndes og aabnes?

194. Deraf: 1) at den Fødende er meget ung og spæd.

2) Vel til Mars, og det er den første Fødsel (*).

3) At Moder-Munden findes haard og se, tyk og fouglen.

4) At Beerne ere gode, Hovedet staaet lige og ret, Bækket er vidt, Moder-Munden lidet aabner sig, men trykkes ned igiennem Bækket, ja ganske ned i Moder-Skeeden af og for Hovedet. Hvor-

(*) Dette er ikke alle Tider saaledes; Thi man har mange Exempler paa, at Fruentimere paa 13 Aar, og paa nogle og 40 Aar, have lige saa let født første Gang, som de, der ere 18 til 20 Aar.

Hvorledes hjælper Jordemoderen her?

195. 1) Maae hun overalt ikke for tidlig bringe den Fødende til Arbejdet, eller strænge hende til det, men lade Beerne, som de komme, formedelst Fosterets Hoved forthyne og udvide Moder-Munden.

2) Kan hun smøre Moder-Munden med Olie, men bedre bringe et Stykke frisk usaltet Smør op til den, bade den med varm Mælk, eller lade den Fødende sidde over et Bad af Mælk, hvorudi er kogt Katoste, Melilot, Hørfrøe, Foenumgræs, Kongeløvs, Bingselurt og deslige blodgiørende Urter.

3) Kan Jordemoderen lade en smurt Finger gaae om i Aabningen paa Moder-Munden, for at udvide den, dog maae det skee vaersomt, paa det at den ikke skal svælle op og inflammeres d. e. betændes.

4) Sætter hun under Been, for at forhindre, at Moder-Munden tilligemed den derpaa værende Aabning ikke af Hovedet skal trykkes alt for dybt ned i Moder-Skeeden, og forvolde et Moder-Forsald, sine Fingre i en Kredts uden paa Moder-Munden, og dermed under Been holder den tilbage, hvorved dens Aabning trykkes tilbage over Hovedet, og Hovedet bryder ud.

Hvoraf kiendes, at den haarde Ureenlighed er Aarsag?

196. 1) Deraf, at den Fødende nogen Tid har haft Forstoppelse.

2) At den bageste Omkreds af Moder-Munden besværiligen aabner sig.

3) At man ved at bringe Fingeren ind i Moder-Skeeden eller Endetarmen, da føler haard Ureenlighed i Tarmen.

Hvad gøres herved?

197. Jordemoderen sætter Klysterer af Mælk eller Vand, hvorudi er kogt Katoste, Melilot, Kamelblomster, Kongeløvsblomster, eller og Klyster-Urter fra Apotheket for 4 S.

og naar det er affiet, legges noget Honning eller Poudree Sukker og Olie dertil.

Sworpaa Fiendes, at Blæren er opfyldt med Urin?

198. 1. Derpaa, at den Fødende nogen Tid har holdt Urinen.

2. At Blæren føles udspændt og haard over Jis-Beenet, og at der paa Stedet fornemmes en Deel Smertes.

Swad giør Jordemoderen herved?

199. 1. Legges den Fødende, som naar Bendingen skal foretages.

2. Derpaa bringer Jordemoderen sine Fingre ind under Jis-Beenet, og med dem stræber at føre Hovedet tilbage, og faae Konen til at lade Vandet gaae i et underfat Bækken.

3. Dersom dette ikke hjælper, maae Vandet formedelst en Catheter eller Rør udtappes.

Sworpaa Fiendes, at Steen i Blæren er Aarsag?

200. 1. Derpaa, at den Fødende har været plaget af Steen.

2. At man, naar man bringer Fingeren ind i Moder-Skeeden op imod Blære-Halsen, da føler den.

Swad gjøres herved?

201. 1. Legges den Fødende, som naar Bendingen skal skee.

2. Derpaa bringes Fosterets Hoved med de indbragte Fingre i Moder-Skeeden op tilbage, og siden Steenen, hvilken man stræber saa længe at holde tilbage, indtil Hovedet ved Beerne er trykket forbi den. Eller og man bringer et Rør eller Catheter ind i Blæren, og med Enden af det holder Steenen saa længe tilbage i Grunden af Blæren, indtil Fosterets Hoved er født. Er Steenen i

Ud.

Udgangen af Røret, seer man til, at man enten med Fing-
gerne, eller med en Tang, eller paa andre Maader, om det
er giørligt, bringer den ud.

3. Dersom dette ikke lader sig gjøre, maae Fosteret,
om det er mueligt, vendes.

Naturlig besværlig Fødsel formædelst Mo- der-Munden, som legger sig for Fosterets Hoved.

Hvad er Aarsag til, at Moder-Munden legger sig for Fosterets
Hoved?

202. Dette, at Hovedet trænger meere paa en Deel
af Moder-Mundens Omkreds, end paa de andre, eftersom
det staar ikke lige, og trykker den ned for sig.

Hvorledes Fiender Jordemoderen dette?

203. Ved Undersøgningen, da hun fornemmer, at Mo-
der-Munden som et bredt Baand eller Bind paa nogen
Side, (oftest under Gis-Beenet), legger sig for Hovedet.

Hvad gjør Jordemoderen herved?

204. Hun fører sine smurte Fingre ind til Moder-Mun-
den, og bringer den for Hovedet liggende Rand tilbage o-
ver det, paa det at det kan komme ud.

Naturlig besværlig Fødsel fordi at Hove- det er for stort, eller Bækkenet for ængt, eller og begge Deele.

Hvad kan være Aarsag til, at Hovedet er for stort.

205. 1. At heele Fosteret er stort, og altsaa ogsaa Ho-
vedet.

2. At Hovedet er vaterfotigt.

3. At Hovedet er unaturligt og ilde dannet.

4. At Beenene i Hovedet ere saaledes dannebe,

at de ikke kan give sig over hverandre, og Hovedet derved blive mindre.

Sworpaa Fiendes, at Hovedet er for stort?

206. For Fødselen.

1. Bugen synker ikke gierne her, som den ellers pleier.
2. Moder-Munden staaer høyt oppe, men lige midt i Bækkenet og paa Moder-Skeeden.
3. Fosterets runde og haarde Hoved findes inden for Moder-Munden.
4. Bækkenet er vidt og godt dannet.

I Fødselen.

1. Abner Moder-Munden sig lig meget i dens ganske Omkreds, og saa vidt, som Bækkenets Abning selv.

2. Blæren stiller sig bred.
3. Vristningen gaaer først, naar Moder-Munden vel er aaben. Men derpaa
4. Omendskönt at Beerne ere gode og vedholdende, og ingen Hinder eller Ophold ellers mærkes, saa gaaer dog Hovedet, som staaer høyt oppe, meget sagte og langsom frem. Da

5. Ved det at det trykkes igiennem Bækkenet, bliver der en Hævelse eller Pose oven paa det.

6. Hovedet opfylder Bækkenets underste Omkreds nøye og ganske.

7. Fødsels-Deelene svulme op.

8. Endeligen holde Beerne ganske op.

Hvad er et ængt og snævert Bækken?

207. Naar Bækkenet er for lidet og ængt i sine Abninger imod Hovedet.

1. Fordi den Fødende er af et lidet Legeme, og derfor ogsaa Bækkenet lidet.

2. Fordi Bækkenet ikke har sin rette Forhold og Stor-

Størrelse imod de andre Legemets Lemmer, men er mindre end de.

3. Fordi det paa en eller anden Maade er ilde dannet.

I sin øverste Åbning bliver Bækkenet for ængt.

1. Naar det underste Lænde-Rygbeen tilligemed Korsbeenet gjøre en skarp Bue eller Vinkel, bøye for meget ind i Bækkenet, og komme Lisbeenet for nær.

2. Naar Skam-Beenene ere flade, gaae for meget ind ad, gjøre ingen synderlig Bue, hvorover Bækkenet bliver sammentrykt.

Ligeledes bliver Bækkenet for ængt i sin underste Åbning:

1. Naar Kumpebeenet bøyer for meget ind i Bækkenet.

2. Naar Kumpebeenet er ubevægeligt, og kan ikke bøyes tilbage.

3. Naar Sædebeenene staae ikke vidt nok fra hverandre, og Åbningen foran imellem dem er ikke viid nok.

4. Naar Enden af Korsbeenet og Kumpebeenet i gebrækkelige Fruentimmere bøye hen til en Side.

Sporas kan Jordemoderen viide, at Bækkenet er ængt og snævert?

208. Dette faaer Jordemoderen at viide ved Undersøgningen.

Spad gjør Jordemoderen, naar Hovedet er stort, eller Bækkenet ængt og snævert, eller begge Deele?

209. Saa længe at Hovedet endnu er oven for Bækkenet, Beerne ere korte og svage, saavelsom og, naar det begynder at gaae igiennem Bækkenet, lader Jordemoderen den Fødende ikke arbejnde Beerne stærkere, end at de

komme; thi derved skyder Hovedets Been efterhaanden sig over hverandre, og Hovedet skifter sig efter Bækkenet. Hun tillader inidlertid den Fødende den Stilling og Lager, som hende falder beqvemmeligst. Naar nu Hovedet skyder ned igiennem den underste Omkreds af Bækkenet, legges den Fødende paa Ryggen, ligesom naar Bendingen foretages (149.) og førend en Bee kommer, bringer Jordemoderen sine smurte Fingre saa vidt op imellem Rumpe-Beenet og Hovedet, som hun kan faae dem, og naar Been er der, trykker hun Rumpe-Beenet tilbage, og derpaa drager Fingerne lidet til sig, paa det at Hovedet kan følge efter. Naar denne Bee er forbi, gjør Jordemoderen det samme igien, og igientager det adskillige Gange, indtil Hovedet kommer frem; thi paa denne Maade forstørres Udgangen, gieres Plads for Hovedet, og hielpes de svage Beer.

Naar Fosteret er født, kan Hævelsen, som er paa dets Hoved, belegges med Klude, som ere dnyppede i varm Wiin eller Brændeviin, og afstrykkede, hvilket adskillige Gange igientages.

Dersom Hovedet ikke vil gaae frem ved Beerne, og det ikke er saaledes nedtrykket i Bækkenet, at man kan føre det til Side, og faae Haanden forbi det, maae Fodderne søges og Bendingen skee, hvorved agtes paa, at saa snart Fosteret er udtrakt indtil Hovedet, maae Jordemoderen bringe Fingerne paa den ene Haand ind i Munden, og med den anden Haands Fingre fatte Fosteret om Halsen over Skuldrene, og drage det ud.

Dersom Hovedet var kommen saa vidt ned igiennem Bækkenet og sad i Klemme, saa at det ikke kunde føres op tilbage, og Bendingen altsaa ikke foretages, maae Hovedet aabnes ved Instrumenter, og derpaa udbrages.

Na.

**Naturlig besværlig Fødsel formedelst at
Hænderne stille sig frem i Fødselen tilli-
gemed Hovedet.**

Spørved Kiendes denne Fosterets Stilling?

210. Ved Undersøgningen finder Jordemoderen en eller begge Hænderne tilligemed, eller for Hovedet.

Spvad giør Jordemoderen i dette Tilfælde?

211. Dersom Hovedet staaer ganske lige, og den eene Haand ligger flad optrykt til Hovedet, kan Jordemoderen formedelst Beerne saaledes lade Fosteret gaae frem, hvis ikke, maae Bendingen i rette Tiid foretages.

**Naturlig besværlig Fødsel formedelst at
Fosterets Ansigt vender op ad imod den
Fødendes Iis-Been.**

Spvorpaa Kiendes, at Ansigtet vender op imod
Iis-Beenet?

212. Det kiendes derpaa, at man ved Undersøgningen føler Ansigtet at ligge i Benret, og Fontanelleu eller Iffen imod Iis-Beenet, hvorpaa dog sielden agtes.

Spvad giør Jordemoderen i dette Tilfælde?

213. Agtes dette i Tide, gøres Bendingen, saa snart Bristningen gaaer, og Moder-Munden nok er aaben. Kan Bendingen ikke foretages, sættes den Fødende paa Knæene, eller støtter sig paa noget, med forover bøjet Krop, og forarbender Beerne, indtil en Deel af Hovedet har skudt frem under Iis-Beenet, da hun sættes paa Jordemoder-Stolen, eller legges paa Sengen, hvor da Jordemoderen under Beerne bøjer Rumpe-Beenet, tilbage, og forløser hende.

Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Fosterets Ansigt vender hen imod et af Moderens Hofte-Been.

Sworpaa fiendes, at Ansigtet vender hen imod Hofte-Beenet?

214. Ved Undersøgningen findes Ansigtet henvendt til Hoftebeenet, og Hovedet altsaa liggende paa Dret, Fontanel-len eller Tssen findes ogsaa i den Side, hvor Ansigtet vender hen
 Hvad gøres i dette Tilfælde?

215. See det Tilfælde, naar Skuldrene staae imod, og holde Fosteret tilbage.

Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Moder-Kagen ligger for Moder-Munden.

Hvad er Aarsag til, at Moder-Kagen ligger for Moder-Munden?

216. Det er enten

1. At Moder-Kagen er gaaen løs fra Moderen, og er glidet ned for Munden. Eller

2. At en Deel af den, ellet den ganske er groet fast paa Moder-Munden.

Sworpaa fiender Jordemoderen dette?

217. 1. Derpaa, at der paakommer den Svangre Blodstyrtinger, som vare, indtil at Moderen er skilt ved det, der er udi den.

2. Ved Undersøgningen, da Jordemoderen finder hverken Bristning eller Fosterets Hoved, eller nogen anden Deel af det, i og oven for Moder-Munden, men i deres Sted et blødt og svampagtigt Væsen, som er Moder-Kagen, og levret Blod i Moder-Skeeden.

Sworledes forholder Jordemoderen sig i dette Tilfælde?

218. Er Moder-Kagen aldeles gaaen løs, og ligger paa Moder-Munden, tages den ud, saa snart skee kan,
 med

med Fingrene, og derpaa opsøges Fosterets Fødder, det vendes og drages ud.

Er Moder-Kagen groet fast paa Moder-Munden, forholder Jordemoderen sig efter det, som siges i Artiklen om Blodstyrning, som paakommer et Fruentimmer strax for og i Fødselen. (127.)

Naturlige besværlige Fødseler formedelst Fosterets Hoved, som ikke endnu er kommen igiennem Bækkenet, da Hovedet staaer skævt.

Men om Fosterets Hoved staaer skævt, hvad er der ved at gjøre?

219. Man maa først viide, paa hvad Maade at Hovedet staaer skævt.

Paa hvor mange Maader kan Hovedet staae skævt?

220. 1. Kan Hovedet staae skævt i en lige Moder, da Moderens Grund ligger i lige Linie med Moder-Munden og Moder-Skeeden, og under den Fødendes Navle.

2. Kan Hovedet ligge skævt i en skæv Moder, da Moderens Grund og Moder-Munden ikke ligge i lige Linie med Moder-Skeeden, og midt i Bækkenet, og altsaa Moderens Grund ikke under den Fødendes Navle, men enten for eller bag ud, eller hen til en af Siderne.

Naturlig besværlig Fødsel formedelst Hovedet, som ligger skævt i en lige Moder.

Svorledes staaer Hovedet skævt i en lige Moder?

221. Det skeer, naar Fosteret byder Ansigtet, Nakken eller et Øre frem for Moder-Munden og i Fødselen.

Svorpaa kiendes det, at Ansigtet byder sig frem i Fødselen?

222. Det kiendes ved Undersøgningen, da man føler

Øjne, Næse, Mund o. s. v. hvilket undertiden er vanskeligt, naar Ansigtet staaer høyt oppe, saa at det neppe kan naaes, eller det er nedtrykt i Bækkenet, og er opsvullen. Moder-Munden staaer her lige over Bækkenet.

Paa hvor mange Maader kan Ansigtet byde sig frem?

223. Saaledes:

1. At Vandet staaer paa Tisbeenet, og Hagen imod Korsbeenet.

2. At Vandet staaer paa Korsbeenet, og Hagen imod Tisbeenet.

3. og 4. At Vandet staaer paa et Høstebeen, og Hagen imod det andet.

Hvad Fare er herved?

224. Jo meere at Glæden af Ansigtet kommer for, og en Deel af Vandet staaer paa Beenene, jo mindre kan Hovedet formedelt veerne trykkes og komme ned i Bækkenet, og med Ifften lige for Udgangen af det, og desto meere trykkes Baghovedet tilbage imod Ryggen. Derimod, jo mindre at Vandet og Forhovedet staaer paa Bækkenet, jo lettere og snarere kan det enten ved Veerne alene, eller ved Jordemoderens Hielp tillige, bringes fra Stedet, hvor at det staaer paa, komme med Ifften ned lige for Udgangen af Bækkenet, og derpaa fødes.

Svortledes hjælpes i dette Tilfælde?

225. a) Dersom en ringe Deel af Vandet og Forhovedet staaer paa Tisbeenet, kan det ofte skee, at sterke Veer, naar Bækkenet er vidt og vel dannet, kan af sig selv fuldføre Fødselen. Men kan dette ikke skee, maae Jordemoderen hielpes i Tide, saa snart Bristningen er gaaet, ved 1) at legge den fødende strax paa Ryggen, høyt med Sædet, 2) at føre sin Haand imellem Veerne op i Moderen ind til Fosterets Skuldre eller Bryst, og med den tryk-

trykke Fosteret tilbage imod Moderens Grund, paa det at Hovedet kan komme fra Tisbeenet.

b) Staaer Vandden paa Korsbeenet, og Beerne ikke kan føre Fosteret frem, bringes Fingrene op imellem Hovedet og Beenet, naar at ingen Bee er der, og ved dem føres ned i Bækkenet. Kan Vandden ikke bringes fra Beenet, hvorpaa at det staaer, maae Bendingen foretages, førend Hovedet kommer for sterkt i Klemme, og Fosteret dør, hvilket endnu desto meere er fornødent at foretages, naar Moderen ligger skæv tilligemed.

c) Staaer Vandden paa et af Hoftebeenene, maae Bendingen nødvendig foretages, saa snart skee kan, fordi at man maae frygte for, at, dersom Hovedet end blev født, vilde Skulderne staae imod, det eene imod Korsbeenet, og det andet imod Tisbeenet.

Hvorpaa kiendes, at Baghovedet og Nakken byder sig frem?

226. Det kiendes ved Undersøgningen, da man finder Baghovedet med Haar besat, og den derved værende Nakke og Hals-Rygbeen, hvilket har samme Banskæligheder, som i forrige Tilfælde ere mældte. Moder-Munden staaer her ogsaa midt i Bækkenet.

Paa hvor mange Maader kan Baghovedet stille sig frem?

227. Paa fire Maader, ligesom i foregaaende Tilfælde.

Hvad fare er herved?

228. Den er ungefær den samme, som i forrige Tilfælde; Herved er dog at agte, at i Stedet for at Baghovedet der trykkes tilbage imod Ryggen, saa trykkes Hagen og Ansigtet her ned imod Brystet.

Svorledes hjælpes i dette Tilfælde?

229. Ligesom i forrige, nemlig, at man imellem Beerne bringer sine Fingre op imellem Hovedet og Beenet,

som det staaer paa, og bringer det lige ned i Bækkenet, og dersom dette ikke kan skee, maae Fosteret vendes.

Hvorpaa kiendes, at Øret byder sig frem, eller som det ellers kaldes: Hovedet staaer Øre op og Øre ned?

230. Det kiendes ved Undersøgningen, da man føler Øret. Moder-Munden staaer midt i Bækkenet.

Hvad fare er herved?

231. Den er denne, at, dersom en stor Deel af Siden af Hovedet stiller sig frem, kan det umueligen fødes, men Hovedet maae bøye meere og meere hen paa Skulderet. Dersom en ringere Deel af Siden af Hovedet kommer for, kan det lettere rettes, og bringes til at fødes.

Hvad gjør Jordemoderen ved Fosterets trykte og opsvulne Ansigt, og andre Hovedets Deele?

232. Hun bader det ofte med varm Viin eller Brændeviin, hvorudi hun ogsaa kan kaage Salvie, Malurter, Tisimian, Merian, Kameelsblomster o. s. v. Hun kan gjøre smaa Poser af samme Urter, dryppe dem i varm Viin, trykke dem af, og legge dem varme paa Stedet, og holde dem varme derpaa; Hun kan ogsaa smøre Stedet med Rosen- eller Mandel-Olie. Ved alt dette tages Øynene i agt.

Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Hovedet staaer skævt i en skæv Moder.

See Tab. III. Fig 4. Tab. IV. V. VI. Tab. VII.

Fig. 1.

Hvorledes staaer Hovedet skævt i en skæv Moder?

233. I Stedet for, at Moder-Munden, Fosterets Hoved og ganske Legeme tillige med Moderens Grund skulle staae i en lige Linie med Moder-Skeeden og lodret i Bækkenet, maalte Moder-Mund ogsaa skulde findes midt i Moder-Skeeden, og Moderens Grund under Navlen, saa staaer Moder-Munden tilligemed det inden for værende Hoved hen imod et af Bækkenets Been, Fosterets Fødder
tilli-

villigemed Moderens Grund ligger hen over det imodsatte Ballekens Been, og altsaa Moder-Munden og Hovedet ikke midt i Balleket eller lodret paa det og paa Moder-Skeeden, Moderens Grund ikke heller under Navlen, Siden af Hovedet, og ikke Iffen, stiller sig i Fødselen, og Moderen selv gjør paa det Sted, hvor at dens Mund er, en Vinkel med Moder-Skeeden.

Hvad forvolder dette Moderens skæve Leye?

234. Det gjør Moder-Kagen, som i dette Tilfælde sidder fast i den Side af Moderen, som den holder over til, og efterhaanden som den vover til, tynger Moderens Grund meere og meere der over, da den ellers i en ret staaende Moder har sit Sted oppe i Moderens Grund.

Til hvilke Sider kan Moderen ligge skæv?

235. Moderens Grund kan ligge skæv heele Ballekens Omkreds om, og altsaa Fosterets Hoved i den imodsatte Side. For Tydeligheds Skyld er det nok at fremsætte fire Maader:

1.) Naar Fosterets Hoved staaer paa eller ligger over Jis-Beenet, og Moderens Grund paa og over Kors-Beenet. Tab. IV.

2.) Naar Fosterets Hoved staaer paa og ligger over Kors-Beenet, og Moderens Grund paa og over Jis-Beenet. Tab. V.

3.) og 4.) Naar Fosterets Hoved staaer paa og ligger over det høire Hofte-Been, og Moderens Grund over det venstre Hofte-Been; Eller og, Fosterets Hoved staaer paa og ligger over det venstre Hofte-Been, og Moderens Grund over det høire. Tab. VI.

Naturlig besværkelig Fødsel formedelst at Fosterets Hoved ligger paa Jisbeenet, og Moderens Grund over Korsbeenet.

See Tab. VI.

Hvorpaa Fiendes, at Fosterets Loved ligger paa og over
Jis-Beenet, og Mod v. Grunden paa og over
Kors-Be.net?

236. Derpaa:

1. At Bugen er ikke meget tyn, haard og spændt foran, men blød, undtagen over Jis-Beenet, hvor der føles en rund Haardhed, som er Fosterets Loved.

2. At Fosterets Bevægelse fornemmes stærkest ved Ryggen.

3. I Begyndelsen af Beerne fornemmes intet eller lidet af Moder-Munden, som findes ikke midt over Bælkenet, men hen imod eller over Jis-Beenet, og staaer høyt oppe.

4. Ligeledes føles intet eller lidet af Fosterets Hoved.

5. Beerne ere tildeels falske.

6. Naar Moder-Munden aabner sig efterhaanden, føles en Deel af dens underste Omkreds under Jis-Beenet, dens øvrige Omkreds kan ikke naaes. Imellem den underste Omkreds og Hovedet er det, at man kan indbringe Fingeren.

7. Foran ved Jis-Beenet er Bælkenet opfyldt af Hovedet. Bag ved er det tomt.

8. Blæren stiller sig lang og smal.

9. Bristningen gaaer, da Moder-Munden endnu ikke halv har aabnet sig.

10. Vandet løber ud ikke paa een Gang, men noget ved hver Bee.

Hvad Fare er herved?

237. Dersom Hovedet ligger meget stærkt, og staaer meget paa Jis-Beenet, da er det umueligt, at det endog ved de stærkeste Beer kan fødes, men føres meere imod det, Fosteret dør, og den Fødende sættes ogsaa i Livs Fare.

Er Hovedet ganske lidet skævt, og staaer med en ganske ringe Deel paa Jis-Beenet, kan det enten ved Beerne alleene, eller ved Jordemoderens Hielp tillige bringes fra, hvor det staaer paa, ned i Bækkenet, og fødes.

Svorledes skal her hielpes i dette Tilfælde?

238. 1) Hielper Jordemoderen den Fødende til at lade sit Vand, og om det gøres nødigt, sætter hende en Klyster.

2) Legger hun den Fødende beqvemt.

3) Naar hun ved Undersøgningen fornemmer, at Hovedet staaer lidet skævt, og paa Jis-Beenet, forsøger hun imellem Beerne at føre et par smurte Fingre op ind imellem Hovedet og Jis-Beenet, og med dem at føre det ud fra Beenet, som det staaer paa, og bringe det ned i Bækkenet, og dersom at dette kan skee, igientager hun det oftere, indtil at Hovedet staaer lige og ret.

4) Imidlertid at hun med de indbragte Fingre bringer Hovedet fra Beenet, trykker hun selv med sin anden flade Haand, eller ogsaa en anden hosstaaende Person, uden paa Bugen den runde Haarhed, eller Hovedet, fra Jis-Beenet.

5) For at kunne bringe Fingrene desto bedre ind imellem Hovedet og Jis-Beenet, kan Jordemoderen lade den Fødende sætte sig paa Knæene, eller paa Kanten af Jordemoder-Stolen, og bøye sig for over, paa det at Moderens Grund kan vige fra Kors-Beenet, Hovedet fra Jis-Beenet, og Fingrene faae Indgang, og naar Fingrene ere komne ind og op, lader hun hende sagteligen legge sig tilbage paa Ryggen.

6) Staaer Hovedet skævt, saa at det ikke kan rettes, maae Jordemoderen i Tide (førend Hovedet nedtrykkes for stærk imod Beenet, og ikke kan bringes derfra) med sine Fingre stræbe at bringe Moder-Munden, saa vidt mueligt, midt hen i Bækkenet, indbringe sin Haand igiennem den, vende og uddrage Fosteret.

7) Kan

7) Kan hverken Hovedet rettes, eller Bendingen skee, bruges Instrumenter.

Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Fosterets Hoved staaer imod Kors-Beenet, og Moderens Grund ligger over Jis-Beenet.

Sworpaa fiendes det, at Fosterets Hoved ligger paa og over Kors-Beenet, og Moderens Grund paa og over Jis-Beenet?

239. Derpaa:

1. Hænger den Svangres Bug ud over Jis-Beenet, undertiden ned imod Knaene.

2. Fosterets Bevægelse er stærkest i Bugen.

3. I Behandelsen af Beerne fornemmes intet eller lidet af Moder-Munden, som er høyt oppe, og ikke midt over Bækket, men over Kors-Beenet.

4. Ligeledes findes intet eller lidet af Fosterets Hoved.

5. Beerne ere tildeels falske, og bestaae i Skiaren over Bugen.

6. Naar Moder-Munden formedelst Beerne aabner sig, findes en Deel af dens Omkreds hen imod Kors-Beenet, hvor man kan bringe sine Fingre ind imellem Hovedet og den; Den øvrige Deel staaer høyt oppe, og kan ikke naaes og føles.

7. Bag i Bækket ved Kors-Beenet er det opstybt af Hovedet, foran er det tumt.

8. Blæren stiller sig lang og smal.

9. Bristningen gaaer, da Moder-Munden endnu ikke halv er aaben.

10. Vandet løber ikke ud paa een Gang, men noget ved hver Bee.

Swad Fare er herved?

140. Faren er den samme, som i forrige Tilfælde.

Swor.

Howledes skal her hjælpes?

247. 1.) Legges den Fødende beqvemt.

2.) Naar ved Undersøgningen fornemmes, at Hovedet staaer lidet skævt, og lidet paa Kors-Beenet, forsøger Jordemoderen imellem Beerne at føre et par smurte Fingre op imellem Hovedet og Kors-Beenet, og ved dem at føre det ud fra Beenet, som det staaer paa, og bringe det ned i Bækkenet, og dersom dette kan lade sig gjøre, igjentar hun det saa ofte, indtil at Hovedet staaer lige og ret.

3.) Imidlertid Jordemoderen bringer sine Fingre ind imellem Hovedet og Beenet, læster en anden hosstaaende Person den overhængende og nedhængende Bug op imod den Fødendes Bryst, og dette er saa nødvendigt, at Jordemoderen undertiden ellers ikke kan finde Moder-Mund eller Barn, mindre komme ind i Moderen og op til Fosterets Fødder, for at gjøre Bendingen, om den bør foretages.

4.) Kan Jordemoderen paa denne Maade ikke bringe sine Fingre op under Hovedet, lader hun den Fødende, ligesom i foregaaende Tilfælde, sætte sig paa Knæene, eller paa Kanten af Stolsen, og helde sig forover, og naar Fingrene ere bragte op imellem Hovedet og Beenet, holder hun dem der, og lader den Fødende sagteligen legge sig tilbage paa Ryggen, da den hosstaaende Person tillige fører Buggen op.

5.) Staaer Hovedet endeel skævt, kan ikke føres fra Beenet, hvor det staaer paa, og komme lige ned i Bækkenet, maae Bendingen, saa snart skee kan, ligesom i forrige Tilfælde (238) af Jordemoderen foretages.

6.) Kan Hovedet ikke bringes fra Beenet, Bendingen ikke heller skee, maae Instrumenter bruges.

Na-

Naturlig besværlig Fødsel formedelst at
Fosterets Hoved staaer paa et af Hofte-Bee-
nene, og Moderens Grund ligger over
det andet Hofte-Been.

Hvorpaa viides, at Hovedet for Exempel staaer paa det høy-
re, og Moderens Grund ligger over det venstre,
Hofte-Been?

242. Derpaa:

1. At Bugen er tykket i den venstre Side.
2. At Bevægelsen af Fosteret fornemmeligst føles i denne samme Side.
3. I Begyndelsen af Beerne fornemmes intet, eller ikkun ganske lidet af Moder-Munden, som er høyt oppe i Bækkenet, og ikke i dets Midte, men hentykt imod Hofte-Beenet.
4. Ligeledes findes paa samme Tid intet eller ganske lidet af Fosterets Hoved.
5. Beerne ere størstedeel faldte, og bestaae meest i Skikaren over Bugen.
6. Naar Moder-Munden ved Beerne meere efterhaanden aabner sig, føles en Deel af dens Omkreds henne imod Hofte-Beenet, hvor man kan bringe Fingeren ind imellem den og Hovedet, den øvrige Deel staaer høyt oppe over Hofte-Beenet.
7. Ved det høyre Hofte-Been er Bækkenet meere opfyldt end ved det venstre.
8. Blæren stiller sig lang og smal.
9. Bristningen gaaer, naar Moder-Munden endnu ikke halv er aaben.
10. Vandet løber ikke ud paa een Gang, men noget ved hver Bee.

Hvad Fare er herved?

243. Omendskiønt Beerne ere stærke og vedvarende,
saa

faa kan dog Fødselen ikke (dersom ellers Hovedets Skævhed er af megen Betydning), gaae for sig; Thi Hovedet bringes ikke ned i Bækkenet, men hen over Hofte-Beenet, og da kommer Skuldret eller Armen frem i Fødselen, efter som Fosteret da næsten kommer til at ligge paa Siden.

Ligger Hovedet ikke saa stærkt, trykkes det ned imod Hofte-Beenet, og der staaer ubevægelig fast.

Er Hovedets Skævhed endnu ringere, trykkes Hovedet endeligen ved de hæftige Beer ned i Bækkenet, men staaer paa den underste Rand af det, eller, dersom det kommer forbi den, staaer det paa i Moder-Skeeden, knuser den, og forvolder dens Forsald, og paa Bækkenets Rand staaer nu Skuldret, hvor Hovedet stod paa tilforn.

Dersom Skævheden er ganske ringe, og Hovedet ikke staaer for meget paa, kan det ved Beerne, eller ved Jordemoderens Hielp tillige, bringes ned i Bækkenet og fødes.

Svortesledes skal her hjælpes?

244. 1) Legges den Fødende, som naar Vendingen skal skee.

2) Imellem Beerne føres de smurte Fingre op imellem Fosterets Hoved og Hofte-Beenet, og Hovedet fra Beenet.

3) Imidlertid løfter en hofstaaende Person den udhængende Bug op med Hænderne imod Navlen.

4) For at faae Fingrene ind, legges den Fødende paa den venstre Side, og naar Fingrene ere indbragt over paa den anden Side, da opløstes Bugen tilligemed.

5) Naar Hovedet nu er lige, legges Konen paa Ryggen.

6) Kan Hovedet ikke bringes fra Beenet, maae Vendingen skee, ligesom i begge foregaaende Tilfælde. (238.) og (241.)

7) Kan Vendingen ikke skee, fordi Hovedet er alt for

for nedtrykt, og Moderen har sluttet sig noye om Fosteret, bruges Instrumenter.

NB. Ligger Hovedet paa det venstre Hofte-Been, da er Hielpen den samme, naar man tager venstre for høyre, og høyre for venstre Side.

Naturlige besværilige Fødseler, naar Fosterets Hoved alt er gaaet igiennem Bækkenet.

Om Fosterets Hoved alt var kommet saa vidt i Fødselen, at man kunde føle, ja vel see det inden for eller imellem Skammen, og det dog ikke ved gode Veer gaaet lidet frem, hvad er vel Marsag hertil?

245. Paa den Føddendes Side:

1. Moderens, men oftest Moder-Skeedens Forsald.
2. Indgangen paa Moder-Skeeden dens Modstand.

Paa Fosterets Side:

3. Dets Arme, som ligge under Nakken, da Hovedet ligger naturlig og ret.
4. Dets store imodstaaende Skuldre.
5. Dets modstaaende Skuldre, en paa Jisbeenet, den anden paa Korsbeenet, da Hovedet ligger Dre op og Dre ned.

6. Navle-Strengens Korthed, eller Omviklen om Fosterets Hals, eller nogen anden Lem paa det.

Naturlig besværlig Fødsel formedelst Moderens eller Moder-Skeedens Forsald.

Spørpaa Kiendes Moderens Forsald under Fødselen?

246. Derpaa, at Moder-Munden ved hver Vee trykkes ned i Moder-Skeeden for Fosterets Hoved, oftest meest i den Deel, som er under Jisbeenet, og det undertiden saa vidt, at, dersom den ikke holdes tilbage, føres den ned lige til Stammen, ja vel uden for den.

Hvad kan være Aarsag hertil?

247. 1.) En sej og haard Moder-Mund, som ikke vil forlyndes og aabne sig.

2.) Et alt for vidt Bækken i dets overste Aabning og Omkreds, saa at det derfor ikke noksom kan holde Moders Munden tillgemed den uden for varende Bristning og Foster, som ved de sterke Veer nedtrykkes.

3.) Forsald, som den Fødende for Svangerskabet har været henarven til og plaget med.

4.) Moderens eller Fosterets skæve Lege.

Hvorledes hjælpes her?

248. 1.) Legges den Fødende, som naar Bendingen skal foretages. (143-147.) og (149.)

2.) Ved hver Veer holder Jordemoderen med sine Fingre, som hun sætter i en Kreds uden paa Moder-Munden, fornehmeligst paa det Sted, hvor Hovedet meest trykkes paa, den tilbage, og stræber at føre den bag over Hovedet.

3.) Naar Hovedet brøder ud imellem Skammen, tager en Person, som staaer bag Jordemoderen, om det, og drager Fosteret ud, da Jordemoderen selv holder Moders Munden tilbage.

4.) Kommer Jordemoderen til saadant et Tilfælde, førend Hovedet er kommet dybt ned imellem Bækkenet, meest om Hovedet kommer skævt, vender hun Fosteret, da Moder-Munden ved Uddragningen paa samme Maade, som nys nævnt er, holdes tilbage af en anden Person.

5) Efterbyrden udtages derpaa med Haanden.

6) Derefter fører Jordemoderen Forsaldet op over Bækkenet til sit Sted med sine Fingre, lader Barselkonen nogen Tid holde sig stille liggende paa Ryggen med Kumpen højt, siger hende at tage sig i agt for at hoste, nyse, trykke ved Stoolgangen, o. s. v. holder hende Livet aabent

ved saadan Mad og Drikke, som giver blødt Liv, og i Nødsfald ved Klysterer.

Hvorpaa Fiendes Moder-Skeedens Forsald under Fødselen?

249. Derpaa, at i Moder-Skeeden føles og sees en smertende Hævelse, der trykkes frem for Hovedet, opfylder Moder-Skeeden, hindrer Hovedets Udgang, bliver større, rødere, og endeligen blaae, og af Uforstandige kunde ansees for Fosterets Hoved.

Hvad kan være Aarsag hertil?

250. 1) En stor Slaphedi i Moder-Skeeden. 2) Fosterets store eller skæv liggende Hoved, som trykker Moders-Skeeden.

Hvorledes skal her hjælpes?

251. Hjælpen skeer paa samme Maade, som naar der er Moder-Forsald, dog at man her trykker Moder-Skeeden tilbage, i Stedet for der Moder-Munden. (248)

Naturlig besværlig Fødsel formedelst Indgangen paa Moder-Skeeden dens Modstand.

Hvorpaa Fiendes, at det er Indgangen til Moder-Skeeden, som holder Fosteret tilbage?

252. Derpaa, at Hovedet staaer alt ganske nedre i Moder-Skeeden, saa at det kan føles og sees inden for Skam-Læberne, hvilke det under Beerne trykker ud for sig.

Aarsagen hertil er:

1) Skammens Tæghed, og da trykkes den paa alle Sider ud for Hovedet, og udspiles af det.

2) Men den fornemste og oftest forekommende Aarsag er denne, at Hovedet, fordi det ikke føres ganske lige frem, stynder sig ned imod den bageste Deel af Moder-Skeeden imod Nalleंगाarden, saasom naar Ansigtet kommer for i Fødselen, Panden imod Korsbeenet. Her finder den Fø-

dens

denne hæftige Smerter i Sædet, og Mellemgaarden sees udspændt som en Hue for Hovedet, og dersom det ikke i Tide søres derfra, brækker det igienem, og udriver Mellemgaarden, ja en Deel af Ende-Tarmen tilligemed.

Svorledes skal her hielpes?

253. Naar den Fødende er lagt saaledes, som naar Bendingen skal foretages (149.), saa bringer Jordemoderen endnu i Tide, førend Hovedet for meget indtrykkes mod Mellemgaarden, imellem Beerne, Pege- og Lange-Fingøren af hver Haand ind imellem den bageste Deel af Skammen og Hovedet, spiler Fingrene lidet fra hverandre, udvider Skammen saa sagtelligen, og løfter Hovedet op lige for Udgangen af Skammen. Naar nu Hovedet formedeekt Been vil bryde frem, trykker Jordemoderen med Bagdeelen af Fingrene Skammen ned imod Ende-Tarmen bag Hovedet, og lader det glide ud paa Fingrene. Derpaa tager hun med begge Hænderne om Hovedet, og dragor Fosteret ganske ud. (162.)

Men om Mellemgaarden, ja vel en Deel af Ende-Tarmen blev udreven, hvad gøres herved?

254. Er en Deel af Mellemgaarden udreven, søyes den med et eller to Hæste-Plastere, saasom af Diapalma-Plaster, sammen. Oven over legges sammensfoldede, i varm Biin dyppede og afstrakte Klude. Barselkonen holder sig stille paa Ryggen, Laarene sammenklemte, paa det at det sammenhæstede ikke skal gaae fra hverandre igien.

Er den ganske Mellemgaard, ja vel Ende-Tarmen tilligemed sønderreven, saa at Konen ikke kan holde Stoelgangen, maae de sammenhæstes af en Chirurgo.

Om Ende-Tarmen i slig en Forløsning blev udtrykt, hvad gøres da?

255. Saasnart Konen er forløst, maae Jordemoderen legge en fiin Klud om Pege- og Mitd-Fingeren, og med

dem sagteligten bringe Ende-Zarmen ind igien. Derpaa kan sammensfoldede, udi varm Wiin dypede og afstrykte Klude legges ved Sædet. For at holde Zarmen inde, legges et Bind om den Syges Liv, paa hvilken bag ved befestes et Bind, som gaaer imellem Laarene, holder Endes Zarmen inde, og som igien befestes over Zis-Beenet.

Naturlig besværlig Fødsel, naar Fosterets Arme ligge under Nakken.

Sworpaa skal man Fiende dette?

256. Kiendetegnene ere de samme som i en naturlig let Fødsel, eller naar Skuldrene ere store, eller staae imod Kors- og Zisbeenet, eller Navlestrengen for kort eller viklet om Fosteret. I dette Tilfælde gaaer Fosteret godt frem, indtil at Armene holde imod, og da staaer Hovedet ubeværgeligt; thi Armene vil ikke give sig fra sit Sted og ned paa Siden af Kroppen.

Sworledes hjælpes her?

257. Man bringer sin Haand ind forbi Fosterets Hoved til dets eene Haand, fatter den, og udtager Armen, ligesledes udtrager man den anden Arm. Derpaa udtrager man Fosteret.

Naturlig besværlig Fødsel formedelst Fosterets imodstaaende store Skuldre, da Hovedet ligger naturligt og ret.

Sworpaa Fiendes, at Fosterets Skuldre ere for store?

258. Alle Tegn ere her, som paa en naturlig let Fødsel, saa at Hovedet, fordi ingen Hinder er i Benen, ved hver Bee gaaer godt og ligefrem, at man endog kan see det imellem Skammen, hvorover man tænker snart at kunne udtrage det, men inden man formoder sig det, staaer det fast, og endog ved de stærkeste gaaer ikke videre, fordi de
store

store Skuldre staae nu imod. Dette Tilfælde har, i Henseende til Tegnene, meget ligt med følgende, naar et Skulder staaer imod Jisbeenet, og det andet imod Korsbeenet, naar Armene ligge under Fosterets Nakke, naar Navlestrengen er for kort, eller omviklet om Fosteret.

Hvad er Aarsag hertil?

259. Som sagt, de store brede Skuldre.

Hvorledes hielpes her?

260. Man fatter Hovedet som i en naturlig let Fødsel, og vakkende fra den eene til den anden Side søger at drage Fosteret ud, kan dette ikke lade sig giøre, bringer man een eller begge Armene ind, og stræber med dem tillige at udbrage Fosteret.

Naturlig besværlig Fødsel formedelst Fosterets imodstaaende Skuldre, det eene paa den Fødendes Jisbeen, og det andet paa Korsbeenet.

Hvorpaa Kiendes, at Fosterets Skuldre staae imod?

261. Under Fødselen ere Tegnene derpaa de samme som i foregaaende Tilfælde, nemlig:

1) Fosterets Hoved staaer lige og ret over Bækkenet.
2) Moder-Munden aabner sig lige meget i dens ganske Omkreds.

3) Bristningen stiller sig bred og flad.

4) Blæren eller Bristningen brækkes, og Vandet bryder først frem, naar Moder-Munden vel har aabnet sig.

5) Hovedet gaaer frem ved enhver Bee, følger Vandet, og man føler af det i Moder-Skeeden, ja vel imellem Skammen.

6) Omendskjønt Beerne vedvare, standser endeligen Hovedet, og vil ikke videre frem.

⊗ 4

7) Man

7) Man kan da bringe sine Fingre om det i Moders Skæden.

8) Ansættet og Fontanellen findes ikke ned ad imod Korsbeenet, eller op i Venret hen imod Jisbeenet, men hene vendt til et af Konens Hoftebeen, da Pils-Sømmen løbre ned imod det andet Hoftebeen.

9) Et Dre vender imod den Fødendes Jisbeen og det andet imod Korsbeenet.

Hvad er Aarsag hertil ?

262. Det er Skuldrene, hvoraf et staaer imod Jisbeenet, og det andet imod Korsbeenet, og da Bælkenet imellem disse to Been ikke er saa vidt, som imellem begge Hoftebeene, altsaa holdes Skuldrene tilbage, da de ellers gaae igjennem, om det eene Skulder laae op til det eene Hoftebeen, og det andet Skulder op til det andet.

Hvad Fare er herved ?

263. Faren er denne, at, eftersom man bestandig har ventet en let Fødsel, saa har man ikke i Tide forekommet denne besværlige Fødsel ved Bendingen, som siden, naar Skuldrene ere nedpressede i Bælkenet, ikke lader sig gjøre, hvorudover Fosteret med stor Besværlighed bringes paa andre Maader ud af Moderen.

Hvorledes hjælpes her ?

264. Afges dette Tilfælde i Tide, foretages Bendingen, saa snart skee kan. Dersom Bendingen ikke meere kan skee, saa

1.) Fægges den Fødende paa Nøggen, saaledes, som naar Bendingen skal foretages (149.), Jordemoderen bringer sin eene haand paa smurte Haand ind under Fosterets Hoved, og fatter det med Fingrene; Den anden Haand bringer hun lialedes ind over Hovedet under Jisbeenet saa vidt, at hun med de udspilede Fingre kan omfatte Hovedet.

2.) Derpaa drager hun om Hovedet ned ad imod Ende-Tarmen, og trykker tilligemed Bagdeelen af Hæn-

derne Skammen tilbage, paa det at Hovedet kan blive frit og bart.

3.) Ved all denne Dragning trykker den Fødende vel efter, enten at hun har Veer, eller ikke.

4.) Naar nu Hovedet er blevet blot, og hun ved at drage paa mældte Maade paa det ned ad, dog saaledes, at det ikke rives fra Kroppen, ikke kan faae Skuldrene ud, maae hun med den eene Haand løfte Hovedet i Benret, og bringe den anden under det indtil Skuldret, og fra det til Albue = Ledet, og med en til to krumme Fingre drage den underliggende Arm ud.

5.) Derpaa trykker hun Hovedet igien ned imod Ende = Larmen.

6.) Og fører et par Fingre af den eene Haand ind i Fosterets Mund, og med den anden Haand fatter den udtrakte Arm op ved Axelen, og med den første Haand vrier Ansigtet saaledes, at det kommer til at ligge ned ad imod Ende = Larmen, da hun tillige med den anden løfter Axlen op ad, og drejer Fosteret, indtil at det ligger plat.

7.) Endeligen drages Fosteret ud, som almindeligt. (162.)

Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Navle - Strængen er for kort, eller er om Fosterets Hals eller nogen anden Lem paa det.

Forpaa kan man Kiende, at Navle - Strængen er for kort, eller er om Fosterets Hals, eller nogen anden Lem paa det?

265. I Forstningen af Fødselen ere alle de Tegn, som ved en let naturlig Fødsel, saa at Fosteret ved hver Bee nærmer sig til Udgangen, og man venter, at Fødselen snart skal kunde bringes til Ende. Naar Navle - Strængen en-

deligen begynder at strammes, bringes Hovedet vel fort ved Been, men saa snart at den holder op, gaaer det tilbage igien, og er næsten ikke endnu videre, end at det var for Been.

Hvad Fare er herved?

266. Man maae frygte for, at Navle-Strængen kan gaae i to, eller Efterbyrden rives løs, førend BARNET er født, og forvolde en Blodstyrning, eller og, om dette ikke skeer, da Grunden af Moderen kan drages ud ned igiennem Moder-Munden, og forvolde en Moder-Dunstyrning. Paa BARNETS Side maae man frygte for, at det dør, fordi Navle-Strængen sammentrykkes, og Blodet forhindres i sit Løb.

Svortesledes hjælpes her?

267. Naar den Fødende er lagt paa Ryggen saaledes, som naar Bendingen skal skee, (149.) bringer Jordmoderen et par Fingre af hver Haand ind ved Siderne af Hovedet, saa høyt op, som hun kan, og holder det paa det Sted, hvortil den sidste Bee har bragt det, paa det at det ikke skal gaae tilbage igien, indtil den følgende Bee kommer. Dette gjør Jordmoderen saa længe, indtil at Hovedet er kommet saa vidt frem, at hun kan bringe en krum stump- endet Sax ind imellem BARNETS Hals og Navle-Strængen, klippe den over, og derpaa drage Fosteret ud, og binde Navle-Strængen. Kan Jordmoderen ikke komme til at klippe Navle-Strængen over, maae hun, saa snart Hovedet kommer saa vidt ud, ville den af Halsen, udbrage Fosteret, og derpaa navle det. Siden udtages Efterbyrden med Haanden (176.), og om Moderen var udtrakt, maae den bringes op, og til sit Sted igien.

Naturlig besværlig Fødsel formedelst at Udgangen til Moder-Skeeden slutter sig om Fosterets Hals.

Svov

Svorpaa Fiendes dette Tilfælde?

268. Derpaa, at, naar Hovedet alt er sødt, feler og feer man, at Indgangen paa Skammen har sluttet sig om Fosterets Hals.

Svad kan være Aarsag hertil?

269. 1) Fosterets store Legeme, og fornemmelig Skuldre,

2) Indgangen til Moder-Skeeden dens Væghed og stærke Kraft til at drage sig tilfammen.

3) Jordemoderens Seendragtighed i at uddrage Fosteret til over Skuldrene, og Esterladenhed i at bringe sine Vægefingre ind imellem Skammen og Hovedet i Udtrækningen, for at forekomme, at Skammen ikke skal slutte sig sammen om Fosterets Hals.

Svad Sare er herved?

270. Denne, at, dersom man alleneste vil drage stærk om Hovedet, uden at udviide Skammen, kunde man drage Hovedet fra Kroppen.

Svorledes skal her hielpes?

271. Jordemoderen udvider Moder-Skeedens Indgang, ved at smøre den vel, lader et par Fingre gaae omkring i den, fatter derpaa Fosteret under Axlerne med en Finger eller to paa hver Haand, eller udtager den eene Arm efter den anden, og drager det ud, da den Fødende trykker vel efter.

Om Hovedet formedelst stærk Dragen blev revet fra Kroppen, og Kroppen blev tilbage i Moderen, hvorledes bringes den ud?

272. Man fatter Fosteret under Axlerne, om det kan lade sig gjøre, og drager Kroppen ud. Er dette ikke giørligt, opsøges Fødderne, og Vendingen skeer.

Na

Naturlig besværlig Fødsel, naar Fosteret er udtrakt til over Skuldrene, og da staaer imod.

Hvad er Aarsag hertil?

273. 1) Vatersfot i Fosterets Bug, eller andet, som kan forvolde, at dets Bug er større end naturligen.

2) At Navlestrengen, som er meget rart, findes for kort.

Hvorledes kendes disse to Tilfælde fra hverandre?

274. I det første er Fosterets Bug meget tyk og udsprejdt, hvilket kendes, naar Armene ere udtagne, i det sidste ikke saa, men Navlestrengen er alleneste strammet.

Hvad gøres, naar Vatersfot er i Fosterets Bug?

275. Jordemoderen fører Hovedet hen til den ene Side, og ved den anden Side bringer sine Fingre ind i Albue-Ledet, og fører Armen værligen ud. Paa samme Maade bringes den anden Arm ud. Derpaa fattes Fosteret under Axlerne, og drages vællende ud. (162.)

Hvad gøres, naar den korte og stramte Navlestreng holder det øvrige af Fosteret tilbage?

276. Man fatter Navlestrengen høyt oppe under Fosterets Bryst, og drager den til sig, man drager tillige Fosteret ud, og altsaa forekommer man ved det første, at Navlestrengen ikke aftrives ved Fosterets Navle.

Hvorledes forholder Jordemoderen sig i Almindelighed ved og efter en besværlig Fødsel?

277. 1) Naar Hovedet bryder frem, fatter Jordemoderen det, og drager Fosteret ud, ligesom i en let Fødsel. (162.)

Paa samme Maade:

2) Udtager hun Esterbyrden. (175-185.)

3) Udrenser Moderen. (184.)

4) Forseer og besørger Barselkonen og hendes Foster.

Na=

Unaturlig Fødsel.

Kommer Fosteret alle Tider først frem med Hovedet i Fødselen?

278. Nej, ofte fremstille Hænder, Arme, Fødder, Knæe, Kumpen, Ryg, Side, Bug, Skuldre, Navle-Stræng, o. s. v. sig; Undertiden byder en Lem sig allene frem, undertiden flere tillige.

Hvad kaldes saadan en Fødsel, hvor Hovedet ikke fødes først?

279. En Unaturlig Fødsel.

Kan et Foster fødes, hvilken Lem at det end byder frem?

280. Nej, det er umueligt, at det i visse Slags Lagre, som det stiller sig frem udi, kan fødes, saa at Fosteret saavel som Moderen, før maae døe.

Paa hvor mange Maader kan et Foster unaturligen fødes?

281. 1) Naar det kommer frem i Fødselen med Fødderne.

2) Med Knæene. Og

3) Med Kumpen eller Scædet, og altsaa dobbelt.

Unaturlig Fødsel, naar Fødderne stille sig frem.

Hvorpaa kiendes det, at Fødderne stille sig først frem i Fødselen?

282. 1) For Bristningen føles ikke nogen stor Rundhed og Haardhed af Fosterets Hoved, men alleneste smaa Lemmer, som Hænder eller Fødder, Fingre eller Tær, inden for Blæren.

2) Naar Bristningen er gaaen, findes den' eene eller begge Fødderne enten endnu inden for Moder-Munden, eller i Moder-Skeden, eller sees uden for Stammen.

Føde

Fødderne kendes ved Følelsen og Synet fra Hænderne derpaa, at de første have Hæle og Ankelløder, og at Tærne ere kortere end Fingrene.

Howdan kan dette Fosterets Lager og Stilling ansees?

283. Dersom ellers ingen Fejl er paa Fosterets, saavel som paa den Fødendes, Side, begge Fødderne stille sig lige for Moder-Munden, og Tærne vende ned ad, kan man ansee denne Fødsel for ganske let, og som inden en føye Tid kan bringes til Ende.

Svorledes forholder Jordemoderen sig ved saadan en Fødsel?

284. 1) Legges den Fødende beqvemt paa Ryggen. (149.)

2) Er Bristningen gaaen, og Moder-Munden er saa vidt aaben, at Jordemoderen kan bringe sin Haand ind igiennem den, forløser hun strax den Fødende; Er den endnu ikke saa vidt aaben, at Haanden, uden at bruge Magt, kan indbringes, lader hun Beerne saa vidt først aabne den.

Er Bristningen endnu heel, og ikke endnu gaaen, bier Jordemoderen saa længe, indtil Moder-Munden har aabnet sig saa vidt, at hun kan tænke, at hun kan bruge Haanden ind igiennem den, og, saa snart en Bee da kommer, og Blæren bliver stiv, nipper hun den i to med sine Fingre.

3.) Enten nu Bristningen af sig selv er gaaen, eller Jordemoderen har sprænget den, efterfors er hun med den indbragte Haand, om Fosterets Hænder og Fødder tillige stille sig frem, eller begge Fødder, eller en Føed allene.

(a) Dersom Hænder og Fødder komme frem tillige, reder Jordemoderen Fødderne ud fra Hænderne, og fatter Fødderne med Haanden saaledes over Anklerne, at Midt-Fingeren er imellem dem begge, og Pege-Fingeren paa den udvendige Side af den eene Føed, og den Finger, som

er næst Midt-Fingeren, paa den udvendige Side af den anden Foed.

(h) Kommer Fødderne alleneſte, fattes de med Haanden paa ſamme Maade.

(c) Stiller den eene Foed ſig allene frem, opſøges den anden i Nærværelſen, føres til den førſte, og fattes med Haanden paa ſamme Maade.

4.) Naar Fødderne ſaaledes ere fattede med Haanden, drages de uden for Skammen indtil over Anklernerne.

Naar nu Fødderne enten af ſig ſelv ved Veerne, eller formedelſt Jordemoderens Hielp, ere bragte uden for Skammen, hvad giøres videre?

285. Jordemoderen fatter formedelſt en linnet Klud enhver Foed med en Haand over Anklernerne, og drager Føfteret frem indtil Haſerne eller Knæene.

Men om ikkun en Foed ſtillede ſig frem, og den anden var ikke at finde i Nærværelſen, hvad giør da Jordemoderen?

286. Hun drager den fundne Foed ud indtil over Anklernerne, holder den med Haanden allene, eller formedelſt et Baand med en Lykke, ſom hun har ſlaget om den, fører den anden Haand langs den indvendige Side af Bernet op til Knæet, og opſøger den anden Foed, bringer den til den førſte, og paa nys mældte Maade drager Føfteret ud indtil Haſerne eller Knæene.

Dersom den anden Foed ikke findes, hvad giøres da?

287. Jordemoderen fatter den fundne Foed med et Linflæde over Anklernerne, drager den, om Modſtanden ikke er for ſtor, ud i lige Linie indtil over Knæet.

a) Dersom da Hælen af den udtrakte Foed vender i Bernet, Føfteret altsaa ligger paa Bugen, og Jordemoderen, naar hun bringer ſin Haand ind i Moderen, langs oven paa Føfteret, finder Urballen, eller det øverſte og ba-

geste af det skjulte Beens Laar at stille sig frem, og deraf kan slutte, at Laaret ligger under Fosterets Bug, fatter hun det udtrukte Been med Klædet over Læggen eller Knæet, og drager Fosteret ud, da hun tillige, saa snart at hun kan, bringer en eller to Fingre ind i det skjulte Laars Høre, og saaledes ved at drage med begge Hænder tillige, fører Kumpen ud.

b) Finder Jordemoderen ikke Urballerne, og det altsaa er det øverste og forreste af Laaret, som kommer for, og Laaret ligger paa Fosterets Ryg, fører hun sin Haand med Siden af det skjulte Laar til Knæet, og derfra til Foden, fatter den med et par Fingre over Wriften, og fører den varsligen ud til den anden.

c) Dersom Tæerne af den udtrukte Foed vende i Benret, og Fosteret ligger paa Ryggen, drager Jordemoderen det ud ved det eene Been indtil over Knæet, og enten at hun da finder Urballen til det skjulte Been eller ikke, og altsaa enten at Laaret ligger paa Bugen eller under Ryggen, bringer hun sin Haand langs det udvendige af den skjulte Foed op indtil Knæet, derfra til Foden, og bringer den ud til den anden.

Spør for maade Jordemoderen ikke udbrage Fosteret ved den eene Foed, om nogen synderlig Modstand fornemmes?

288. Fordi at, dersom hun vilde gøre dette, maatte hun frygte for, at det skjulte Been, som kunde ligge over det andet Laar, eller staae imod over Tisbeenet, eller være indtrykt i Moderen selv, kunde brækkes.

Spad gjør Jordemoderen, naar Modstand fornemmes?

289. Hun holder den udtrukte Foed med Haanden, eller og slaaer et Baand om den, bringer den noget tilbage i Moderen, fører derpaa sin anden Haand langs den indvendige Side af den op indtil det øverste af Laaret, gaaer
der

derfra over Skammen eller Rumpen til det andet Laar, fra det til Beenet og Foden, fatter den over Anklerne, fører den ud fra det Sted, som den staaer paa, og bringer den ud til den anden.

Naar nu Fosteret er udtrakt til Skammen eller Arsballerne, hvad har da Jordemoderen at agte paa?

290. 1) Om Navlestrengen er ikke imellem Fosterets Laar eller Been.

2) Om Fosteret ligger, som det bør, paa Bugen, og Rumpen i Beyret, eller det ligger, som det ikke bør, Brystet, Mave, Skammen og Tærerne i Beyret.

Hvad giør Jordemoderen, naar Navlestrengen er imellem Fosterets Laar eller Been?

291. Hun bøyer det Knæ, som er paa den Side, hvorfra Navlestrengen kommer, drager paa den Deel af den, som gaaer til Efterbyrden, og bringer den over Knæet saaledes, at den er fri.

Hvad giør Jordemoderen, naar Tærerne vende op ad, og Fosteret ligger paa Ryggen?

292. Naar Fosteret er udtrakt til Skammen, og ligger paa Ryggen, maae ikke meere drages paa det, førend det er omdrejet paa Bugen. Jordemoderen legger derfor sin eene flade Haand paa Fosterets Mave, og den anden under dets Lænder, og drejer det om til den Side, som det hælder til, indtil at Rumpen og Halsene vende op ad, og Fosteret altsaa ligger paa Bugen.

Naar nu Fosteret er omdrejet, hvad gøres da videre?

293. Efterat Jordemoderen saavel som den Fødende har hvilet lidet (om det ellers gøres nødigt), fatter hun Fosteret formedelst det linnede Klæde med begge Hænder over Hofterne, og drager det, efterdi det nu kommer med Brystet i Bækkenets Udgang, og Navlestrengen flemmes, lidet ned ad, i et Sæt, ud indtil Skuldrene, og da lidet

vællende fra den ene til den anden Side fremdeles ganske ud af Moderen. Jordmoderen kan ogsaa lade Fosterets Fødder hvile i sit Skød, og fatte det formedelst den linneede Klud med en Haand under Brystet, og med den anden over Lænderne, og drage det ud. Ved Udgangen trykker den Fødende efter af alle Kræfter.

Men om Fosteret, efterat det er omdreyet, i Udtrækningen stoed imod, hvad kan være Aarsag hertil?

294. 1) Vatersot i Fosterets Bug, hvorover den for sin Størrelses Skyld en vil igiennem Bækknet.
2) En meget kort Navlestreng.

Hvad gjør Jordmoderen herved?

295. I det første Tilfælde stræber hun, om hun, ved vællende at drage paa Fosteret, kan bringe det ud.

I det andet drager hun Navlestrengen til sig, paa det at den ikke skal gaae over ved Navlen.

Om Fosteret var udtrakt til Aplerne og derover, og da staæet imod, hvad kan være Aarsag hertil?

296. 1. At Fosterets Arme ligge under dets Hage eller Nakke.
2. At dets Hage henger paa Jisbeenet.
3. At dets Ansigt vender hen til en af Siderne.
4. At dets Hoved er for stort imod Udgangen af Bækknet.

Svorpaa vlides, at Fosterets Arm ligger under Hagen eller Nakken?

297. Dette finder Jordmoderen ved Undersøgningen.

Hvad gøres i dette Tilfælde?

298. Jordmoderen drager med temmelig Magt om Fosteret, vællende fra den ene til den anden Side. Vil dette ikke hjælpe, fatter hun Fosteret over Hofterne, og fører det hen til den ene Side af Moder-Skeeden, og naar hun derved har gjort sig liden Plads i den anden Side af

af den, bringer hun der sin Haand ind i Moderen, følgende Fosterets Arm indtil Albuen, i hvilken hun bringer sin Finger ind, og varligen langs ned med under Fosterets Bryst udfører og uddrager Armen. Paa denne samme Maade udtager hun den anden Arm. Dette maae skee med mueligste Hast. Derpaa fattes Fosteret iglen over Hofterne, og drages vakkende ned ad aldeles ud.

Spørtaa kan viides, at Fosterets Hage hænger paa
Iisbeenet?

299. Derpaa, at Fosteret ligger paa Ryggen, Tæerne op i Benret, og er alt kommet frem indtil Skuldrene, ved Undersøgningen, da Hagen fornemmes at staae imod Iisbeenet, hvilket best kan fornemmes, naar den ene Arm er udbragt.

Spørtaf kommer det sig, at Hagen bliver hængende paa
Iisbeenet?

300. Deraf:

a) At Beerne, da Barnet ligger paa Ryggen, har ført det saa vidt ud, at

b) Jordemoderen enten ikke har vidst eller har forsømt i rette Tider at drene Fosteret om paa Bugen.

c) At Fosteret vel paa rette Tid er omdrejet, men Ansigtet dog ikke tilligemed Kroppen har villet drene sig, hvilket meget ofte skeer, naar Hovedet er for stort, eller Bækkenet er for ængt.

Svorledes hjælper Jordemoderen i dette Tilfælde?

301. 1. Udtager hun den ene Arm efter den anden, ved at bringe sin Haand langs Fosterets Side ind i Moderen, derpaa op imellem Armen og Halsen indtil Albue Krogen, der at fatte den med en krum Finger og drage den ud, langsom og forsigtig, at den ikke skal brækkes eller komme af Leed.

2. Derpaa legger hun Fosterets Arms langs det

Side, saaledes, at de flade Hænder ligge plat op til Hofsterne, fatter det formedelst et Klæde med sine Hænder over Hofsterne og Hænderne, og fører Fosteret saa vidt, at hun kan, op imod Moder-Grunden, paa det at dets Hage herved kan føres fra Tisbeenet.

3. Naar dette er giort, efterforsker hun, til hvilken Side Hovedet bør omdrejes, hvilket hun faaer at viide, naar hun lader sine Fingre følge Hals-Beenene fra Ryggen af til Nakken; Thi da finder hun disse Been at gaae hen, iligemaade Halsen at være spændt og hendreyet til den anden Side, som er tvertimod den, som hun bør omdreje Ansigtet til.

4. For da at dreje Ansigtet og Hovedet, bringer hun et par Fingre ind i Fosterets Mund, fatter Under-Rieften, og stræber ved den at dreje Ansigtet.

5. Naar nu Ansigtet er omdreyet, og vender imod Korsbeenet, fører Jordemoderen sine Fingre op over Fosterets Skuldre, og med dem fatter det om Halsen. Derpaa drager hun med den ene Haands Fingre, som hun har fattet Under-Rieften med, og med den anden Haands Fingre, som hun har om Halsen, Hovedet ud.

6. Kan Ansigtet ikke omdrejes, søger Jordemoderen at gjøre Hagen løs fra Tisbeenet, og bringe Ansigtet ned under det.

7. Kan dette ikke skee, lader Jordemoderen en anden hosstaaende Person tage fat paa Fosteret over Knæene, drage paa det op i Benret, ligesom hun vilde bøye det op paa Moderens Bug, da hun selv tillige drager Hovedet til sig med den ene Haand, hvormed hun har fattet det ved Nakken, og med den anden Haand, som er under den Fødendes Tisbeen, trykker hun Hagen fra det, og saaledes stræber, at Nakken først kan komme ud, paa det at Hagen paa denne Maade kan føres fra Tisbeenet.

8. Kan

8. Kan Hovedet ombrynes, og Kroppen ikke tilforn er ombrynet, maae den ligeledes dreyes om til den samme Side, indtil at den ligger paa Bugen.

9. I Udgangen trykker den Fødende vel efter.

Sworpaa kan Jordemoderen viide, at Ansigtet ligger hen til Siden, eller imod et af Fostebeenene?

302. Paa samme Maade, som i forrige Tilfælde.
Svorledes hielpes her?

303. 1. Jordemoderen forsøger først at drene Hovedet, og føre det ud paa den Maade, som i foregaaende Tilfælde er lært.

2. Kan dette ikke skee, bringes et par Fingre af den eene Haand ind i Fosterets Mund, og fattes det ved Underkiefsten. Den anden Haands Fingre fatte det om Halsen over Skuldrene, og drages Fosteret vakkende ned ad ud. Den Fødende trykker vel efter.

Sworpaa Fiendes, at Hovedet er for stort imod Bækkenet?

304. Derpaa: 1. At Fosteret ligger, som det bør, paa Ansigtet.

2. At Hovedet ved Undersøgningen fornemmes udvækt af Bækkenet næsten til Lindingerne.

Swad er Aarsag hertil?

305. 1. At heele Fosteret, og altsaa Hovedet er meget stort.

2. Watersot i Fosterets Hoved.

3. Et ængt og ilbedannet Bækken.

Svorledes hielpes saadant et Hoved ud?

306. 1. Dersom det gøres nødigt, bringes den eene Arm ud af Moderen efter den anden, paa nys maadte Maade.

2. Bringes Jordemoderen et par Fingre ind i Fosterets Mund, og fatter det om Underkiefsten, eller dersom det er dødt, da sætter hun Fingrene i Øynene.

Den anden Haands Fingre bringer hun over Fosterets Skuldre, legger to Fingre paa den ene Side om dets Hals, og de andre to paa den anden Side om Halsen, og saaledes vakkende ned ad udbrager Fosteret. Imidlertid at Jordemoderen saaledes drager, drager en anden Person, som har stillet sig bag hende, og med en linnest Klud har fattet Fosteret over Knæene, tillige med, og paa denne Maade med samlet Magt og Flid fører Hovedet ud.

Tilfælde, naar Hovedet rives fra Kroppen.

Hvad er Uarsag til, at Hovedet rives fra Kroppen, og bliver tilbage i Moderen?

307. 1) At Fosteret er dødt og raadt.

2) At Hovedet er for stort imod Bækkenet.

3) At Hagen hænger paa Tisbeenet.

4) Jordemoderens Uagtsomhed og Forsømmelse, i det at hun udbrager Fosteret, da hun for stærk drager om Kroppen, og ikke hjælper Hovedet ud med sine i dets Mund indbragte Fingre.

Hvorledes bringes det afdøde Hoved ud af Moderen?

308. Saa snart at Navle-Strengen er bunden og overflaaen, maae Jordemoderen strax bringe sin Haand ind i Moderen, fatte Hovedet med Pege- og Mitter-Fingren i Munden, og med Tømmelfingren under Hagen, eller og i Hullet, hvor igiennem Ryg-Marven gaaer ind i Hovedet, og saaledes drage det ud.

Har alt Moder-Munden lukket sig til, og Moderen sluttet sig om Hovedet, maae Moder-Munden med en smurt Finger efter den anden, og derpaa Moderen selv med Haanden udvides og aabnes.

Unaturlig Fødsel, naar Knæene stille sig frem i Fødselen.

Sworpaa Kiendes, at Knæene stille sig frem?

309. 1) For Bristningen, naar Moder-Munden er vidt nok aaben, og Knæene ere trykte ned i den, slutter Jordemoderen sig det til, naar hun føler en Rundhed med et Indfald paa hver sin Side, og derunder værende Hase, om et Knæe alleneste stiller sig frem, og to saadanne Rundheder, naar begge Knæene stille sig, hvoraf dog enhver ikke er nær saa stor som Kumpen eller Hovedet.

2) Naar Bristningen er gaaen, kan hun bedre finde disse Rundheder, og stille dem fra Hovedet eller Kumpen.

Sworledes forholder Jordemoderen sig ved saadan en Fødsel?

310. Naar den Fødende er lagt beqvemt (149.), Bristningen er gaaen, Moder-Munden noksom er aaben, eller Bristningen i rette Tider er giort, ligesom i foregaaende Tilfælde er viist, skrides til at befordre Forløsningen saaledes:

1. Dersom Knæene endnu staae oven for Bækkenet, bringer Jordemoderen sin Haand langs Fosterets Been indtil Foden, fatter den over Anklerne, og bringer den ud. Egeledes gior hun ved den anden Foed. Siden forholder hun sig som i foregaaende Tilfælde, naar begge Fødderne ere alt uden for Slammen (285.).

2. Dersom hun alleneste kan udbringe den eene Foed, men ikke strax finde den anden, forholder hun sig saaledes, som naar en Foed alleneste kommer frem i Fødselen (284. 3. c.).

3. Men dersom Knæene saaledes ere nedtrykte, at hun ikke kan komme op til Fødderne, og bringe dem ud, lader hun Beerne allene føre Fosteret frem, dog, naar at hun kan komme til, bringer hun en Finger eller to ind i hver

Hase, og drager Fosteret ud efter de Regler, som, naar Fødderne fremstille sig, i foregaaende Tilfælde ere anførte (285.).

Unaturlig Fødsel, naar Rumpen eller Sædet stiller sig frem i Fødselen.

Spørtaa Blendes, at det er Sædet, som stiller sig frem?

311. 1. For Bristningen er det ofte heel besværligt at kiende, efter som, naar Bækkenet er vidt, og Rumpen ikke stor, Bristningen da stiller sig, som naar Hovedet kommer først, og det formødest sin Rundheds Skyld ligner Hovedet.

2. Efter Bristningen kan man lettere skelle det fra Hovedet og andre Deele, helst om det kommer nogenledes lige for Moder-Munden, og ikke er for meget nedtrykt; thi da findes den meere haard, og ligner Hovedet meere, da giver det sig tilkiende som en stor blød Rundhed, der i Midten har en Fordybning og Sprække, hvorudi der ingen Tunge fornemmes. Undertiden lader Fosteret i denne Stilling og Trykning Ureenligheden gaae. Er det Hosten eller og Krydset, som kommer for, er det vanskeligt at kiende.

Spørledes kan dette Fosterets Lager ansees?

312. Dette Tilfælde er ikke gierne et af de besværligste, da Rumpen gaaer lige saa let igiennem som et stort Hoved, og Laarene og Beenene trykkes ind i den bløde Mave, helst om Bækkenet er vidt, Rumpen ikke meget stor, og Beerne gode. Men er Bækkenet aengt, Rumpen stor, og desuden gaaer ikke ret lige frem, da bliver den piinesuld for den Fødende, Mellem-Gaarden kan derved tage Skade, den Fødende saaer Convulsioner, Blodets Omløb hindres i Fosterets Laar og Mave. Dets Ureenligheder udtrykkes.

Svorledes forholder Jordemoderen sig ved saadan en Fødsel?

313. Naar den Fødende er lagt beqvemt (149.), Bristningen enten af sig selv er skeet, eller af Jordemoderen i rette Tider er gjort, og Moder-Munden noksom er aaben, hielpes saaledes:

1) Er Rumpen eller Sædet endnu saa høyt oppe over Bækkenet, at Jordemoderen kan komme ind i Moderen, fører hun sin Haand langs Urballerne, Laarene, Beenene, indtil Fødderne, fatter dem over Anklerne, og fører dem ud. Siden uddrages Fosteret efter de Regler, som ere anførte ved Fødselen, naar begge Fødderne stille sig frem. (285.)

2) Er Rumpen saaledes nedtrykt i Bækkenet, at Jordemoderen ikke kan faae sin Haand ind i Moderen, maae hun lade Beerne føre Fosteret frem, og saa snart at det kan skee, bringer hun en Finger ind i enhver Lyske, og drager Fosteret ud efter de Regler, som ere fremsatte i det Tilfælde, naar Fødderne først stille sig frem. (284.)

3) Er det Krydset, som stiller sig frem, hielpes paa samme Maade, som naar Ryggen kommer for. (326.) Og er det Hosten, da saaledes, som naar Siden kommer for (327.).

Kan et Foster paa flere Maader unaturlig fødes?

314. Nej; Thi kommer det først frem med nogen anden Lem, end de, som allerede ere anførte, kan det ikke fødes.

Svorledes skal det da komme ud af Moderen?

315. Det skal skee ved Vendingen.

Vendingen i Almindelighed.

Svad er Vendingen?

316. Den er den Videnskab og Konst, at man saavel forstaaer, som ogsaa kan opsoege Fosterets Fødder, bringe

dem ud igiennem Moder-Munden og Slammen, vende Fosteret ved dem, og drage det ud af Moderen.

I hvilke Tilfælde foretages Vendingen?

317. 1) Naar Fosteret byder nogen anden Lem frem end Hovedet.

2) Naar Hovedet er for stort imod Udgangen af Bækkenet, eller staaer for Skævt. (205.) og (220.)

3) Naar Navle-Strengen kommer for Fosterets Hoved, som endnu er levende. (100.)

4) I Fødselen af Tvillinger, naar det første Foster byder Hovedet skævt frem i Bækkenet, er det fornødent at vende det andet *).

5) Naar der paakommer den Svangre Blodstyrtinger. (105, 126, og 210.)

6) Naar den Fødende faaer Convulsioner og Slag. (123.)

7) Naar Beerne blive ude.

hvad kan gjøre Vendingen besværlig?

318. 1) Slammens og Moder-Skeedens Tæghed og liden Udvidelse.

2) Moder-Mundens Haardhed og liden Åbning.

3) Hovedets og Skuldrets Indtrykning paa og i Bækkenet.

4) Føddernes Indtrykning i Moderen.

5) Føddernes Læge vidt fra Moder-Munden.

6) Lemmernes Indviklen iblant hverandre, og Navle-Strengens Omviklen om dem.

7) Hæftige vedvarende Beer.

8) Bækkenets Tæghed, slette Dannelse og Fosterets Storhed.

9) Moderens Sammentrækning om Fosteret, efterat

Wan

* See Doct. Saxtorphs lærde Afhandl. de Partu diversis p. 119.

Bandet er udlobet, hvilken er desto større, jo nyere at
Bandet er udlobet.

Hvad Regler bør i Almindelighed iagttages ved
Vendingen?

319. Naar Jordemoderen fornemmer, at Fødselen bør
bringes til Ende ved Vendingen, enten at Bristningen er
gaaen eller ikke, maae hun, saa snart at det er forestillet
den Fødende og de Nærværende, iagttage følgende ved den
i Almindelighed:

1) Legges den Fødende paa Jordemoder-Sengen,
eller, naar den ikke haves, over sin egen Seng, eller paa
Bende-Benet (146-149.), paa Ryggen, Rumpen vel ud
paa Kanten af Sengen, Laarene og Knæene adskilte, Fød-
derne tilbage imod Rumpen. (149.)

2) Dersom Bristningen er gaaen, og Moder-Mun-
den alt er saa vidt aaben, at Haanden uden megen stor Bes-
værlighed kan bringes ind igiennem den, foretages Ven-
dingen strax, hvis ikke, bies, indtil Åbningen er saa stor.

3) Er Bristningen ikke gaaen, oppebies den, eller saa
snart Jordemoderen kan synes, at Moder-Munden alt er
saa vidt aaben, at Haanden kan bringes ind igiennem den,
aabner hun Bristningen eller Blæren selv. Det er høyst
nødvendigt, at man oppebler den rette Tid at gjøre Ven-
dingen paa; thi gjør man den for tidlig, førend Moder-
Munden noksom er aaben, kan man foraarsage, ved at ind-
bringe Haanden med Magt, at Moder-Munden kan beska-
diges, knuses, betændes, ja gar sønderlives; Og bier man
for længe med den, trykke Beerne Fosteret saa sammen og i
hverandre, at man enten aldeles ikke, eller ogsaa ikke, uden
stor Besværighed, kan komme til Fødterne *).

4) For da at aabne Bristningen, om den ikke er skeet,
og gjøre Vendingen, stiller Jordemoderen sig imellem den
Fødte

*) See Doct. Saxtorphs lærde Afhandl. de Partu diverso p. 232-33.

Fødendes Been, og efterat hun har opsmøyet sine Armer indtil over Albuerne, og smurt sine Hænder og Arme, (Hænderne alleneſte bag paa, eller i det ringeſte den Haand og Arm, ſom hun vil bruge, efterat Næglene tilſorn glat ere afſkaarne, og de ere toede) med Bomolie eller Mandel-Olie, eller friſk uſaltet Smør, Pomade eller anden friſk og ikke harſk Fedme, ſkiller hun med et par Fingre Haarene og Skam-Læberne ſagtelig ſra hverandre, indfører to, derpaa de andre Fingre efter hverandre, og tilſidſt heele Haanden ind igiennem dem op til Bristningen eller Blæren.

5) Saa ſnart nu Blæren eller Bristningen formedelſt en Bee ſpændes og bliver ſtiv, nipper hun Hul paa den med Næglene, eller ſkær Hul paa den med et ſtort Salt-Korn. Holde Beerne op, maae hun med Næglene, ſom det beſte Instrument, aabne Blæren.

6) Naar nu Bristningen enten paa denne Maade eller af ſig ſelv er ſkeet, bringer Jordmoderen Haanden ind i den, og agter paa:

a.) At Haanden indføres og fremføres imellem Bristningen eller Blæren og Foſteret, og ikke imellem Blæren og Moderen.

b.) At Haanden fremføres imellem Beerne, og at den holder ſtille under dem, hvilke at forarbejde den Fødende imidlertid holder ſig ſra, det meeſte hun kan.

c.) At Haanden glider langs med Foſteret, ſra den Lem af, ſom ligger for i Fødselen, indtil den kommer til Fødterne.

d.) At derſom Moder-Munden eller Moderen ſelv under en Bee klemmer Armen ſteft, ſaa maae den ſaa længe holdes ſtille, eller om Smerten deraf var overmaade, trækkes den noget tilbage, indtil Been holder op.

e.) Naar

e.) Naar Haanden er ført frem ind til Fødderne, og de findes ved hverandre, fattes de begge tilligemed Haanden; Men findes ikkun den ene, kan Jordmoderen af dens store Laae slutte sig til, paa hvilken Side at den anden Foed bør søges.

f.) Er Foden indtrykt i Moderen, maae den føres ud fra det Sted, som den er indtrykt og staaer paa.

g.) Undertiden, naar Moderen har draget sig sammen, kan Haanden ikke komme til Foden, og da maae Jordmoderen være fornøyet med, at hun kan faae en Finger under Knæet i Hasen, (Hambugten) og drage det til sig, hvorved er at agte, at, saa snart Knæet er for Moderens Munden, maae det ikke føres ud af den, men hen forbi den, paa det at Foden kan bringes først ud igiennem den.

h.) Kan hun ikkun finde den ene Foed, drager hun den til sig, og vender Fosteret, hvilket ofte vel lader sig gjøre.

i.) Men skulde Fosteret ved at drage paa den ene Foed ikke vende sig, og slaae over, fører Jordmoderen et linnet Baand, som er en Alen eller meere langt, og en Tomme bredt, op til den fundne Foed, slaaer det om den over Anklerne, vrier og drejer det saaledes, at Foden ikke glider ud af det, drager det lidet til sig, og holder det noget stramt med den anden Haand, som er uden for Moderen, opsøger med den i Moderen værende Haand den anden Foed, og drager begge Fødderne ud igiennem Moderens Munden og Skammen. Hun kan og forsøge at drage den ene Foed uden for Skammen, slaae en Lykke om den med Baandet, og derpaa opsøge den anden Foed.

k.) Jordmoderen stræber at faae Fødderne saaledes, at naar hun drager paa dem, de da bøye hen imod Fosterets Bug, og ikke tilbage imod Ryggen, og at Fosteret i Bendingen ikke bukker sig tilbage paa og i Ryggen, men i Bugen, hvilket første gjør Bendingen besværlig.

l.) Naar

1.) Naar Fødderne ere udtrakke, behandles Fosteret videre, saasom sagt er i det Tilfælde, naar Fosteret kommer frem med Fødderne først (285.).

7) Er Bristningen alt for nogen Tid siden skeet, og Moder-Munden saavel som Moderen har trækker sig sammen, maae Jordemoderen ikke lade Modet falde, ikke spare Flid og Kræfter, men stræbe tilligemed en anden Hjelpende, med Fingrene og Haanden forsigtigen at udvide og aabne saavel Moder-Munden som Moderen selv, og arbejde sig frem med Haanden ind til Fødderne.

Vendingen i Særdeleshed.

Svørledes skeet enhver Vending i Særdeleshed?

320. Naaden, at forrette den paa, retter sig efter et hvert Fosters Lene i sær.

Vending, naar Fosterets Bug stiller sig.

Svorpaa kiendes, at Fosterets Bug stiller sig frem?

321. 1. For Bristningen, naar Fosteret ligger høyt, er det vanskeligt at kiende.

2. Efter Bristningen kiendes det paa den bløde, runde Mave, Navle, Navlestreng, som ofte tillige falder ud, og andre omkring liggende Deele.

Svad giør Jordemoderen her?

322. Hun fører sin Haand ind i Moderen langs Fosterets Bug, tager Navlestrengen ind tilligemed, og varer, at den ikke trykkes, og dersom da

a) Knæene ligge optrykte til Bugen, fører hun Fingrene ind under dem, og drager dem til sig hen forbi Moder-Munden, paa det at Fødderne først kan komme ud igiennem den.

b) Ligge Fødderne derimod paa Fosterets Ryg, fører Jordemoderen sin Haand hen til Siden, krummer den om

paa

paa Fosterets Kng, opsøger den længst borte liggende Foed, drager den til sig, og drener Fosteret om, da derpaa Fosteret ved begge Fødderne uddrages (285.).

Bending, naar Fosterets Bryst stiller sig.

Sworpaa viides, at det er Brystet, som stiller sig?

323. 1) For Bristningen er det heel vanskeligt at kiende.
2) Naar Bristningen er gaaen, kiendes det paa Bryst og Ribbeenene, og den oven for liggende Hals, og nedens for værende Bug, Navle og Navlestreng.

Sworledes hielpes her?

324. Elgesom naar Bugen stiller sig (322).

Bending, naar Fosterets enten Krands eller Kng, eller Skulder stiller sig frem.

Sworpaa kiendes, at en af disse Deele stiller sig frem?

325. 1. For Bristningen kiendes det ikke letteligen.
2. Efter Bristningen kiendes det bedre:
a) Krandsen kiendes da af den nedens for værende Rumpen, og oven for værende Kngbeen.
b) Knggen paa Kngbeenene, og
c) Skuldret paa Skulderbladet og den derved værende Hals.

Sworledes hielpes her?

326. Jordemoderen bringer sin Haand ind under Knggen paa Fosteret hen til dets Side om under Bugen, opsøger den længst bortliggende Foed, drager den til sig, drejer Fosteret om, og uddrager det ved begge Fødderne. (285.)

Bending, naar Fosteret stiller enten Siden eller Hosten.

Sworpaa kiendes, at en af disse to Deele stiller sig?

327. 1) For Bristningen er det ligesaa vanskeligt at kiende, som i foregaaende Tilfælde,

2) Ef-

2) Efter Bristningen slutter man sig det til af Hofte-Beenet og de hosliggende Deele.

Svorledes hjælpes her?

328. Jordemoderen fører sin Haand langs Fosteret til dets Fødder, fatter dem, og ved dem drager Fosteret ud.

Vending, naar Fosteret byder Hænder og Arme frem i Fødselen.

Paa hvor mange Maader kan Hænder og Arme byde sig frem?

329. Paa adskillige Maader, saasom:

1) Undertiden byder den eene eller begge Hænder sig frem, imedens Bristningen endnu er heel, og findes inden for den. Naar Bristningen er gaaen, falde de uden for Moder-Munden, og føles i Moder-Skeeden, ja vel ud igiennem Skammen, og føles og sees der. Andre Tider falder en Deel af Armen ud tilligemed Haanden, ja vel den ganske Arm lige til Axlen, eller Brystet, naar Fosteret ligger paa Brystet, eller til Skuldreret, naar det ligger paa Ryggen. Somme Tider kommer Navle-Strengen frem for eller tilligemed Hænder og Arme.

2) Undertiden byder en eller begge Hænder sig frem for eller tilligemed Hovedet (210.), uden eller tilligemed Navle-Strengen.

3) Undertiden komme Hænder og Fødder tillige, uden eller med Navle-Strengen tillige.

Svorpaa findes, at Hænderne byde sig frem alleene, eller tilligemed nogen anden Lem?

330. 1) For Bristningen føles nogle smaa Lemmer, som Fingre eller Tæer, der ikke vel kan skilles fra hverandre. Et Hovedet tilligemed i Fødselen, findes desuden noget rundt og haardt; Og dersom Navle-Strengen kommer frem tilligemed, da noget langt, knudret.

2) Naar

2) Naar Bristningen er gaaen, føles disse Lemmer nøyere, og skilles da Hænderne fra Fødderne derpaa, at Fingrene ere længere end Tærne, og at de sidste have Hæle og Ankelskoder, som de første ikke have. Er nogen af disse Lemmer uden for Skammen kiendes de ved Synet.

Spvad gjør Jordemoderen i disse Tilfælde?

331. Er Bristningen ikke gaaen, og Haanden findes inden for den, forsøger Jordemoderen imellem Beerne, naar Hinden er slap, at knibe Fingrene, for om Fosteret derved vilde drage Haanden tilbage.

Vil Fosteret herved ikke drage Haanden tilbage, maae hun, saa snart Moder-Munden er saa vidt aaben, at hun kan tænke til at faae sin Haand igiennem den, aabne Bristningen med Næglene, og dersom da Haanden stiller sig frem allene, forsøger hun at bringe den op til Fosterets Side og Hofte, og stille Hovedet saaledes, at det kan fødes. Men da dette meget sielden kan lade sig gjøre, er det det retteste, at hun strax, uden at spille Tiden, og arbejnde forgieves, bringer sin Haand ind i Moderen, (ladende Hænderne ligge, som de ligge) langs med Fosteret indtil Fødderne, og drager dem til sig, og udbrager Fosteret.

Komme Fødderne frem tilligemed Hænderne, skiller Jordemoderen Hænderne fra Fødderne, og drager Fosteret ud ved de sidste. (282.)

Stiller en Haand sig for eller frem tilligemed Hovedet, og ligger optrykt til det (210.), og Hovedet tilligemed Haanden staaer lige i Bækkenet, og Bækkenet er vidt og godt dannet, lader Jordemoderen Beerne bringe Fødselen til Ende. Komme deri mod begge Hænder frem med Hovedet, eller Hoved eller Haand staaer skævt, bringer Jordemoderen Hovedet lidet til Siden, bringer sin Haand langs Fosteret ind til dets Fødder, fatter dem, og ved dem udbrager Fosteret. (318.)

Saaledes kan Fosterets Lager rettes, eller det og vendes og uddrages uden stor Besværlighed, naar Jordemoderen kommer saa betids, at hun selv kan sprænge Bristningen, eller og, saa snart den af sig selv er gaaen.

Er det længe siden, at Bristningen gik, og Haanden og Armen er falden ud, ja den formedelsi Beerne eller en uforstandig Jordemoders Dragen om den, er udbragt til Arsen, og Fosteret ligger enten med Brystet eller Skuldret nedtrykt i Bækkenet, da bliver det aldeles umueligt at bringe Armen, og Haanden tilbage, og Bendingen bliver besværligere og vanskeligere, jo længere at det er siden, at Bristningen gik, jo næhere Vandet er udløbet, jo meere Fosteret er nedtrykt, og Moder og Moder-Mund har sluttet sig og trakt sig sammen om dets Lemmer. I dette Tilfælde maae Jordemoderen, efterat hun har lagt den Fødende beqvemt paa Ryggen, undertiden paa Siden, undertiden stillet hende paa Knæene eller sat hende paa Jordemoder-Stolen, med forudbøjet Læggeme (alt som hun mærker, i hvilken Stilling at hun best kan bringe sin Haand ind) smøre sin Haand og Moder-Munden vel, aabne den først med een, siden med to, derefter med flere Fingre, og endelig med heele Haanden. Ligeledes maae hun, følgende bestandig Fosterets Krop, atbende sig frem, aabne og udvide Moderen, indtil at hun endeligen kan komme til Fødderne, som hun seer til, at hun kan fatte saaledes, at Fosteret i Bendingen kan bukke for over, og ikke tilbage, og drager Fosteret ud ved dem. Kan hun paa denne Maade ikke drage Fosteret frem, slaaer hun en Lykke eller Slynge om Fødderne, og i det at hun drager Fosteret ud ved den med den eene Haand, trykker hun med den anden Haand den udhængende Arm ind og tilbage, eller og, om hun kan, da Brystet tilbage.

Vending, naat Albuen stillet sig.

Sworpaa Fiendes Albuen i Fødselen?

332. Den stiller sig næsten som Knæet, dog er den spidsere.

Sworledes hjælpes her?

333. Man søger først at bringe Albuen til sit Sted, og heele Armen langs ned paa Siden af Fosteret, og seer til, at Hovedet stillet sig ret i Fødselen. Men da dette meget sielden lader sig giøre, foretages Vendingen, ligesom i foregaaende Tilfælde. (331.)

Vending.

1. Naar Fosterets Ansigt, Nakke, Øre, stiller sig frem, eller Hovedet staaer saa skævt, at det ikke saaledes kan fødes. (219^a220.)
2. Naar Hovedet er stort. (205.)
3. Naar Halsen bydet sig frem.
4. Naar Navle-Stringen falder ud for Hovedet. (160.)

Swad giør en Jordemoder i alle disse Tilfælde, naat hun vil foretage Vendingen?

334. Naar hun har i Agt taget det, som i Almindelighed er sagt (319.), fører hun Hovedet til en Elde, giør derved Plads for Haanden, lader den gaae langs Fosteret til Fødderne. Dersom da Laarøene ligge op til Fosterets Bug, fatter hun et eller begge, efter Omstændighederne, i Knæet, og drager Knæet forbi Moder-Munden, og udfører Fødderne. Ligger derimod Laar og Beent om paa Ryggen, maae Jordemoderen ikke saaledes drage dem til sig; Thi ellers vilde Vendingen blive besværlig, ja undertiden vel uigtørlig, hun maae derfor bringe dem ned fra Ryggen, samle dem til hverandre, og udbrage dem saaledes, at Fosteret bøyer i Vendingen før over, og ikke tilbage.

bage. Hun kan ogsaa forsøge at drage Fosteret frem ved den eene Foed. (319. h.)

Er Navlestrengen falden ud, maae Jordemoderen, i det hun fører Haanden til Fødderne, bringe den ind med, og vare, at den ikke trykkes.

Vending formedelst paa kommende Blodstjrtning.

See Blodstjrtning strax for og under Fødselen (126. 128.)

Fødsel med Vanskabninger.

hvad er Vanskabninger, Misfoster eller Monstra?

335. De ere Fosterer, hvoraf

1. Nogle ligne intet eller ganske lidet Mennesker.
2. Andre ligne Mennesker, men de ere enten anderledes skabte paa en eller anden Lem, end de burde at være naturligen, eller fattes en eller anden Lem, eller have en eller anden Lem for overflødig, hvorfor de i Henseende til disse Lemmer kan kaldes Vanskabte.

3. Undertiden kan to vel skabte eller ilde skabte Fosterer være vorne tilsammen med Ryggene, Mavene, Brysterne, o. s. v.

hvorledes forholder Jordemoderen sig ved en Fødsel med Misfoster?

336. Saasom hun for Bristningen ikke kan viide, om Fosteret er vanskabt eller ikke, forholder hun sig med det som med et vel skabt. Saa snart Bristningen er gaaen, dersom hun da fornemmer, at Fosteret har saadan en Fejl paa sig, hvorved dets Størrelse ikke forsøges, eller fattes en eller anden Lem, forholder hun sig ligeledes ved Fødselen, som om Fosteret var vel og ret skabt. Skulde Jordemoderen, saa snart Bristningen var skeet, fornemme til 2 Hoveder

veder, 3 til 4 Arme eller Been, kan hun vist slutte sig til, at det er et Misfoster, der har disse overflødige Lemmer, eller og to Fostere, som ere groede tilfammen (*); Thi et hvert adskilt Foster har sin Blære og sit Vand, og altsaa kan hun ikke i en Vristning fornemme to adskilte Fostres Hoveder, Arme eller Been.

Her maae Jordemoderen efter de Regler, som ved et ret skabt Fosters Fødsel bør iagttages, og som tilforn ere anførte, vel overlegge, hvordan at hun best kan bringe saadant et Foster frem til Verden. Kan hun ikke ved egne Kræfter forløse den Fødende, maae hun søge til dem, som veed at omgaaes med Instrumenter.

Fødsel, naar Fosteret er dødt.

Sødes et Foster altid levende?

337. Nej, undertiden dødt.

Paa hvad Tiid dør et Foster?

338. 1. Det dør undertiden for Fødselen, snart tilføjere, snart sildigere i Svangerskabet.

2. Mange Tider under Fødselen.

Hvad er Aarsag til Fosterets Død?

339. 1. For Fødselen dør Fosteret formedelst Mangel paa god og tilstrækkelig Næring, formedelst heftige Sinds Bevægelser og Sngdom hos Moderen, Slag, Stød, Fald og andre deslige Aarsager, som hun kan faae.

2. Under Fødselen dør Fosteret formedelst Blodstyrning, dets slette Eye, Nedtrykken i Bækkenet, Navlestrengens Forkølelse, Klemmel, Jordemoderens Uagtsomhed, Vanvittighed, grove Medhandling.

(*) Sligt et Misfoster blev for nogle Aar siden født udi Kiøbenhavn.

Hvorpaa kiendes, at Fosteret er dødt for Fødselen hos den Svangre?

340. 1. Er Aarsagen til dets Død slet Næring og Mangel paa Næring, eller Moderens Sygdom, saa bliver dets Bevægelse dagligdags svagere, og til sidst ganske holdt op.

2. Er Aarsagen heftige Sinds Bevægelser eller Slag, Stød, o. s. v. Bevæges Fosteret hastig derpaa, der paa kommer Kulde, og derefter fornemmes ingen meere Bevægelse.

I begge Tilfælde sunker Bugen ned efterhaanden, og bliver tommere under Ribbeenene, hvorudover den Svangre finder til Tynghet i Bækkenet, og en Tynkning paa Blære-Halsen og Ende-Tarmen. Navlens Huulhed lader sig igjen tilshne, og Navlen selv falder ind igjen i sin Huule. Brysterne slappes, og give en tynd Bædske af sig. Tyngheden af Bugen falder til den Side, som den Svangre legger sig paa. Lust til Mad forgaaer, og en slem Smag havnes i Munden. Disse Tegn ere ikke alle Lieder tilforfædelige. Naar Fosteret kommer frem i Fødselen, findes Hovedet blødt, dets skarpe Been gaae igiennem Huden, den tynde Hud gaaer af Legemet, Lemmerne skille sig, ved at drage om dem, fra hverandre.

Hvor længe kan et dødt Foster ligge i Moderen?

341. Undertiden kort, undertiden til den rette Fødsels Tid, undertiden over den.

Hvorledes efterforskes, om et Foster er levende eller dødt hos sin Moder?

342. Omendskiont Fosteret formedelst Svaghed undertiden i nogen Tid ikke rører sig, og man kunde tænke, at det var dødt, saa seer man dog dagligdags anderledes. For at forvisses herom, legges den Svangre, efterat hun har løst sit Band, paa Ryggen, Knæene i Beyret, (og det best

best om Morgenen, naar hun er opvaagnet, og er fastende) derpaa trykkes Bugen saa sagteligen imellem Navlen og Skammen med den kolde Haand, hvorved Fosterets Bevægelse de fleste Tider fornemmes.

Om nu Jordemoderen var forvissat om, at Fosteret var dødt: har hun da noget ved det at gjøre?

343. Slet intet, førend Beer indfinde sig, Moder's Munden aabner sig, og Fødselen af sig selv skeer.

Svorpaa viides under Fødselen, at Fosteret er dødt?

344. Det er heel vanskeligt, og undertiden ganske umueligt. De Tegn, som herpaa havees, hvilke ofte staae fehl, og hvoraf undertiden nogle, undertiden ingen kan mærkes, føles eller sees formedelst Fosterets Leves og andre Omstændigheders Skyld, ere:

1. En Gysning i Barselkonens Krop.
2. Ingen meere Fosterets Bevægelse.
3. En grøn, bruun, stinkende Materie, som stæder ud af Skammen.

4. Ingen Puls-Slag i Fontanelen eller Aabningen oven paa Fosterets Hoved, (hvorved er at agte, at, dersom Hovedet er nedtrykt i Bækkenet, og dets Been har skudt sig over hverandre, lukkes Fontanelen eller Jssen til, og altsaa kan Pulsen ikke føles).

5. Ingen Puls-Slag i Navle-Strengen, (naar den ellers kan vedrøres).

6. Ingen Bevægelse i Fosterets Mund, naar man stikker Fingrene ind i den, (om Munden ligger saaledes, at de kan bringes derind).

7. Ingen Bevægelse i Armen, naar den hænger ud, eller Klemmen af Fingrene, naar man tager ved dem, (dog, dersom Armen meget klemmes af Moder's Munden, er det neppe mueligt, at den kan røre sig).

8. Den udhængende Lems Tyndhed, (naar Fosteret

lever, og Lemmen klemmes nogen Tid, skæller den op, bliver rød og blaae).

9. Den tynde Huds Fraskillelse.

Svorledes forholder Jordemoderen sig, naar Fosteret er dødt?
345. Ligesom i en anden Fødsel, hvor Fosteret lever, enten den skeer i Utide eller paa rette Tid. Er Fosteret dødt og raaddent, maae det varsomt behandles, paa det at Lemmerne ikke skal skilles fra hverandre.

Barselkonens Behandling, Levemaade, og hende paakommende Tilfælde.

Svorledes behandles Barselkonen?

346. Saa snart Efterbyrden er bragt ud, og Moderen er udrenset, (see pag. 69. 70. 71. til 76.) forseer og forsyner Jordemoderen den Fødendes Skam, Bug og Bryster.

For Skammen legges en 4 til 6 Gange dobbelt linsnet varm Stop-Klud, som siden med andre varme omskiftes.

Paa Bugen legges et firedobbelt sammenlagt Klæde, der strækker sig fra Skammen indtil Ribbeenene. Uden over dette Klæde eller Serviette omkringgives heele Underlivet med et dobbelt sammenlagt Klæde, der er saa bredt, som Rummet er høyt imellem Skammen og Ribbeenene, som fæstes for paa Bugen. I Stedet for dette kan Livet omvindes med en List eller Bind. Saavel Klædet som Bindet eller Livstykket maae være meere løs end fast omvundet, og eftersom Bugen drager sig sammen, ogsaa noget sammendrages. Man bruger og et Livstykke af dobbelt Lærret, som paa den eene Side har en Rad med Knap-huller eller Baand, men paa den anden 2 til 3 Rader Knappe eller Baand, paa det man kan sammendrage det og Knappe eller binde det senere, eftersom Bugen svinder.

Brysterne belegges ligeledes med et nogle Gange sammenlagt varmt Klæde eller Serviette, dog saaledes, at de
ikke

ikke trykkes og klemmes. Halsen bedækkes med et Halsklæde, eller Serviette,

For desto bedre at forvare Barselkonen for Kulden, kan hendes ganske Krop fra Fødderne til Brysterne indsvæbes i et halv Skident varmt Lagen.

Naar hun saaledes er forseet, bæres hun i hendes Seng. Den reene Serk, som hun for Fødselen har idraget sig (129.), legges Bagdeelen af i en eller flere Læg op under Knggen. Sengen maae tilforn være vel redet og lavet, belagt med et 6 til 8 Gange dobbelt Klæde, paa det at Dyrnerne ikke skal besudles, og være varmt giort.

I Sengen legges Barselkonen sagteligen paa Knggen, høiere med Over-Livet end med Under-Livet, dækkes til med Overdynen, paa det at hun kan komme i en jævn Damp, men ikke sterkt Sved.

Spøad bør Jordemoderen videre iagttage hos Barselkonen?

347. 1. Hun bør see til, at hun holder en god Diæt og Levemaade, og at hun ikke forseer sig i nogen Ting, som kan foraarsage hende slemme, farlige, ja dødelige Tilfælde.

2. Hun bør agte paa de Tilfælde, som kan tilstaaes Barselkonen, enten som en Følge af Fødselen, eller formeddelt hendes egen Forseelse, og dersom dette ikke overgaaer hendes Videnskab, da raade Bod paa dem, og hvis hun det ikke kan, da at søge til dem, som forstaae det.

3. Hun bør derfor slittig eftersee og udspørge Barselkonen, hvorledes at hun befinder sig, og om der er intet paa noget Sted, som trykker, smerter og foraarsager hende nogen Ulejlighed eller Besværlighed, paa det at hun enten selv eller ved andre kan ændre og borttage det.

Barselkonens Levemaade.

Hvorledes bør Barselkonens Levemaade være?

348. 1. Henseende til Luften, da bør den være reen, uden

Enk, tempereret, ikke saa kold, at Barselkonen fryser, ikke heller saa varm, at hun forbrændes, men saaledes, at den jævne Damp derved kan vedligeholdes. Denne Damp er det, som beforder Rensningen eller det Røde, forhindrer Melkens Sammensløbning og Rnytning i Brysterne, og derpaa følgende Bylder. For disse saavel som flere Aarsagers Skyld er det, at Barselkonen holder sig i Stilhed i Sengen, bedækker Hals og Bryster vel med varme Klæder, klæder Overdeelen af Kroppen varm, tildækker den øvrige Deel med Sengklæderne, og ikke blotter nogen Lem, legger Lagenet over Hænder og Arme, eller drager Handsker paa dem, varet sig for al Trækvind fra Vegge, Vinduer, Dørre, o. s. v. hvilke derfor behænges med Klæder, og Sengen med Spærlagen, alt efter Følkes Omstændigheder. For Melke-Feberen eller Gyserne ere vel til Ende, eller førend 8 Dage ere forbi, tages Barselkonen ikke ud af Sengen, men føres saa sagteligen hen til en Side af den, imedens man, uden at forarsage nogen Vird og Kulde, tiltræder og pusler det Sted, hvor at hun skal ligge.

2) I Henseende til Maden, da maae den overalt i de første Tider være tynd og ringe. Naar Barselkonen er kommen i Sengen, giver man hende en meget tynd Bouillon eller Suppe, hvoraf hun hver anden Time nyder en Theekop fuld, men bedre en Skaal Thee. Indtil Melke-Feberen er forbi, nyder hun til Føde Bng-Suppe, Havre-Suppe, Sagu-Manna-Suppe, dog uden eller med ganske lidet Biin udi, Allebrød, Grød o. s. v. Naar 6 til 8 Dage ere forbi, kan tillades at spise Riød-Supper, dog saadanne, som ikke ere kraftige og feede, blødsødne Veg, siden et Stykke stegt Due, Høns, Aborre, Karudse eller desligeste.

Drikken bør i de første Tider være, uden Brændeviin, Biin, godt Øll, og andet sterkt og hidstigt, og kan be-

bestaae af Theevand, Vand, kogt paa Hiortetakke, Perlegrøn, Rugbrød, Ptisan, o. s. v. Dersom Barselkonen er afsmægtig, og der er ingen Feber, kan hende tillades en Taar Rhinss Biin med meget Vand og lidet Sukkerudi. De, som ere vante dertil, drikke tyndt All.

Dog maae man i Henseende til Maden og Driften rette sig efter, om Barselkonen har Feber, er delicat, o. s. v. Thi saadan en taaler ikke det, som en, der er stærk, besinder sig vel, er haardt vant. Denne sidste tillades overflødiger og stærkere Mad og Drikke end den første, og en friere Levemaade.

3) Sønnen forbydes almindeligen strax efter Fødselen. Aarsagen synes at være denne, at, dersom en Blodstyrting paakom, da kunde Konen, imedens hun sov, bløde sig til Døde, uden selv at mærke det. Naar derfor et Menneffe sidder hos Barselkonen, som agter paa, at hun drager Aande, og at Rensningen ikke gaaer for stærk, kan hun gjerne tillades strax paa Fødselen at sove.

4) Rolighed og Stilhed er Barselkonen nyttig, ja ganske nødvendig. Kammeret derfor, hvorudi hun ligger i Barselseng, maae være, saa vidt mueligt, paa et Sted, hvor ingen Færsel eller Bulder er, for Binduerne maae i de første Tider være betrakt med Gardiner, de omkring værende maae gaae og tale sagte, Barselkonen selv maae ligge stille, og tale lidet.

5. Dersom Livet er forstoppet, kan der den 3die til 4de Dag efter Fødselen bruges en Stikpille, eller sættes en Klyster af en halv Pot Melk med en Haandfuld Kammeel- og en Haandfuld Kongelys-Blomster, og en liden Skeefuld Honning eller Sukker, eller og Klysteren (43. 2.) uden Salt. Herved maae vares, at Konen ikke forkøles, og naar hun skal til Stoels, maae et Stikbækken føres ind i Sengen under hende. Den, som har Affkye for Kly-

Rhyster, kan indtage, i Stedet for at bruge den, et Pulver af Rhabarber, et trediedeel Qvintin, og Salpeter ligesaa meget, eller og en Portion Polycrest-Piller.

6) Sindets hæftige Bevægelser maae Barsellonen tage sig vel i Agt for. Hvor ofte seer man ikke, at en Barsellone har befundet sig ganske vel, men formedelst en Uergernes, Forstrækkelse, o. s. v. kommen i Livs Fare, ja sat Livet til? Jordemoderen derfor saavel som andre, der ere om Barsellonen, maae see vel til, at intet gøres eller tales, som kan opvække saadanne Sindets hæftige Bevægelser hos hende.

Omendskjønt disse Regler om Diæten og Levemaaden ere for alle Barselloner i Almindelighed, saa kan dog Jordemoderen efter Omstændighederne tillade en Kone mere og større Frihed herudi end en anden, dog at denne Frihed ikke gaaer for vidt til Konens Skade; Thi hun har med Høje og Ringe at gjøre, med Sterke og Svage, flet og godt vante, med dem, som have havt en let Fødsel, og med dem, som have havt en haard Fødsel, med dem, som befinde sig vel, med andre, som befinde sig ilde, med dem, som ere vante til dette, med andre, som ere vante til andet, hvorefter hun meget bør rette sig.

Barsellonens Tilfælde og Sygdomme.

hvilke ere de Tilfælde, som en Barsellone kan tilstaaes, og som Jordemoderen, saavidt det staaer i hendes Magt, bør forekomme og raade Bod paa?

349. De ere: Moder-Skeedens og Stammens Knusning, Hævelse og Smerte, Blodstyrting af Moderen, det Rødes eller Rensningens Udeblivelse eller Standsning, Efterveer, Moderens Omstyrting, Moderens Forsald, Moder-Skeedens Forsald, Ende-Larmens Udfald, Besværlighed i at holde Vandet, Besværlighed i at holde Stoelgangen,

gen, Melkens Sammenløbning i Brysterne, og de derpaa følgende Knuder og Bylder, Brystvaarternes Hudløshed og Sprekker.

De andre Tilfælde, som enten forgaae af sig selv, eller hæves, naar disse hæves, som Jordemoderen kan have Tid til at søge Raad for, eller som overgaae hendes Begreb og Wiidenskab, vil jeg ikke for Bidtøstigheds Skyld fremføre.

Knusede Skam og Moder-Skeede.

Hvad gøres ved den knusede, hovne og smertende Skam og Moder-Skeede?

350. Det i Moder-Skeeden værende levrede Blod borttages, derpaa smøres den og Skammen med frisk Mandel- eller Rosen-Olie, hvorover en varm Klud legges. Man kan og dyppe Klude i et Afkog af Fransk Viin, (i hvis Sted ringere Folk bruger Æll) hvorudi er kogt Kørvel eller Salvie, og hvortil er kommet frisk usaltet Smør, og naar disse ere vel afstrøgne, legges de varme paa Stedet, og forandres med andre hver anden eller tredie Time. Ere Deelene meget svulne, kan Urte-Poser med Kameel- og Hylde-Blomster udi, som ere dyppe i varm Melk, og vel afstrøgne, legges paa dem.

Blodstyrtning.

Hvad er Blodstyrtning af Moderen efter Spødselen?

351. Det er, naar Blodet strax eller kort Tid efter Efterbyrdens Udtagelse i stor Mængde, og ligesom i Strømmeviiis kommer frem, hvorved Barsellkonens Maal bliver efterhaanden svagere, hun bliver bleg, hendes Puls svag, hun falder i Afmagt, bliver kold, faaer Slag, og dersom det ikke hasteligen stilles, hun døer.

Hvad er Aarsagen hertil?

352. At Moderens Aarer ikke drage sig hastig nok sammen,

men, hvortil følgende kan være Aarsag, saasom: Haard Fødsel, Esterbyrdens for hastige og grove Afskillelse fra Moderen, drivende Medicamenter, hidsig Drik, tyndt og skarpt Blod, Laatenes hastige og hæstige Udstrækning og Bevægelse, fornemmeligst ved at stige op i Sengen efter Fødselen.

Hvad gjør Jordemoderen herved?

353 Hun dækker Konen tyndt til, saa at hun ligger mere kold end varm. Om Underlivet legges nogle dobbelte Linklæder, dnyppede ubi halv Vand og Viinædike, og i Mangel deraf, Ullædike, hvorudi kan koges rødde Roser, Begebred, Stude-Rnæe (en Urt). Somme tage Leer af Jldstedet, stødet det fint, kommer Uedike derpaa, dnypper Klude deri, som stoppes ind i Moder-Skeeden. Det samme kan man gjøre med nys mældte Ustog. Maden og Drikken bestaaer af Byg = og Havre-Slipper, Gelee, Theevand, hvorudi gloende Jern er lædsket. Medicamenter kan hver 3die Time gives et Pulver af præparerede Coraller, Berg-Crystal og Salpetet, af hvert 8 Gran. I stor Fare gives Barselkønen et Glas eller flere af koldt Vand. Dersom en Medicus kan have, maae Tiden ikke forhales, men han strax kaldes.

Det Rødes Standsning.

Hvad agter Jordemoderen paa i Henseende til det Røde?

354. Kort efter at Barselkønen er kommen til Sengs, efterseer hun, hvorledes Rensningen eller det Røde gaaer, og om det kommer i sin tilhørlige Mængde eller ikke.

Hvor længe og hvorledes bør det Røde gaae?

355. Det kan man ikke saa lige sige; Thi nogle Barselkøner have det neppe 8 Dage, andre derimod 4 til 6 Uger, ja vel længere, hvilket kommer deraf, at en er ikke saa blodriig som en anden; En har mistet meget Blod under

der Fødselen, en anden lidet; En er Moderen udrenset hos, hos en anden ikke, o. s. v.

De visseste Tegn paa, at det Nøde gaaer saaledes og saa længe, som det bør, ere:

1. At det er uden stem Lugt, af en god Farve: At Barselkonen derved ikke plæges af Hjerte=Angest, Trængbrystighed, Hovedpine, Mathed og Alsmagt, Svingel, Haardhed og Smærter i Bugen, Smærter i Bryster, over Lænder og heele Legem, Sting, hæftig Feber, o. s. v.

2. At det i Førstningen er i større Mængde med noget levret Blod iblant, og ganske rødt, derefter formindskes, bliver blegere, og til sidst hvidligt, næsten som en Slim eller Væge=Hvide med nogen stem Lugt, endeligen holder op, og Barselkonen befinder sig Dag fra Dag bedre. Under Melke=Feberen gaaer det Nøde ikke saa sterkt, og standser ligesom lidet.

Svortesledes vedligeholdes Rensningen?

356. Ved en god og nye Levemaade i Barselsengen.

Svortesledes hielpes den paa Gang igien, naat den standser?

357. Ved at aarelade en Gang eller flere først paa Armen, siden paa Foden. Ved at legge paa Bugen varme Klude, dhyppede i et Afkog af Katost, Bingel-Urt, Kongehs=Rameel=Blomster, Hørfrøe, kogte i halv Biin og Vand, eller i Melk, og derpaa afstrøkte, som hver anden eller tredie Time med andre omskiftes. Eller og ved at legge en halv opshidt Blære med varm Melk paa det smertende og haarde Sted. Ved at sætte Klysterer af mældte Urter. Ved at drikke oste af tynde Havre= eller Byg= Supper, af Thee med Laurbær, Rosmarin, Hyldeblomster udi, og ved tempererende Midler.

Efter=Beer.

Svortesledes er Efter=Beer?

358. See (93.) pag. 34.

Svortesledes

Hvad kan gøres ved Ester-Beer?

359. Jordemoderen maae efter Fødselen og Esterbeers
dens Udtagelse (176.)

1) Vel og tilbørligen udrensse Moderen (184.); Thi derved faaes det levrede Blod, og hvad som af Esterbeeren kunde være bleven tilbage, ud af Moderen, hvorover den snarere og lettere kan drage sig sammen.

2) Dernæst maae hun agte paa, om det Røde gaaer tilbørligen, og om det standser, bringe det paa Gang igjen.

3) Maae Barselkonen i Stilhed og med Taalmodighed udstaae Beerne, og forvente den Tid, da de vil holde op; Thi Medicamenter imod Ester-Beer have ingen tilforladelige, i hvor meget et og andet roses. Overalt maae Jordemoderen ikke imod Ester-Beer give det meget brugelige, men skadelige Philonium Romanum, som holder Rensningen tilbage, og stopper den.

Besværlighed i at holde Vandet eller Pisset.

Hvad kan være Aarsag til dette Tilfælde?

360. 1) Et Rist i Blære-Halsen, som er kommet deraf, at Jordemoderen har forsømt at holde Barselkonen til at lade sit Vand i Tide, eller selv hiulpet hende af med det, førend Fosterets Hoved gik igiennem Balleket, og sammentrykte Udgangen af Blæren, hvorved Blæren af Vandet er bleven udspilt, og Hovedet saaledes har trykt den, at den i Halsen er revnet.

2) En Slaphed i Blære-Halsen, formedelst at den meget og længe er trykt under Fødselen, da den af Pisset har været udspændt.

Hvorledes fiendes disse to Slags Vandets Ud løb fra hverandre, og hvorledes hielpes de?

361. 1) Har Blæren faaet et Rist eller Sprekke, da
gaaer

gaaer Bandet med stor Brænden og Smerte igiennem Barselkonens Moder-Skeede og Skam, hvilken Brænden efterhaanden tager meget af. I Pisset findes smaa Hinder; I Moder-Skeeden smaa Kalk-Stene, og paa Blære-Halsen en Rist.

Imod dette Tilfælde er ingen Raad, det eeneste man kan gjøre, er at lindre Smertene ved ofte at stoppe Klude, dnyppede i sunket Mell eller Bng- eller Havre-Suppe, op i Moder-Skeeden, eller sprønte de samme ind i den.

2) I Blære-Halsens Slaphed gaaer Bandet ligeledes bestandig, dog med faa Smertter, ved det at det skolder noget. Ingen Rist eller Kalk-Steen fornemmes i Moder-Skeeden.

I dette Tilfælde legges sammenfoldede Klude, dnyppede udi et Afkog af rød Biin, hvorudi røde Roser, Krusemynte, Begebred, ere kogte, og derpaa afstrykte, over Tis-Beenet. Saadanne Klude puttes ogsaa op ind igiennem Skammen.

Besværlighed i at holde Stoelgangen.

hvad gøres herved?

362. Da Marsagen hertil er en Slaphed i Ende-Tarmen, saa puttes Klude op i Sædet eller Tarmen, som ere dnyppede i nys nældte Afkog.

Ende-Tarmens Udfald.

See naturlig besværkelig Fødsel formedelst Indgangen til Moder-Skeden dens Modstand. (252.)

Moderens Omstyrtning og Forsald, Moder-Skedens Forsald.

Om Moderens Omstyrtning er talt (186-189.), og om Moderens saavel som Moder-Skedens Forsald. (246-251.)

Melken, Melke-Gyserne eller Feberen, Melkens Knyttelse, Haardhed og Bylder i Brysterne.

Hvad agter Jordemoderen paa i Henseende til Melken?

363. Dersom Barselkonen ikke selv vil give at die, be-
dækkes hendes Bryster med et nogle Gange sammenlagt
varmt Klæde eller fin Serviette, som, saa ofte den bliver
vaad, forandres med en anden, da Brysterne, det meeste
muligt er, vares for Kulden. Halsen omgives med en
varm Serviette eller Halsklæde. De beste Midler til at for-
deele og fordrive Melken med, og at forekomme dens
Knytning ved, er en nøye Levemaade, saa at Barselkonen
holder sig i bestandig Damp, drikker slittig Thee eller an-
den tynd Drik, spiser livet af Bng=Havre=eller deslige
Supper, indtil Melke-Feberen er vel forbi. Skulde man
vilde legge noget paa Brysterne, kunde det være et Bal-
travs-Plaster, eller et Plaster af usaltet frisk Smør, Hiort-
te-Tælle, Baltrav og Jomfrue-Bor. Man kan og smøre
Brysterne med usaltet Smør eller Popel-Salve, legge
varme Klude derpaa, og vare dem for Kulden.

Dersom Konen selv giver Die, holder hun ligeledes
en god Levemaade, og varer Brysterne for Kulden. Til-
lade Kræfterne det, legger hun Barnet til Brysterne den
anden Dag, hvis ikke, bier hun, indtil Melke-Gyserne ere
forbi, og Melken vel har skudt sig ind i Brysterne.

Hvad er Melke-Gyserne?

364. De ere en Feber, som paakommer de fleeste Bar-
selkoner den 3die til 4de Dag fra Fødselen, der begynder
med en Gysen og liden Kulde, hvorpaa følger Hede, Tørst,
og Brysterne blive store og haarde. Denne Feber sætter
sig efter en 24 Timer eller længere. De beste Raad imod
den er en god Diæt og Levemaade.

Hvad

**Hvad gjøres Jordemoderen, naar Melken Knyttes i
 Brysterne?**

365. Hun gjør af Hamp en Kage, saa stor, at den vel
 fttuler Brystet, lader den vel indtrækkes med Røgen af
 Hørfrøe, og legger den varm paa Bryster, og iglentager
 det ofte. Hun kan og bruge et af nys beskrevne Plaster,
 eller Meloten-Plaster, eller Emplastr. diachyl. eller og gi-
 ve en Omslag af Hvedebrød, Melk og Safran, haardkogt
 som en Grød, og legge varm paa hver 3die til 4de Time.
 Imidlertid iagttages en god Diæt, og Livet holdes aabent.
 Men om Haardheden ikke vil fordeels sig, og Smerten bliver
 ved, hvad gjøres da?

366. Jordemoderen bliver ved med samme Emplastr.
 diachyl. eller Grøden, hvoriblant hun koger Katoste, hvide
 Lillie-Rødder, Hørfrøe, o. s. v. For desto hastigere at bringe
 til Materie, kan hun i Stedet for Hvede-Brødet bruge
 Havre-Grøn, og komme gammelt Smør og hallede Rød-
 løg dertil. Naar der er gaaet Hul paa Brystet, men be-
 dre naar Bylden paa det er aabnet med en Lancette, sættes
 en Væle af Lintrevle i Hullet, som holdes aabent, saa længe
 Materie og Haardhed endnu er i Brystet, da det i al
 denne Tid kan belegges med Grøden af Hvedebrødet eller
 med Meloten-Plasteret eller med Emplastr. diachyl.

Bryst-Vaarternes Tilfælde.

**Hvad gjøres ved de smaa inde i Brystet liggende blinde
 Vaarter?**

367. Til Brystet legges et Varn, som er nogle Maaned-
 der gammelt, eller et voxent Menneske patter dem. Man
 drager ogsaa Vaarterne ud ved at sætte Hovedet af en nye
 Pibe over dem, og sue Enden af Stikken, eller ved et
 Die-Glas.

Hvad gjøres ved de hudealste og sprukne Vaarter?

368. Man kan smøre dem med Egge-Olie, eller med

Balsamus Arcæi, eller med Bøx-Olie, Myrre-Olie, Sacris-Salve, eller og med en Salve af Mandel-Olie, nyt Bøx og Sukker. Naar Barnet skal legges til Brystet, maae Baarterne afstoes, paa det at det ikke skal faae Lede til det. Imidlertid holdes Livet aabent, laxeres og bruges god Diæt.

Fosterets Behandling efter Fødselen.

Svorledes forsynes og forses Fosteret?

369. Saa snart at det er navlet og skilt fra Moderen, gives det hen i et varmt Klæde. Dersom det er svagt, sprøntes eller gives det lidet lunket Viin i Munden, og dersom det er besvimet, sætter man noget sterkt lugtende, saasom en Spiritus eller et overskaaren Rødløg under Næsen, børster det med en Børste under Fødderne, o. s. v. Derpaa bringes det, om det er om Vinteren, til Kaffelsoven eller for Kaminen, bades i lunket Vand, eller Vand og Viin, helst om det er svagt. I Badet maae vel vaeres, at ikke noget af det vaade kommer i Barnets Øyne, Øren, Næse og Mund. Naar det er badet, tørres det af med et varmt reent Klæde, og hvad Sliim og Urensighed derved ikke kan faaes af det, smøres med Bom- eller Mandel-Olie, eller usaltet Smør, og derpaa saa sagteliggen tørres af. Derpaa efterseer Jordmoderen, om Barnet har Tunge-Baad, og dersom det har det, klipper hun det over med sin stumpendede Sax, og strøer lidet Sukker paa Stedet. Hun seer efter, om det har Hævelse paa Hovedet, og da trykker hun den saa jævnt med den flade Haand. Hun seer og efter, om ikke Øynene ere tillukte. Hun agter og paa, om Rumpen, Skam, Indgangen til Vand Røret ere sammengroede; Om Barnet kan giøre sit Behov og lade Vandet; Om ikke nogen Lem er brudt, eller er for mange, saasom af Fingre og Tæer, eller ere

vorne tilsammen, og dersom; noget af alt dette forefindes, søger hun strax til dem, som kan hjælpe herpaa.

Saasnart Fosteret er badet og efterseet, tænker Jordemoderen paa at klæde og svøbe det. Hun legger da først en firedobbelt varm Klud over Fontanelen, og dersom Fosterets Hoved har været meget trykket under Fødselen, og der er en Pose paa det, knues den saa jævnt med den flade Haand, og dersom det gjøres nødigt, kan Kluden dryppes i varm Viin eller Brændeviin, hvorudi vel ogsaa koges Kameel-Blomster og Salvie, og naar den er afstrykt, varm paalegges, hvilket adskillige Gange kan igientages. Ligeledes legges Klude paa Ansigtet, om det er knuset og hovnet, dog maae Øynene vel forvares. Disse Klude omskiftes hveranden eller tredie Time med andre varme, og forvares for Kilden. Derpaa isører Jordemoderen Fosteret sit varme Hovedtøj og Skiorte, og binder og sætter dem, dog ikke for stærk, paa sine behørigte Steder.

Naar dette er skeet, forsees Navle-Strengen, og Barnet svøbes. Barnet legges derfor paa den underlagde Blee og Svøb paa Ryggen, dess Skiorte foldes op paa Ryggen og Brystet, saa at Rumpen og Bugen ikke bedækkes af den. Navle-Strengen eftersees og knues jævnt, for at forsøge, om intet Blod gaaer ud af Enden paa den, (thi dersom det skeede, maatte den endnu engang bindes) den svøbes ind i en Klud, som er besmurt med frisk usaltet Smør, legges op til Bugen hen imod Brystet. Oven paa legges en nogle Gange sammenlagt Klud eller Puls, og uden omkring vindes et Bind af 2 til 3 Tommers Brede, som 2 til 3 Gange gaaer om Livet. Beenene og Laarene udstrækkes i lige Linie op ved hverandre, Armene langs Kroppen. Svøbet legges om Fosteret, og Bindet eller Listen uden om, dog hverken for løst eller for fast.

Derpaa legges Barnet paa Siden i sin Bugge, dækkes til,

til, dog saaledes, at det ikke quæles, vares for Kulden, Sørens Straaler, o. s. v. svæbes siden om Morgen og Aften, eller oftere, forsees med reent, tørt, varmt Løn, dets Navle eftersees. Og naar Navle-Strengen er af det tykke eller blodrige Slags, da hver anden eller tredie Time, for at see, om Vaandet ikke er blevet løst, eller har skaaret den igennem, hvoraf kan komme Blodstod. Naar den den 6te, 7de til 11te Dag falder af, forbindes den endnu nogen Tid med en tør Puls og et Bind.

For at udføre den sorte Materie, som ligger i Fosterets Tarms, kan man kort efter Fødselen give det en Theeske fuld efter den anden af sød Mandel-Olie, eller friskt usaltet Smør og Sukker, saa længe indtil den bliver guul, Ellers er Moderens raa Melk ogsaa beqvem nok hertil.

Dersom der skulde være en tynd Bødskæ i Barnets Bryster, drages den saa jævnt ud med Munden eller ved at trykke sagtelligen paa dem. Oven paa legges en Klub eller Lin-Trævler med usaltet Smør bestrøgen.

Fosteret gives ikke at die, før om 10 til 12 Timer, eller naar det ved Strigen forlanger det, og det lidet paa Gangen.

En god Ammes og hendes Melkes Bestaffenheder (*).

Svortledes bør en god Amme være bestaffen?

370. 1) Udfordres hos hende visse Omstandigheder.
2) Maae hun have adskillige Dyrer. 3) Bør hun være

(*) Herom kan læses videre i den af Hr. Doct. Abildgaard af det Svenske oversatte: Underretning om Børne-Sygdomme og deres Helbredelse, en Bog, der til almindelig Nytte fortjener at eyes, i sær paa Landet; Jordemødre kunde ogsaa heraf hente den Kundskab, som man ellers ofte forgjæves søger hos dem.

re begavet med et sundt Legeme. 4) Med velskiftede og bequemme Bryster. 5) Have en god og tienlig Mælk eller Die.

Svilke ere de Omstændigheder, som udfordres hos en Amme?

371. 1. Maae hun ikke være for ung eller for gammel; Den beste og bequemmeste Alder er imellem 22 og 30 Aar. 2) Maae hun have faaet et par Børn. 3) To til tre Maaneder maae være forløbne, siden at hun gjorde Barsel.

Svilke Dyder udfordres hos en god Amme?

372. Disse: Sagtmodighed, Fromhed, Medlidenhed, Udruelighed, Narvaagenhed, Keenlighed, Kndighed, Nønsomhed, Erbarhed og overalt et Gud hengivet Sind.

Svorledes bør den Amme være, som bør anses for sund?

373. Hun maae være af en nogenledes hvid Hud, fri for alle Slags Fnat, Udslæt, Skab i Hovedet og paa Kroppen; Hun maae ikke have røde og rindende Øyne, stynende Øren, eller det Hvide, ikke heller sine Lider; Hun bør ingen slem Lugt have af Næse, Mund, Arter, Fødder og deslige; Hun bør være reen og fri for stemme, farlige og smitsomme Sygdomme, saasom Slag og Fald, Skerbug, Franzoser, Flod og andre fleere, som kan gjøre hende uskicket til at forrette, hvad hun bør.

Svorledes bør en Ammes Bryster være skittede?

374. De skal være nogenledes faste, ikke meget nedhængende og slappe, ikke for store, ikke heller for smaa; De bør være hvide, med tynd Hud og store opløbne blaae Aarer. Vaarterne bør være uden Saar, Bullenhed og Sprekker, ikke for tykke og store, ikke heller for smaa og indtrykte i Brystet, men af maadelig Størrelse, noget spidse til Enden; De maae, naar Brysterne trykkes, give vel

Mælk af sig. Maanen paa Brysterne skal være af maa-
delig Brede, og have en ikke for mørke-rød Farve.

Svortesledes bør Melken være?

375. 1) Bør den være i tilstrækkelig Mængde og D-
versflodighed, at Fosteret kan have nok deraf til sin Næring.
2) Maae den ikke være for blaa, thi da er den alt for tynd,
og kan ikke nære nok; Den maae mindre være guul, thi da
er den for seed, og utievelig for Fosteret, meget mindre rød-
lig; Den beste Mælk maae være smuk hviid-blaae. 3) Bør
den ikke være for seed eller tyk, ikke heller for tynd. Dette
kan man nogenledes kiende, naar man kommer en Draa-
be af den paa Næglen; Thi da bliver den Draabe Mælk
staaende, som er alt for seed, den derimod, som er for tynd,
løber strax ned, men den, som er, som den bør, giver sig ud,
eller løber først ned efter nogen Tid. Mælkens mindre el-
ler meere Fedme kan man og forsøge paa den Maaede, at
man kommer nogle Draaber i den eene Haand, river den
med den anden, indtil Melken tørres, knytter Næven,
aabner og lukker den igien, og agter paa, om den klæber
mindre eller meere; Thi jo-meere den klæber, jo feedere er
Melken. 4) Bør den ikke være bitter, salt, skarp eller il-
de smagende, meget mindre smerte, naar man lader en
Draabe deraf i Øyet, men den maae være sød og velsma-
gende. 5) Maae den have en god, sød og liflig Lugt.

Er der endnu videre at iagttage med en Amme?

376. Ja det er ikke nok, at man vælger sig en Amme,
som har alle disse nu beskrevne Egenheder, men skal Bar-
net, som betroes hende under Hænde, trives vel, maae
hun holde en god Diæt; Bevægelse er uomgængelig for-
nøden for hende, om hun ellers skal beholde sit Helbred,
og have god sund Mælk. Ja, ligesom Forældre bør være
varsomme i at vælge en Amme til deres Barn, saa bør de
ogsaa bestandig have et agtsomt Øye med hendes Opførsel

Til

Til Beslutning.

Endskjønt vores Kirke-Ritual fra Side 104 til 118 udtrykkelig mælder, hvorledes de beskillede Jordemødre skulde forholde sig i samme deres anbetroede Embeder, baa-
de med Barsel-Qvinder, saa og med Fosteret, samt tillige foreskriver de Punkter, hvorpaa enhver, naar han antages til Jordemoder, skal gjøre sin Eed, saa har man dog ved denne nye Udgave aatet det fornødent hertil at føye følgende Tillæg om Eedsvorne Jordemødres Pligt, hvilket findes baaest i (S. L.) Hr. Doctor Bøffels grundige Anviisning til Jordemoder-Kunsten, paa det Jordemødrene kunde desbedre viide at iagttage samme:

Tillæg.

Om Jordemødrenes Liv og Levnet, Pligt og Skyldighed, hvorefter de bør at tages udi Eed.

I. Overalt skulle Jordemødrene alle Tider, for og i Forløsningen, beslitte sig paa Gudsfrugt, Rndskhed, Tavs-
hed, Udruelighed og Maadelighed, paa det de alle Tider kunne være i Stand til at tiene de Trængende, naar forlanges.

II. Imod Physicus, Doctores og de rette Læger skulle de viise tilbørlig Verbødighed og Rndighed: naar de af dennem kaldes, skulle de villig komme: hvad de, paa Embeds eller Samvittigheds Begne, spørge, re-
commendere og anordne, skulle de skikkelig, troelig og op-
rigtig besvare, gjøre og tage i Agt; men udi ingen Maa-

de viise sig aabenbare gienstridige, eller hemmelig tale ilde derom.

III. Imod Apothekere, saavel som Chirurgi og ovenmældte Personer, skulle de holde sig fra al Partiskhed, og ingen af dem recommendere frem for de andre, enten af Egennytte, Venskab eller Fiendskab.

IV. Imod andre Jordemødre skulle de viise oprigtigt Venskab og Kierlighed: ingen af dem skal misunde eller forringe den anden, eller gjøre hendes Kyndige afspænstige fra hende. I Besynderlighed skulle de, paa Forlangende, troelig og Kierlig staae hinanden bi udi haarde Forløsninger: en see hen til egen Ære og Nytte, men til Guds Ære og Næstens rette Gavn.

V. Naar mistænkte, eller aabenbartlig svangre Qvinder muelig forlange drivende Midler, eller de dølgge Svangerskabet, og ville føde i Dølgemaal; saa skulle Jordemødrene strax give Øvrigheden det tilkiende, og ingenlunde bevise slige Qvinder nogen Slags Fønelighed i deslige Tilfælde.

VI. Imod dem, som ere i Barnsnød, skulle de

I) Overalt bevise sig oprigtige, troe, flittige, omhyggelige, saagtmødige, tjenestberedvillige og tavse: hverken ved Nat eller Dag negte nogen, Fattig eller Riig, den forlangte Hielp: meget mindre, for en større Fortienestes Skyld, overiile, eller forlade nogen Kone i virkelig Barnsnød, imod eller uden hendes Billie, og saaledes gaae hen at hielp en anden: en heller være seendragtige til at komme did, hvor de forlanges. Men

om det hændede sig, at de paa een gang bleve fordreede tvende Steder, da skulle de følge det første Bud.

- 2) I Bespynderlighed, udi lette naturlige Forløsningsløsninger, skulle de vogte sig, at de en for tidlig bringe Konen paa Jordemoderstolen, eller for tidlig drive hende til at arbejde; men de skulle, med Taakmodighed, oppebie den rette Tid.
- 3) I haarde naturlige Forløsningsløsninger skulle de i Tide undersøge Hindringerne, og rydde dem af Vejen; men i Fald saadant kan en ganske tilforladelig skee; saa skulle de i Tide, og i det Bristningen gaaer, strax vende Fosteret: og
- 4) Just dette sidste skulle de og overalt gjøre ved naturlige Forløsningsløsninger.
- 5) Men den, der en drister sig til at gjøre dette, skal strax, og førend Bristningshinden springer, aabenbare sin Uformuenhed for Konens Paarørende, og derhos forlange, at en anden underviist Jordemoder, eller en Fostermester, maae blive kaldet til Hielp.
- 6) Ingen Jordemoder maae understaae sig at anordne Lægedom for Svangre, i Barnsnød bestedde, Barselskoner eller Børn; men Jordemoderen skal viise dem, eller deres Paarørende, til Lægerne i slige Tilfælde, eller og selv give en Læge Omstændighederne tilkiende, paa det han kan anordne tienlige Hielpemidler.
- 7) Saa skal og ingen Jordemoder, i nogen Slags Tilfælde, bruge noget Chirurgist Instrument for at trække Fosteret ud af Moders Liv, langt mindre maae hun paa nogen optænkelig Maade partere noget Foster.

- 8) Endelig skulde de gamle erfarne Jordemødre, saa vidt mueligt, paa Physici, eller de af ham underviste nye Jordemødres Forlangende, tage dennem med til de i Barnsnød bestedde; paa det de nye Jordemødre selv kunde see Haandgreebene, hvorimod de nye Jordemødre skal iglen være de gamle til Tieneste, saavel for og i, som efter Forløsningen.
- 9) Til svage Børn skal Jordemoderen strax lade Præsten hente, paa det han kan døbe dem. Men i høyst fornødne Tilfælde skal hun selv forrette Hiemmedaaben, og af den Aarsag lade sig af sin Skriftestader undervise ved hendes Embedes Tiltrædelse.

Register.

A.

	Spors.	St.
	maal.	de.
Arer. opsvulne under Svangerskabet paa Beenene, hvad derfor bruges.	48.	19.
Abortere.	97.	36.
Albue. naar den stiller sig frem i Fødselen, bør Wen- dingen foretages. = " " "	333.	131.
Alder. gjør just ikke en haard Fødsel. " " "	194.	78.
Amme. hvorledes hun bør være bestaflen. =	370.	150.
Omstændigheder, som udfordres hos hende	371.	151.
Dyder, som bør være hos hende. =	372.	151.
bør være sund. " "	373.	151.
bør have gode Bryster. "	374.	151.
bør have en god Melk. =	375.	152.
hvad videre er at iagttage med hende. =	376.	152.
Anatomie. som en Jordemoder bør at vlide. =	5.	2.
Ansigt. naar Fosterets Ansigt vender op imod den Fø- dendes Tis-Been, forvolder det en haard Fødsel. Kiendetegn derpaa. =	212.	85.
Hielp derved. " "	213.	85.
som Fosteret vender hen imod et af Moderens Hofte-Been. Kiendetegn derpaa. " "	214.	86.
Hielp derved. " "	215.	86.
som lyder sig frem i Fødselen, gier en haard Fødsel. Kiendetegn derpaa. =	222.	87.
paa hvor mange Maader at det lyder sig frem. =	223.	88.
Faren derved. " "	224.	88.
Hielpen derved. " "	225.	88.

An.

Register.

Spættm. Side.

Ansig. Fosterets bør de fleeste Tider vendes.		131.
Fosterets Ansig, naar det ligger hen til Si-		
den eller Dwindens Hofte-Been, hvorpaa		
Kiendes.	302.	117.
hvorledes hjælps.	303.	117.
opsvullen under Fødselen.	232.	90.
Arm. Fosterets Arm, som ligger under Hagen eller		
Rakken, forhindrer dets Udbringning.	296.	114.
Kiendetegn derpaa.	297.	114.
Hielp derved.	298.	114.
naar den falder ud under Fødselen, bør Fo-		
steret vendes.	331.	129.

B.

Barfæl. Narer. see Narer.		
Barfæl. Konens Behandling.	346.	136.
Levemaade.	348.	137.
Ulfælde og Sygdomme.	349.	140.
Basket. hvad der saa kaldes, samt dets Beskrivelse.	18.	6
Been. see Kors-Been, Lænde-Rygbeen, Numpe-Been,		
Fis-Been, ubenævnte Been, Hofte-Been,		
Larme-Been, Sæde-Been, Skam-Been.		
tykke under Svangerskabet	49.	20.
Bækkenet. hvorfor det saa kaldes.	8.	2.
velstikket og velbannet, hvad er.	9.	3.
slædt dannet, hvad er.	10.	3.
sammentrykt og slædt, hvad er.	11.	3.
for vidt, hvad er.	12.	3.
af hvor mange Been det bestaaer.	13.	3.
hvilke af dets Been ere høvelige.	14.	4.
om noget af dets Been kan sees eller føles.	15.	4.
dets Nytte.	16.	5.
som er ængt og snævert, gjør en haard og		
besværlig Fødsel.	82.	
hvad det er.	207.	82.
Kiendetegn derpaa.	208.	83.
Hielp derved.	209.	83.
Besværlig naturlig Fødsel, see naturlig haard Fødsel.		
Blære. dens Beskrivelse.	27.	12.

Register.

	Spørgsm. Side.
Blære. opfyldt med Pis, opholder Fødselen, og gjør den besværlig.	198. 80.
Hielp derved.	199. 80.
Blære-Steen. forlænger Fødselen og gjør den besværlig.	80.
Kiendetegn derpaa.	200. 80.
Hielp derved.	201. 80.
Blodstyrtning under Svangerskabet. hvad derved gøres.	51. 21.
strax for og under Fødselen.	45.
Kiendetegn derpaa.	126. 45.
Hielp derudi.	127. 46.
Forhold og Levemaade derefter.	128. 47.
efter Fødselen, hvad den er.	351. 141.
Uarsagen dertil.	352. 141.
Hielp derimod.	353. 142.
Brækning under Svangerskabet. hvad derimod bruges.	43. 17.
Bristning, som er sey, hvad Jordemoderen gjør derved, naar Fosteret fødes naturligen.	161. 65.
Bryftet. naar det stiller sig frem i Fødselen, bør Vendingen skee.	324. 127.
Kiendetegn derpaa.	323. 127.
Bryster. Stikken i dem under Svangerskabet. hvad gøres ved dem, naar en Barselskone ikke selv giver at die, og naar hun giver at die.	54. 22.
hvoreledes en Ammes Bryster bør være.	363. 146.
374. 151.	
Bryst-Waarterne. naar de ere smaa, blinde, og ligge inde i Bryftet, hvad derved gøres.	367. 147.
bulne under Svangerskabet.	55. 22.
som ere hudløse eller sprukne, hvad ved dem gøres.	368. 147.
Bug. naar Fosterets Bug stiller sig i Fødselen, bør Vendingen skee.	321. 126.
Kiendetegn derpaa.	321. 126.
Bugløb. under Svangerskabet, hvad derfor bruges.	50. 20.
Bug-Smerter, under Fødselen.	85. 31.
Bulne Bryst-Waarter. see Bryst-Waarter.	
Bylder i Brysterne. hvad derved gøres.	366. 147.
Børn. om flere Børn ere tilbage i Moderen, hvoreledes Jordemoderen efterforsker og undersøger det.	168. 76.

Register.

Spøsm. Side.

C

Cholik-Smerter. under Fødselen.	85.	31.
Convulsioner. som paaKOMME den Fødende, hvad de ere.	123.	44.
Aarsagen til dem.	124.	44
Hielp og Raad imod dem.	125.	44.

D

Deele paa et Fruentimmers Legeme, som en Jordemo-		
der bør kiende og snørne.	5.	2.
haarde, hvilke ere.	7.	2.
bløde, hvilke ere.	17.	5.
bløde synlige, hvilke ere.	17.	5.
bløde usynlige, hvilke ere.	17.	5.

Die. den som ikke giver at die, hvorledes hun og hendes		
Bryster bør behandles.	363.	146.
den som giver selv at die, hvorledes hun og		
hendes Bryster bør behandles.	363.	146.

Drik. hvad Slags Drik under Fødselen tillades.	154.	62.
Drivende Midler maae ikke gives.	153.	61.
Durchløb. under Svangerskabet. hvad derfor bruges.	50.	20.

E

Efterbyrden. af hvad Deele Efterbyrden bestaaer.	175.	69.
naar den først udbringes.	176.	70.
hvorledes den udbrages.	176.	70.
maae ikke udbrages med Magt.	177.	71.
hvorledes den udtages med Haanden.	178.	72.
hvorfor bør Jordemoderen strax efter Fødselen		
udbrage eller udtage den med Haanden.	180.	73.
kan den alletider bringes ud.	181.	73.
naar den ikke kan udbringes, hvad gøres da	182.	74.
til dens Udbringning maae ey bruges Medica-		
menter.	183.	74.
naar Navlestrengen er gaaen i to, hvorledes		
den udtages.	179.	73.
naar Efterbyrden er ude, hvad Jordemoderen		
gør videre.	184.	74.

Efter-Beer. hvad de ere.	93.	34.
Aarsagen til dem.	358.	143.

Efter-

Register.

	Spørsm.	Sidd.
Efter-Beer, hvad ved dem gøres.	359.	144.
Eghusene. deres Beskrivelse.	25.	9.
Empfindelige. hvad saaledes kaldes.	18.	5.
Ende-Larm. hvad saaledes kaldes.	28.	10.
udreven under Fødselen, hvad derved gøres.	254.	101.
udtrykt under Fødselen, hvad derved gøres.	255.	101.
S.		
Falske Beer. hvad de ere.	84.	31.
Fare ilde.	97.	36.
Forbud. see For-Beer.		
Forhold. Jordemoderens ved og efter en naturlig be- sværlig Fødsel.	277.	108.
Barselkonens Forhold.	136.	
Forstoppelse. see Livets Forstoppelse.		
Foster, saa snart det er født, hvorledes det da be- handles	163.	65.
hvorledes det navles, see Navlingen.		
naar dets Hoved er opsvulsen under Fød- selen, hvad derved gøres.	209.	84.
naar dets Ansigt vender op ad, see Ansigt.		
paa hvor mange Maader Fosterets Hoved kan staae skævt.	220.	87.
kan ikke fødes, i hvad Lem det byder frem.	280.	109.
paa hvor mange Maader det unaturligen kan fødes.	281.	109.
naar det ved Fødderne er udtrakt til Stam- men eller Kumpen, hvad da agtes paa.	290.	113.
naar det ligger paa Ryagen, hvad Jordemo- deren har at i aagt tage.	292.	113.
naar det er udtrakt til Arterne, og da staaer imod, hvad Aarsagen er dertil.	296.	114.
naar det er dødt, hvorledes det behandles.	133.	
naar det døer for og under Fødselen.	338.	133.
Aarsag til dets Død.	339.	133.
Kiendetegn paa, at det er dødt for Fødselen.	340.	134.
hvor længe det kan ligge dødt hos den Egan- gre.	341.	134.
hvorledes dets Død udføres hos den Egan- gre.	342.	134.

Register.

	Spørdm. Side.
Fosteret. hvad Jordmoderen gjer, naar det er dødt hos den Svangre.	= 343. 135.
Riendetegni paa, at det er dødt under Fødselen.	= 344. 135.
hvorledes Jordmoderen under Forløsningen behandler det døde Foster.	= 345. 136.
hvorledes det forsynes og forses efter Fødselen.	= 369. 148.
For-Beer. hvad de ere.	= 83. 30.
Fødder. naar de først stille sig frem i Fødselen, bliver det en unaturlig Fødsel.	= 109.
Riendetegni derpaa.	= 282. 109.
Faren derved.	= 284. 110.
Hielpen derved.	= 284. 110.
naar Fødderne alt ere uden for Stammen, hvorledes da Jordmoderen videre behandler Fosteret.	= 285. 111.
naar den ene Føed stiller sig, og den anden ikke er i Nærverelsen at finde, hvad da gøres.	= 286. 111.
ved den eene Føed maac ikke Fosteret uddrages, naar synderlig Modstand formærkes, Aarsagen hvorfor.	= 288. 112.
Hielpes-Maadene.	= 289. 112.
Fødende. hendes Behandling i Almindelighed.	= 137. 52.
hvorledes stilles og legges bekvemmest.	= 138. 35.
hendes Stilling i Sædelesethed.	= 143. 55.
naar hun staaer. }	
naar hun sidder. }	= 143. 55.
naar hun ligger. }	
hvorledes at hun sættes paa Jordmoder-Stolen.	= 148. 58.
hvorledes at hun legges paa Sengen.	= 149. 58.
hvorledes hun legges, naar Bendingen skal foretages.	= 149. 58.
Fødsel. den forarsages af de rette Beer.	= 94. 35.
hvad den er.	= 95. 35.
hvorledes inddeeles.	= 96. 35.
er i Hensende til Tiden, utidig, tidig og tilig.	= 96. 35.

Register.

	Spørgsm.	Side.
Fødsel. utidig Fødsel, er to Slags	98.	37.
Forstiael paa disse to Slags	99.	37.
nærmest Aarsag til utidig Fødsel.	100.	37.
er i Henseende til Fosterets Lager, naturlig og unaturlig.	96.	35.
er i Henseende til Fosterets Stikkelse en virke- lig Fødsel og en falsk Fødsel.	96.	35.
tilig Fødsel, hvad er.	121.	43.
tidig Fødsel, hvad er.	129.	48.
rette Aarsag til Fødselen, hvilken synes.	131.	49.
Tegn til, at det vil blive Alvor med Fødselen.	135.	51.
Tilberedning til Fødselen.	136.	51.
med Tvillinger eller Trillinger, see Tvillinger, Trillinger.	"	68.
Fødsels Leye af Stole. hvorledes laves.	147.	58.
G.		
Gaffelen. see Basset	"	6.
Gefvulst. i Laar, Been, Skam-Læber under Svanger- skabet.	49.	20.
paa Fosterets Hoved efter Fødselen, hvad der- ved gøres.	209.	84.
Gode Beer. see rette Beer.		
Gylben-Mare. under Svangerskabet, hvad derfor bruges.	53.	21.
H.		
Haard naturlig Fødsel. see naturlig haard Fødsel.		
Haardhed i Brysterne. hvad derved gøres.	366.	147.
Hænder tilligned Hovedet i Fødselen, gior en haard be- sværlig Fødsel, Kiendetegn derpaa.	210.	85.
Hielp derimod.	211.	85.
naar Hænder byde sig frem i Fødselen, bør Fosteret vendes.	331.	129.
paa hvor mange Maader at de byde sig frem.	329.	128.
Kiendetegn derpaa.	330.	128.
Hage. naar Fosterets Hage, som hænger paa Nibbe- net, gior en meget besværlig naturlig Fød- sel. Kiendetegn derpaa.	299.	115.
Aarsagen dertil.	300.	115.
Hielpen.	301.	115.
Halsen. naar Halsen byder sig frem, bør Fosteret vendes.	130.	

Register.

Spørgsm. Side-

Hofte. naar Hofsten stiller sig frem i Fødselen, hvor Fostere vendes.	127.
Kiendetegn derpaa.	327. 127.
Hoftebeenet. hvilket Been saa kaldes, og hvor det sidder i Bækkenet.	13. 4.
Hofte-Smerter under Svangerskabet, hvad derved gøres.	45 18.
Hoved. naar Hovedet kommer frem i Fødselen, hvorledes det udbrages.	162. 65.
naar Hovedet er stort, gjør det en besværlig haard Fødsel.	205. 81.
Kiendetegn derpaa.	206. 82.
Hielp derved.	209. 83.
naar Hovedet er svullen i Fødselen, hvad derved gøres.	209. 84.
paa hvor mange Maader Fosterets Hoved kan staae skævt.	220. 87.
naar Hovedet staaer skævt i en lige Moder, bliver der en haard Fødsel.	221. 87.
paa hvor mange Maader Hovedet staaer skævt i en skæv Moder.	233. 90.
som ligger paa Tisbeenet i en skæv Moder, gjør en haard Fødsel.	236. 92.
Kiendetegn derpaa	236. 92.
Faren derved.	237. 92.
Hielpen derved.	238. 93.
som ligger paa Korsbeenet i en over Tisbeenet liggende Moder, gjør en haard Fødsel. Kiendetegn derpaa.	239. 94.
Faren derved.	240. 94.
Hielpen.	241. 95.
som staaer paa et af Hoftebeene, da Moderens Grund ligger over det andet Hoftebeen, gjør en haard Fødsel. Kiendetegn derpaa.	242. 96.
Faren derved.	243. 96.
Hielpen derved.	244. 97.
naar Hovedet er afreven fra Kroppen i en naturligt Fødsel, hvorledes Kroppen udbringes.	272. 107.
Marsag til, at Hovedet rives fra Kroppen.	307. 118.

Hoved.

Register.

	Spørm.	Side.
Hoved, naar Hovedet er adskilt fra Kroppen i en unaturlig Fødsel, hvorledes Hovedet udbringes.	308.	118.
naar Hovedet er for stort i en naturlig Fødsel, hvorpaa det fiendes.	304.	117.
Uarsagen dertil.	305.	117.
Hielpen derved.	306.	117.
naar Hovedet skaager for skarot, bør det vendes.	131.	
J.		
Indgang til Blæren, dens Beskrivelse.	18.	6.
til Moder-Steeden.	18.	6.
Jordemoder, hvad hendes Liv og Levnet, Aligt og Skuldighed skal være, hvorefter hun bør tages i Eed.	153.	
hendes Dyder.	3.	1.
Egenskaber.	2.	1.
Forretninger.	1.	1.
Konst.	4.	2.
Viidenskab.	4.	2.
hvorfor at hun bør fiende og kunde nævne de Deele, hun har med at gjøre paa et Fruentimmer.	29.	10.
hendes Forretning under Fødselen i Almindelighed.	150.	60.
hendes Forhold ved og efter en naturlig besværlig Fødsel.	277.	108.
hun undersøger den Fødende for adskillige Uarsagers Skuld.	150.	60.
hun forvisser sig om Fosterets Leye.	151.	60.
Jordemoder-Stoel, hvorledes bør være dannet	144.	56.
naar ingen havees, hvad i Steedet for den kan bruges.	146.	57.
Jordemoder-Seng, hvorledes bør være stiftet.	145.	57.
hvad i dens Sted kan bruges.	146.	57.
Jisbeenet, hvilket Been saaledes kaldes.	13.	4.
K.		
Kagen. see Moder-Kagen.		
Killeren, dens Beskrivelse.	18.	6.
Knæe, naar Knæene stille sig først i Fødselen, bliver det en unaturlig Fødsel.	300.	119.

Register.

Spæsm. Side.

Kiendetegn derpaa.	309.	119.
Hielpen herved.	310.	119.
Rinder. i Brysterne hvad derved gøres	365.	147.
Kors:Beenet. dets Stæde og Sted i Bækkenet.	13.	3.
dets Beskrivelse.	13.	3.
Kryds. naar Krydsset stiller sig i Fødselen, hvor Ven-		
dingen stæe.	127.	
Kiendetegn derpaa.	325.	127.
Rynder. see For:Beer.		

L.

Laar. svulne Laar under Svangerskabet, hvad derved gøres.	49.	20.
Laar:Smertter. under Svangerskabet, hvad derved gøres.	45.	18.
Læber. see Skam:Læber, Vand:Læber, Moder:Mundens Læber.		
Lænde:Ryg:Been. hvilke de ere, og hvor de har deres Sted i Bækkenet.	13.	4.
kan bevæge sig.	13.	4.
Lænde:Smertter. under Svangerskabet, hvad derved gøres	45.	18.
Legemet's Deele paa et Fruentimmer, som en Jordemo-		
der bør viide.	5.	2.
de ere haarde og bløde.	6.	2.
Livets Forstoppelse under Svangersk. hvad derfor bruges	47.	19.

M.

Maaned's: Barn. hvad det er.	112.	41.
Kiendetegn paa det.	113.	41.
Hielp derved.	114.	42.
Forhold og Levemaade, naar det er sødt	115.	42.
Mad. hvad Slags Mad under Fødselen tillades.	154.	62.
Mave:Vine under Fødselen.	85.	31.
Mellem:Gaarden. dens Beskrivelse.	18.	7.
udreven under Fødselen.	254.	101.
Melk. hvorledes Ammens Melk bør være.	375.	152.
Melke:Gyser og Feber, hvad de ere.	364.	146.
Melkens Rnyttelse i Brysterne, hvad derved gøres.	363.	146.
Misfoster. see Monstrum.		
Moderen. dens Beskrivelse og Inddeeling i Moder:Grunden, Sidedeele, Halsen og Munden	20.	7.
dens Grund, hvad er	21.	8.

Moder

Register.

	Spørsim.	Side
Moderen. dens Sidedeele, hvad er.	22.	8.
dens Hals, hvad er.	23.	8.
dens Hals og Mund maane vel agtes.	26.	9.
hvorledes den er for Svangerskabet, og bliver under det.	20.	7.
dens Forandringer, Svangerskabet igiennem, hvilke ere.	40.	15.
hvad Deele sidder uden paa den.	25.	9.
dens Udrensning efter Fødselen.	184.	75.
dens Klæve Lepe gjør en haard Fødsel.	233.	90.
paa hvor mange Maader den kan ligge stav.	235.	91.
Åarsag dertil.	234.	91.
dens Forsald gjør en haard besværlig Fødsel, Kiendtegn derpaa.	246.	98.
Åarsagen dertil.	247.	99.
Hielp derved.	248.	99.
Moder-Baad. brede og runde, deres Beskrivelse.	25.	9.
Moder-Rage. hvad den er.	175.	69.
naar den ligger paa Moder-Munden gjør den en besværlig Fødsel, Åarsag dertil.	216.	86.
Kiendtegn derpaa.	217.	86.
Hielp derved.	218.	86.
Moder-Munden. dens Beskrivelse	24.	8.
dens Stikkelse og Forandringer under Svangerskabet.	40.	14.
dens Ubeqvembhed til at aabne sig, gjør en haard langvarig Fødsel.	194.	78.
Åarsagen dertil.	193.	78.
dens Senhed og Haardhed gjør en haard Fødsel.	194.	78.
Kiendtegn derpaa.	194.	78.
Hielp derved.	195.	79.
naar den legger sig for Fosterets Hoved, forvolder den en besværlig Fødsel.	202.	81.
Kiendtegn derpaa.	203.	81.
Hielp derved.	204.	81.
Moderens Omstyrning. hvad den er.	186.	75.
er usuldkommen og suldkommen,	186.	75.

Register.

	Spørgsm. Side.
Uarsag dertil. " "	187. 75.
Faren derved. " "	188. 75.
Maaden at hjælpe paa. " "	189. 75.
Moder-Samlinger. see Samlinger i Moderen.	
Moder-Skeeden. dens Beskrivelse. "	19. 7.
dens Forsald, gjør en haard besværlig Fødsel,	
Kiendetegn derpaa. " "	249. 100.
Uarsagen dertil. " "	250. 100.
Hjelpen derved. " "	251. 100.
naar den under Fødselen er knuset, hvad der-	
ved gøres. " "	350. 141.
dens Indgang holder undertiden Fosteret til-	
bage, og gjør en besværlig Fødsel. "	100.
Kiendetegn derpaa. " "	252. 100.
Hjelpen derved. " "	253. 101.
dens Udgang, som slutter sig om Fosterets Hals,	
opholder Fødselen. " "	106.
Kiendetegn derpaa. " "	268. 107.
Uarsagen dertil. " "	269. 107.
Faren derved. " "	270. 107.
Hjelpen. " "	271. 107.
Moder-Trompeterne. deres Beskrivelse. "	26. 9.
Monstrum, Fødsel med Monstrum. "	132.
hvad det er, " "	335. 132.
hvoreledes Jordmoderen forholder sig ved det. "	336. 132.
Myrte-Blade-lige Rød-Lappe. " "	17. 6.
17.	
Rakke. naar den lyder sig frem, forvolder den en na-	
turlig besværlig Fødsel. Kiendetegn derpaa, 126.	89.
paa hvor mange Maader den kan stille sig	
frem. " "	227. 89.
Faren derved. " "	228. 89.
Hjelpen derved. " "	229. 89.
Naturlig Fødsel hvad den er. "	155. 62.
let Fødsel hvad den er. "	157. 63.
hvad der forvolder den. "	158. 63.
hvoreledes Jordmoderen forholder sig ved	
den. " "	159. 63.
haard og besværlig Fødsel, hvad den er. "	190. 76.

Natur:

Register.

	Svarsm.	Side.
Naturlig haard og besværl. Føds. Uarsager dertil paa den Fødendes, Fosterets og Jordemoderens	191.	77.
Naturlig besværlig Fødsel, naar Hovedet staaer lige.		77.
Uarsagen dertil.	192.	77.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst Moder-Mundens Besværlighed i at aabne sig.		78.
Uarsagen dertil.	193.	78.
Hielpen derved.	195.	79.
Naturlig besværlig Fødsel, fordi at Moder-Munden legger sig for Fosterets Hoved.		81.
Uarsagen dertil.	202.	81.
Kiendetegn derpaa.	203.	81.
Hielp derved.	204.	81.
Naturlig besværlig Fødsel, fordi Hovedet er for stort, eller Bækket for ængt, eller og begge Deele.		81.
Uarsagen dertil.	205.	81.
Kiendetegn derpaa.	206.	82.
Hielpen derved.	209.	83.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst et ængt og snævert Bækket.		82.
Kiendetegn derpaa.	208.	83.
Hielp derved.	209.	83.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst at Hænderne stille sig frem i Fødselen tillige med Hoved.		85.
Kiendetegn derpaa.	210.	85.
Hielp derved.	211.	85.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst at Fosterets Ansigt vender op imod den Fødendes Tisbeen.		85.
Kiendetegn derpaa.	212.	85.
Hielp derved.	213.	85.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst at Fosterets Ansigt vender hen imod et af Moderens Hoftebeen.		86.
Kiendetegn derpaa.	214.	86.
Hielpen derved.	215.	86.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst at Moder-Ragen ligger paa Moder-Munden.		86.

Register.

	Spøsm.	Side.
Naturlig besværlig Fødsel. Uarsagen dertil.	216.	86.
Kiendetegn derpaa.	217.	86.
Hielpen derved.	218.	86.
Naturlige besværlige Fødseler formedelst Fostereets Hoved, som ikke endnu er kommet igiennem Bækkenet, da Hovedet staaer skævt.		87.
Hielpen derved.	219.	87.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst at Hovedet ligger skævt i en lige Moder.	221.	87.
Naturlig besværlig Fødsel, naar Ansigtet byder sig frem i Fødselen.	222.	87.
Naturlig besværlig Fødsel, naar Baghovedet eller Nakken byder sig frem.	226.	89.
Naturlig besværlig Fødsel, naar Dret byder sig frem.		90.
Kiendetegn derpaa.	230.	90.
Faren derved.	231.	90.
Hielpen derved.	232.	90.
Naturlig besværlig Fødsel, naar Hovedet staaer skævt i en skæv Moder, og paa hvor mange Maader det kan staae skævt.	235.	91.
Naturlig besværlig Fødsel, naar Hovedet ligger paa Tisbeenet i en skæv Moder, og Moderens Grund over Korsbeenet.		91.
Kiendetegn derpaa.	236.	92.
Faren derved.	237.	92.
Hielpen derved.	238.	93.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst at Fostereets Hoved staaer inod Korsbeenet, og Moderens Grund ligger over Tisbeenet.		94.
Kiendetegn derpaa.	239.	94.
Faren derved.	240.	94.
Hielpen.	241.	95.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst at Fostereets Hoved staaer paa et af Hoftebeenene, og Moderens Grund ligger over det andet Hoftebeen.		96.
Kiendetegn derpaa.	242.	96.
Faren derved.	243.	96.
Hielpen.	244.	97.

Naturlig

Register.

	Spørsm. Side.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst Moderens Forsald.	
Kiendetegn derpaa.	246. 98.
Aarsagen dertil.	247. 99.
Hielpen derved.	248. 99.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst Moder-Skeedens Forsald.	
Kiendetegn derpaa.	249. 100.
Aarsagen dertil	250. 100.
Hielpen derved	251. 100.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst Indgangen paa Moder-Skeeden dens Engbed og Modstand.	
Kiendetegn derpaa.	252. 100.
Hielpen derved.	253. 101.
Naturlig besværlig Fødsel, naar Fosterets Arme ligge under Nakken.	
Kiendetegn derpaa.	256. 102.
Hielpen derved.	257. 102.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst Fosterets imodstaaende store Skuldre, da Hovedet ligger naturlig og ret.	
Kiendetegn derpaa.	258. 102.
Aarsagen dertil.	259. 103.
Hielpen derved.	260. 103.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst de imodstaaende Fosterets Skuldre, det eene paa den Føddendes Tisbeen, og det andet paa Korsbeenet.	
Kiendetegn derpaa.	261. 103.
Aarsagen dertil.	262. 104.
Faren derved.	263. 104.
Hielpen.	264. 104.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst at Navle-Strengen er, for kort, eller om Fosterets Hals, eller nogen anden af dets Lemmer.	
Kiendetegn derpaa.	265. 105.
Faren derved.	266. 106.
Hielpen	267. 106.
Naturlig besværlig Fødsel, formedelst at Udgangen af Moder-Skeeden slutter sig om Fosterets Hals.	
Kiendetegn derpaa	268. 107.
Aarsag dertil	269. 107.
Faren derved.	270. 107.

Naturlig

Register.

	Spørsm.	Side.
Hielpen = = =	271.	107.
Naturlig besværlig Fødsel, naar Hovedet er udtrakt til over Skuldrene og da staaer imod. Nar- sagen dertil. = =	273.	108.
Navle-Strengen. for Fosterets Hoved gjør ingen haard Fødsel, men er dødeligt for Fosteret. Hielp- pen derved. = =	160.	64.
ved Navlingen hindes Navle-Strengen paa to Steder. = =	165.	67.
Navle-Strengen. som er for kort, eller er om Foste- rets Hals, eller nogen anden Lem af det, gør en besværlig Fødsel. Kiendetegn derpaa. = =	265.	105.
Faren derved = =	266.	106.
Hielpen = =	267.	106.
naar Navle Strengen i Udbragningen er i- mellem Fosterets Been, hvad Jordemo- deren gjør derved. = =	291.	113.
naar den er falben ud for Fosterets Hoved, bør det vendes. = =	131.	
Navlingen. hvorledes den stæer. = =	164.	66.
O.		
Omslag. er uden Blodstyrning og med Blodstyrning. 98.	27.	
Forstiel derpaa = =	99.	37.
uden Blodstyrning, dens Narsager. = =	101.	37.
Tegn dertil. = =	102.	38.
Jordemoderens Hielp derved. = =	103.	38.
Forhold og Levemaade derefter. = =	105.	39.
med Blodstyrning, hvad er. = =	106.	39.
Narsagen dertil. = =	107.	39.
Faren derved. = =	109.	40.
Hielpen derved. = =	110.	40.
Forhold og Levemaade derefter. = =	111.	41.
Opkastelse under Svangerskabet. see Brækning = =	17.	
Opsvulne tykke Laar, Been, Stam-Læber, under Swan- gerskabet, Hielp derved. = =	49.	20.
P.		
Patte. see Die.		
Vis. dets Tillagehold under Svangerskabet. = =	46.	19.
		Vis.

Register.

	Spørm.	Side.
Viis. den med Viis opfyldte Blære holder Fosteret tilbage, og forlanger Fødselen, Kiendeteegn derpaa.	198.	80.
Hielp derimod.	199.	80.
Besværlighed i at holde det, Marsag dertil.	360.	144.
Raad derimod.	361.	144.
Mul:Beer. hvad de ere.	85.	30.
Pose paa Fosterets Hoved efter Fødsel. hvad ved den gøres.	209.	84.
K.		
Kensningen efter Fødselen, hvorledes og hvor længe den ber naae	355.	142.
hvorledes vedligeholdes	356.	143.
hvorledes hielves paa Gang, naar den standser.	357.	143.
Regning. vedblivende under Svangerskabet, hvad der ved gøres.	44.	18.
Rette Beer, hvilke de ere.	87.	32.
kan være iblant falske Beer.	91.	34.
naar de ere svage og korte, hvad Jordemoderen gjør ved dem.	88.	33.
hvorledes foreges.	90.	34.
forarsager Fødselen.	94.	35.
Rumpe. naar Fosteret er udtrakt til Rumpen, hvad Jordemoderen da agter paa.	290.	113.
naar den stiller sig frem, bliver en unaturlig Fødsel. Kiendeteegn derpaa.	311.	120.
Hielpen derved.	313.	121.
Rumpe-Beenet. dets Sted i Bækkenet.	13.	3.
af hvor mange Led det bestaaer.	13.	3.
kan allene bøyes.	14.	4.
Ryg. naar Fosteret, som er udtrakt ved Fødderne, ligger paa Ryggen, hvad Jordemoderen da agter paa.	292.	113.
naar den stiller sig i Fødselen, bør Fosteret vendes.	326.	127.
Kiendeteegn derpaa.	125.	127.
Røde. see Kensningen.		
S.		
Sæde-Beenet. hvilket Been saaledes kaldes, og hvor det sidder i Bækkenet.	13.	4.

Register.

	Spædm.	Side.
Samlinger i Moderen. hvad de ere.	116.	42.
Tegnene derpaa.	117.	43.
Faren derved.	118.	43.
Hielp derved.	119.	43.
Forhold og Levemaade derefter.	120.	43.
Sev Bristning. naar Hovedet kommer naturligt, hvad		
Jordemoderen gjør derved.	161.	65.
Side. naar Siden forekommer i Fødselen bør Foster-		
ret vendes.	328.	128.
Kiendetegn derpaa.	327.	127.
Stam. af hvilke Deele den bestaaer.	18.	5.
naar Fosteret er udtrakt til Stammen, hvad		
da Jordemoderen agter paa.	290.	113.
hvad der gøres ved Barselkonens knusede		
Stam.	350.	141.
Stam-Bakken. dens Beskrivelse.	18.	5.
Stam-Beenet. hvilket Been saaledes kaldes, og hvor		
det sidder.	13.	4.
Stam-Læberne. deres Beskrivelse.	18.	5.
opsvulne under Svangerskabet, og Raad der-		
imod.	49.	20.
Skulder. naar det forekommer i Fødselen, vendes Fo-		
steret.	326.	127.
Kiendetegn derpaa.	325.	127.
Skuldre. imodstaaende Fosterets Skuldre gjør en haard		
og besværlig Fødsel.	103.	103.
Kiendetegn derpaa.	261.	103.
Uarsagen dertil.	262.	104.
Faren derved.	263.	104.
Hielpen.	264.	104.
Slag under Fødselen.	123.	44.
Uarsag hertil.	124.	44.
Hielp derved.	125.	44.
Smertes over Lænder, i Hofster og Laar under Swan-		
gerskabet, hvad derved gøres.	45.	18.
i Bugen under Fødselen.	85.	31.
Steen i Blæren. See Blæresteen.		
Stikken i Brysterne under Svangerskabet, Hielp derfor.	54.	22.
Stoelgangen, Besværlighed i at holde den, Raad derimod.	362.	145.

Evan

Reglster.

	Spørsm.	Side.
Esvangerfhab , hvad er	30.	10.
hvoreledes inddeeles.	31.	11.
det rette, hvad er.	32.	11.
det falſke, hvad er.	33.	11.
om baade ret og falſt Esvangerfhab kan være tillige.	34.	11.
hør en Jordemoder kiendes.	35.	11.
hvorpaa kiendes, om det er virkelig eller ikke.	36.	11.
Tegn paa Esvangerfhab, hvilke ere.	37.	12.
de meere viſſe Tegn hvilke ere.	38.	13.
hvorpaa de viſſeſte og ſikkerſte Tegn kiendes.	39.	14.
Esvulne tykke Been , Laar, Stam, o. ſ. v.	49.	20.
Evgdomme under Esvangerfhabet.		42.
T.		
Tæer . naar Fofterets Tæer ligge op i en unaturlig Fødsel, hvad da bør i agt tages.	292.	113.
Tarme:Beenet . hvilket Been i Bækkenet ſaa kaldes, og hvor det ſidder.	13.	4.
Takter . hvad derfor bruges.	52.	21.
Tidberne . deres Udeblivelse er et af Esvangerfhabet's Tegn, naar de blive ved, hvad derved gøres.	37.	12.
naar de blive ved, hvad derved gøres.	44.	18.
Tidig Fødsel , hvad er.	129	48.
Tilberedning til Fødselen, hvoreledes af Jordemoderen tillaves.	136.	51.
Tilig Fødsel , hvad den er.	121.	43.
dens Urfager, Kiendetegn, Hielp.	122.	44.
Trauer . ſee Beer.		
Trillinger . ſee Tvillinger.		
Tvillinger . hvad ſaaledes kaldes.	169.	68.
ingen viſſe Tegn haveſ derpaa for Fødselen.	170.	69.
ere ikke indſluttede i een Briftning.	171.	69.
Moder:Kagerne til dem hængge ſammen.	172.	69.
hvoreledes Jordemoderen forholder ſig derved.	173.	69.
U.		
Ubenævnte Been . hvor mange de ere, deres Stikkelfe og Sted i Bækkenet, og af hvor mange Been de beſtaaer hos Born.	13.	3.
Udrensning . Moderens Udrensning efter Fødselen er nødvendig, og der ſkee.	184.	74.

Register.

Spørsm. Side.

Unaturlig Fødsel, hvad den er.	279.	109.
naar Fødderne stille sig frem, hvorpaa Kiendes.	282.	109.
hvorledes kan ansees.	283.	110.
Jordemoderens Forhold derved.	284.	110.
naar Knæene stille sig frem, hvorpaa Kiendes.	309.	119.
hvorledes Jordemoderen forholder sig derved.	310.	119.
naar Rumpen stiller sig frem. Kiende: tegn derpaa.	311.	120.
hvorledes kan ansees.	312.	120.
Hielpen derved.	313.	121.
Undersøgning, hvad den er.	56.	22.
hvor mange Slags at den er.	57.	22.
ubvendig hvor mange Slags.	58.	22.
Indvendige, hvorledes igen dees.	59.	23.
hvorledes den stilles, som skal undersøges paa den almindelige Maade.	60.	23.
den almindelige hvorledes skeer hos den Svangre staaende.	61.	23.
naar den bruges, og hvad særdeles Nytte den har.	62.	24.
den almindelige hvorledes skeer hos den Svangre liggende.	63.	24.
den almindelige naar bruges hos den Svangre liggende.	64.	24.
den almindelige hvorledes skeer hos den Svangre siddende.	65.	25.
den almindelige naar bruges hos den Svangre siddende.	66.	25.
den almindelige hvorledes skeer hos den Svangre knælende og paa Hug siddende.	67.	25.
den almindelige naar bruges hos den Svangre knælende eller paa Hug siddende.	68.	25.
den besynderlige hvorledes skeer.	69.	25.
den besynderlige hvortil nyttet.	70.	26.
den almindelige naar bruges.	71.	26.
den besynderlige naar bruges.	72.	27.
den almindelige hvortil nyttet.	73.	27.

Under

Register.

	Spørgsm.	Side.
Undersøgning. paa hvad Tid den skeer i Fødselen.	= 74.	28.
hvorledes den skeer i Ende-Tarmen.	= 75.	28.
hvortil nytter i Ende-Tarmen.	= 76.	28.
hvorledes skeer i Endetarmen og Moderen tillige.	77.	29.
hvad Nytte den har.	= 78.	29.
udvendige hvorledes skeer.	= 79.	29.
udvendige, Nyttten deraf.	= 80.	29.
hvorfor Jordmoderen bruger den efter Fødsel.	150.	60.
Ungdom gjør ikke alletider en haard Fødsel.	= 194.	78.
Urcenslighed i Ende-Tarmen opholder Fødselen.	Kiend-	
detegn derpaa.	= 196.	79.
Hielpen derved.	= 197.	79.
Urin, hvormed Blæren er opfyldt, opholder Fødselen.		
Kiendetegn derpaa.	= 198.	80.
Hielp derved.	= 199.	80.
Utidig Fødsel. see Dmslag.	v.	
v.		
Vaarter. see Bryst-Vaarter		
Væmmelse under Svangerskabet. see Brækning.		
Vander. see Pisser.		
Vand-Læber. deres Beskrivelse.	= 18.	6.
Vanskabninger. Fødsel med Vanskabninger.	= 132.	132.
hvad de ere, og hvor mange Slags.	= 335.	132.
hvorledes Jordmoderen forholder sig ved dem.	336.	132.
Waterfot i Fostrets Bug opholder Fødselen.	= 273.	108.
Hielpen derved.	= 295.	114.
Beer. hvad de ere.	= 81.	29.
Jordmoderens Forretning hos en Kone, som		
har Beer.	= 82.	30.
ere Forbud eller Rynder, falske Beer, rette		
Beer og Efter-Beer.	= 83.	30.
vilde eller svage hvad ere og hvorpaa kiendes.	84.	31.
vilde, hvad derved gøres.	= 86.	31.
gode og rette hvilke ere, og hvorpaa kiendes.	87.	32.
korte og svage, Jordmoderens Forhold derved.	88.	33.
Stælve-Beer hvad ere.	= 89.	33.
hvorledes de svage Beer forøges.	= 90.	34.
Vende-Leye af Stoele, hvorledes laves.	= 147.	58.
Vending. hvad den er	= 316.	121.

Register.

	Spørsm. Side.
Vending, i hvilke Tilfælde den foretages.	317. 122.
hvad det gjør den besværlig.	318. 122.
almindelige Regler ved den.	319. 123.
i Særdeleshed.	126.
naar Fosterets Bug stiller sig.	Kiendetegn
derpaa.	321. 126.
Hielp derved.	322. 126.
naar Fosterets Bryst stiller sig.	Kiendetegn
derpaa.	323. 127.
Hielp derved.	324. 127.
naar Fosterets enten Kryds, eller Ryg, eller	
Skulder stiller sig.	Kiendetegn derpaa. = 325. 127.
Hielp derved.	326. 127.
naar Fosteret stiller Siden eller Hosten.	Kiend-
detegn derpaa.	= 327. 127.
Hielp derved.	328. 128.
naar Fosteret byder Hænder og Arme frem.	= 128.
Kiendetegn	= 330. 128.
Hielp.	= 331. 129.
naar Albuen stiller sig frem.	Kiendetegn. = 332. 131.
Hielp derved.	333. 131.
naar der paakommer Blodstyrning.	= 132.
Venus-Bakken. hvad saaledes kaldes.	= 18. 5.
Wilde Beer. hvad de ere.	= 84. 31.
hvad det gjøres ved dem.	= 86. 31.
kan være iblant gode Beer.	= 91. 34.
Ø.	
Ore, som stiller sig frem, gjør en besværlig Fødsel.	
Kiendetegn derpaa.	= 230. 90.
Gare derved og Hielp.	= 231. 90.
naar det stiller sig, bør Vendingen foretages.	= 131.

Forklaring

over

Kobberstykkerne.

TAB. I.

Forestiller Bællenets eller de Beens Ufsbilding, som en Jordemoder bør kiende.

AAAAA er Kors-Beenet, som er det bageste Been i Bællenet.

aaaaa er 5 Par Huller, som findes paa dette Been.

BBB ere Kumpo-Beenet, det underste og eene bøielige Been i Bællenet, som her bestaer af 3 Led.

bbb Ledene paa Kumpo-Beenet.

CC paa den høyre Side af Kobberstykket er det eene Ubenevnte Been, som bag til samles med Kors-Beenet, og foran ved Bogstaven D med det andet Ubenevnte Been paa den venstre Side, som ligeledes er bemærket med CC.

D er den Samling af begge de ubenevnte Been, som kaldes Tis-Beenet.

EE paa den høyre Side bemærker den Deel af det ubenevnte Been, som kaldes Tarme- eller Hofte-Beenet.

- FF. paa samme Side viser den anden Deel af samme Ubencævnte Been, som kaldes Sæde-Beenet.
- G ligeledes paa samme Side betynder den tredje Deel af det Ubencævnte Been, som hedder Skam-Beenet.
- EE FF G paa den venstre Side viser samme tre Deele af det venstre Ubencævnte Been.
- HH bemærker fire af Lænde-Ryg-Beenene, hvoraf h viser ethvert af dem.
- I Hofte-Skaalen.
- KKK Laar-Beenet.

TAB. II.

Fig. 1.

- Viser den opskaarne Skam, Moder-Skeede, Moder-Mund, Moder, med adskilligt, som sidder uden paa den, tilligemed Blæren.
- AAAA den opskaarne og indvendige Deel af Moder-Skeeden fra Skammen eller Indgangen af den til Moder-Munden, hvorudi sees endeel Kyner og Folder.
- ABA Skam-Læberne, paa hvis udvendige Kanter sees nogle små Haar.
- CC den opskaarne Moder-Mund.
- CE den opskaarne Moder, hvoraf DE er dens Grund, KD dens Side.
- FF paa den høyre Side noget af det Brede Moder-Baand.
- FF paa venstre Side det samme.
- GG endeel af det Runde Moder-Baand.
- HA Vis-Gangen, som gaar fra Nyren til Blæren (Urether) paa den høyre Side.
- HA den samme paa venstre Side.

- I H K Moder = Trompeten, hvorpaa k k forestiller dens
 fryndsede og trevlede Ende.
 K den Ende, som gaar ind i Moderens Grund.
 L Eghuuset.
 M M M Blæren.
 N Udgangen af Blæren, hvor igiennem Pisset gaaer ud.

Fig. 2.

Viser Moderen og Moder = Skeeden.

- A A A A den indvendige Deel af den opskaarne Moder =
 Skeede.
 B C Moder = Munden.
 C Abninge paa Moder = Munden.
 D C D B Moderen.
 D E det Runde Baand, hvoraf den trevlede Ende E
 gaaer ned og fæster sig i Baar = Krogen eller Lyffen.
 F F det Brede Moder = Baand.
 g g. den trevlede Ende af Moder Trompeten.
 ff Eghuuset eller Eg = Stokken.

TAB. III.

Fig. 1.

Forestiller en Jordemoder = Stool, hvorpaa

- A er Sædet, paa hvilket det mørke runde Hul betyder
 Indskaaret, Brillen kaldet.
 B Kuglstykket, som kan legges tilbage meere eller mindre, som
 Fornødenhed udtræver det.
 C Sidestykket.
 D en Pude at legge paa Sædet.
 E en Skaal eller Gad at sætte under den Fødende til at
 optage Vand, Blod o. s. v. udi.

f Knappen paa Lehnnet, som den Fødende tager om, og som kan skydes frem og tilbage, ligesom at hun er lang eller kort-armet til.

g g et Stykke Jern med Huller, hvorudi høyt eller lavt kan sættes en Pind, for at holde Sædet A, som man kan stille høyt eller lavt. Ligesaadant et Stykke er paa det andet Side-Stykke.

h en Skammel, som sidder fast ved Beenet af Stolen, og kan føres ud og ind, ligesom den Fødende er lang eller kort-beenet til.

Fig. 2.

Viser den Naturlige Fødsel i en ligestaaende Moder.

- A Fosterets Hoved, som er gaaet igiennem Bællenet.
- B Fosterets Krop.
- C Navle-Strengen.
- D Moder-Kagen, som sidder fast i Moderens Grund.
- E to af Bænde-Ryg-Beenene.
- F Hofte-Beenet.
- G Sæde-Beenet.
- H Skam-Beenet.
- I Pis-Beenet.
- K Hofte-Skaalen.
- C D Modoren, som ligger i Bællenet. F H H F

Fig. 3.

Viser Fosteret, som kommer først med Fødderne i en ligestaaende Moder.

- A Fosterets Krop.
- B B Navle-Strengen.
- C Moder-Kagen.
- BDCD den ligestaaende Moder.

EGGE Bakkenet, hvorpaa
 E Hofte=Beenet.
 F Sæde=Beenet.
 G Skam=Beenet.

Fig. 4.

Naturlig Fødsel, hvor Fosterets Hoved kommer først frem,
 men ud af en skæv=staaende Moder.

AAA Bakkenet.

BB 5 Lænde=Ryg=Been.

CC den skævstaaende Moder, hvoraf Grunden holder
 forud, Moder=Munden ligger op til Kors=Beenet.

D den Fødendes Navle.

Fig 5.

Forestiller Fosteret naturligen liggende i en ret og ligestaa-
 ende Moder, men som holdes tilbage i Fødselen, formes
 delst dets Arme, som ligge under Nakken.

Fig. 6.

Viser først en ligestaaende Moder.

For det andet, hvorledes Jordmoderen indbringer sin Haand
 i Moderen for at udtage Efterbyrden, naar den sidder
 fast, og, som her, naar Navle=Strengen er afreven.

NB. Man maae ikke forestille sig, at Moderen, naar Foste-
 ret er født, saaledes bliver udspiilt staaende, ney, den drager
 sig strax meer og meere tilsammen. Ligeledes gaaer det og,
 naar Bristningen er gaaen, og Vandet er udlobet; Thi da dra-
 ger Moderen sig sammen om Fosterets Krop, saa noye tilsidst,
 som en Handstke kan ligge om en Haand. Men man kan ikke
 vel anderledes forestille denne Figur, saavelsom de andre Fig.
 2. 3. 4. og saa videre; Thi da kunde man ikke stille Moderen
 fra Fosteret.

- A A Moderen,
- B Jordemoderens Arm,
- C Moder-Kagen,

TAB. IV.

Forestiller den skævtstaaende Moder, hvor Grunden af den og det derudi liggende Barns Krop ligger imod Ryggen, dets Hoved staaer paa Jis-Beenet.

- A det paa Jis-Beenet staaende Fosterets Hoved,
- B den imod den Fødendes Ryg liggende Fosterets Krop,
- C Jis-Beenet.
- D Enderne af to af Jordemoderens Fingre paa den høyre Haand, hvormed hun fører Hovedet fra Beenet.
- F Jordemoderens høyre Arm.
- E hendes venstre Arm, hvormed hun uden paa Bugen trykker Hovedet op ad.
- G Sæde-Beenet.
- H Laar-Beenet paa venstre Side.
- I den Fødendes Navle.
- K det høyre Laar.

TAB. V.

Forestiller et Foster i en skævtstaaende Moder, hvor Grunden af Moderen ligger ud over Jis-Beenet, Moders Munden imod Kors-Beenet.

- A den forover hængende Moders, med Fosteret udi, Grund.
- B Fosterets Hoved, som staaer imod Kors-Beenet.
- C Jordemoderens Haand, hvormed hun oplaster den forover hængende Barsellones Bug, og deri liggende Moder-Grund op imod hendes Bryst.

D Jord

D Jordemoderens anden Haand, som hun har indbragt i Moderen imellem Kors-Beenet og Fosterets Hoved, og drager det til sig.

EEEE fem Lænde Rng-Been.

F Larve-eller Hofte-Beenet.

G den Fødendes Navle.

H Hovedet paa Laar-Beenet.

I Laar-Beenet i det høyre Laar.

K det venstre Laar.

TAB. VI:

Forestiller et Foster i en skæv staaende Moder, hvor Grunden af den tilligemed den største Deel af Fosteret ligger hen imod og over det venstre Hofte-Been, den øvrige Deel af Moderen og Fosterets Hoved imod og over det høyre Hofte-Been.

A Moderens Grund og den underste Deel af Fosterets Krop.

B Fosterets Hoved.

C det høyre Hofte-Been.

D Sæde-Beenet.

E Skam-Beenet.

F Hofte-Skaalen.

G Jordemoderens høyre Haand, hvormed hun løfter Bugen op i Beyret.

H Jordemoderens venstre Haand, hvormed hun søger at bringe Fosterets Hoved fra Hofte-Beenet ned igiennem Moder-Munden, Moder-Sleeden, og ud af Skammen M.

I den Fødendes Navle.

K det venstre Laar.

L det høyre Laar.

❧ ❧ ❧

TAB. VII.

Fig. 1.

Viser den hen over Hofte-Beenet stæv liggende Moder.

A Moderens Grund.

B den Deel af Moderen, som ligger imod Moder-Munden, eller det underste af den.

C Moder-Kagen.

D nogle af Lænde-Ryg-Beene.

E det høire Hofte-Been.

F Sæde-Beenet, et paa enhver Side.

G Stam-Beenet, et paa enhver Side.

H Hofte-Skaalen, en paa enhver Side.

I Jordmoderens indbragte Arm til at udtage Moder-Kagen med.

Fig. 2.

Forestiller et Foster i en ligestaaende Moder, hvis Hage staaer paa Iis-Beenet, og Navle-Streng og venstre Arm er falden ud af Moderen.

A Iis-Beenet.

B Fosterets Hage.

C Navle-Strengen.

D Fosterets udhængende venstre Arm.

E det venstre Hofte-Been.

F Sæde-Beenet.

G den høire Hofte-Skaal.

H tre Lænde-Ryg-Been.

I K den ligestaaende Moder.

Fig. 3.

Viser et Foster, som kommer for i Fødselen med den venstre

stre Deel af Bryster, og hvis venstre Arm og Navle-
Streng ere faldne ud af Moderen, som her ligger lige,
ABC Moderen.

b Moder-Kagen.

D Lænde-Ryg-Beenene.

E det venstre Hofte-Been,

F Kors-Beenet,

G Pis-Beenet,

H Fosterets Ansigt.

I endeel af Fosterets venstre Side.

KK Fosterets venstre Arm, som er udfalden.

L den udfaldne Navle-Streng.

M Jordemoderens høire Haand, som drager Fosterets
Foed til sig for at vende det og drage det ud ved Fodderne.

Fig. 4.

Viser et Foster i en lige og ret staaende Moder, som lig-
ger paa Ryggen, med Siden af Ansigtet op til det høi-
re Hofte-Been, den høire Arm og Navle-Strengen
tillige udfalden af Moderen.

ABC den ligestaaende Moder.

D Moder-Kagen siddende i Moderens Grund.

EE Navle-Strengen, som er udfalden.

FF den udfaldne høire Arm.

G Fosterets Side.

H dets Hoved.

I nogle af Lænde-Ryg-Beenene.

K det høire Hofte-Been.

L Hofte-Skaalen.

M Sæde-Beenet.

N Skam-Beenet.

O Fosterets venstre Arm.

Fig.

Fig. 5.

Ufbilder Fosteret i en lige Moder, som ligger paa Siden med Siden af Ansigtet imod Sæde- og Hofte-Beenet, og Skuldret imod samme sidste Been, og som har den venstre Arm udhængende, viser ogsaa tillige, hvorledes Jordemoderen med to eller flere Fingre fatter Fosteret i Hæsen (Hambuaten), fordi at hun ikke, formedelst Trængsel af den sammentrakte Moder, kan komme til Foeden, og drager Knæet til sig.

A B C Den lige staaende Moder.

D nogle af Bænde-Kyngbeenene.

E Hofte-Beenet.

F Hofte-Skaalen.

G Sæde-Beenet.

H Skam-Beenet.

I Fosterets udhængende venstre Haand og Arm.

K Fosterets Knæ, i hvis Hæse Jordemoderen indbringer et Par Fingre af sin Haand L, og drager det til sig.

Anmærkning.

Denne 5te Figur er uretteligen forestillet, eftersom det er Jordemoderens højre Haand, som stræber efter at fattede Fosterets højre Hambugt fra den indvendige Side, og derfor er Haanden omdrejet; Og da det vilde være meget bejværligt, i den Situation at komme til Hielp med Haanden, saa maae man derimod forestille sig Jordemoderens højre Haand, som søger Barnets højre Hambugt fra den udvendige Side eller den indvendige Side af den venstre Hambugt med to eller tre Fingre. Af Mangel paa Kobberstikkere, der en ere her ved Haanden, har man en kundet faae dette, eller andet mindre betydeligt, rettet, og derfor har alleene herved villet give denne Feiltagelse tilkiende; Samme er ellers saa fattelig, at enhver desuden Ietteligen kan begribe det.

Fig. 6.

Viser, hvorledes Jordemoderen, naar hun formedelst Moderens Sammentrækning ikke kan finde begge Fødderne tillige, men ikkun den eene af dem, slaaer et Baaend

Baand eller Slynge om den, paa det at den ikke skal blive borte for hende, medens at hun opsøger den anden.

ABC den lige staaende Moder.

DEF den Føddendes Bug, som udi denne Figur allene, og ikke paa de andre er afbildet.

G hendes venstre Laar.

H fire Lænde-Ryg-Been.

I Hofte-Beenet.

K Hofte-Skaalen.

L Sæde-Beenet.

M Fosteret, hvis venstre Haand og Arm N hænger ud af Moderen.

O Fosterets venstre Foed, som Jordemoderen har slaget en Slynge eller Lænke om formedelst et Baand, hvis anden Ende hænger ud af Moderen, eller som her, er bunden om Jordemoderens Haand, hvormed hun opsøger den anden Foed Q.

R Jordemoderens anden Arm, med hvis Haand hun fører den udhængende Arm tilbage, da hun med den første P formedelst Haanden om Foeden Q og Slingen om Foeden O drager begge Fosterets Fødder til sig, og vender Fosteret.

Erindring til Bogbinderen.

Kobberstykkerne klæbes paa Kanten af et Kvartblad Papiir og sættes bag i Bogen efter deres Orden saaledes, at, naar Bogen ligger opslagen, Kobberstykkerne da kan ligge fri uden for Bogen.

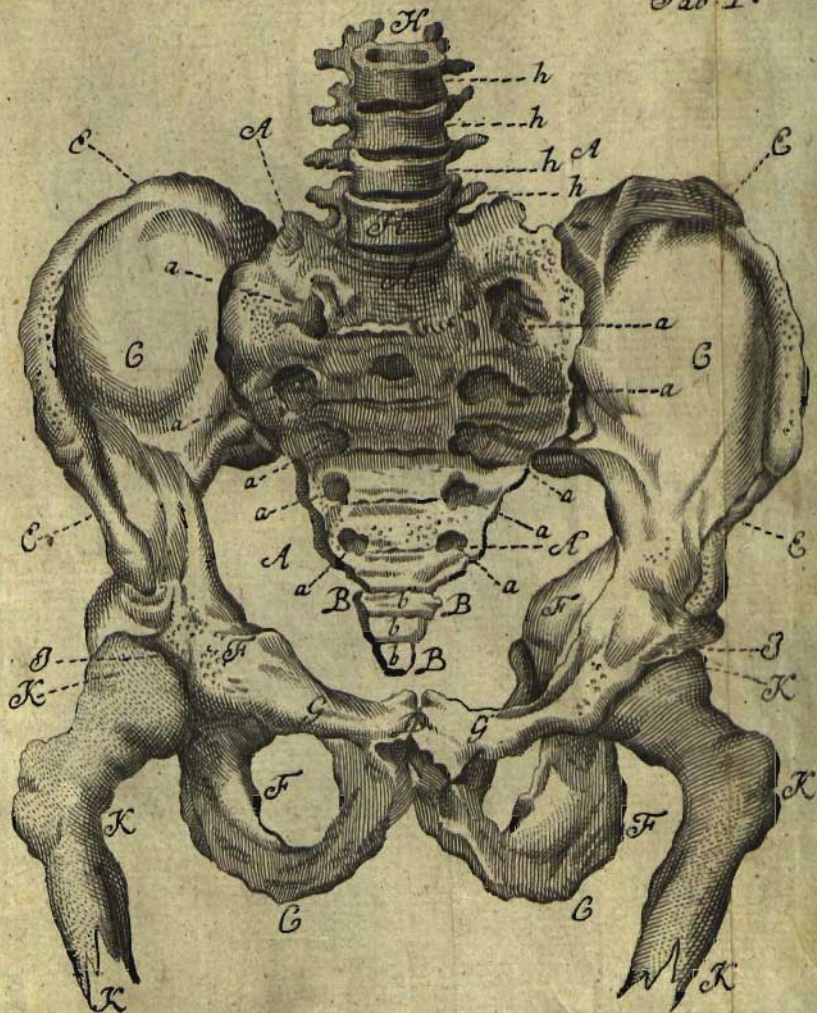

Fig. I.

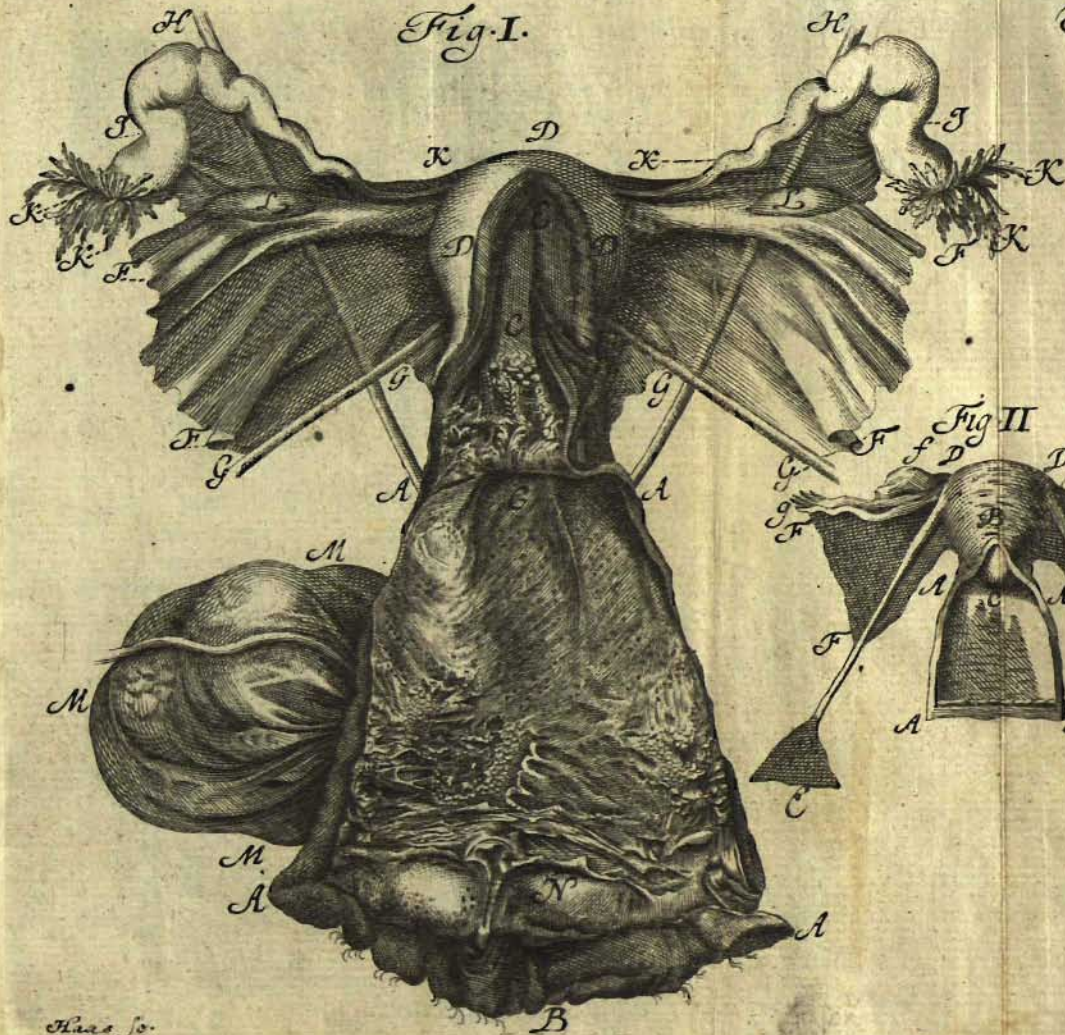
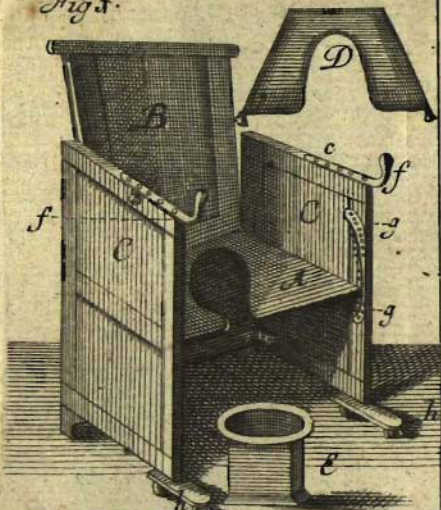

Fig. II

Fig. 1.

F. 2.

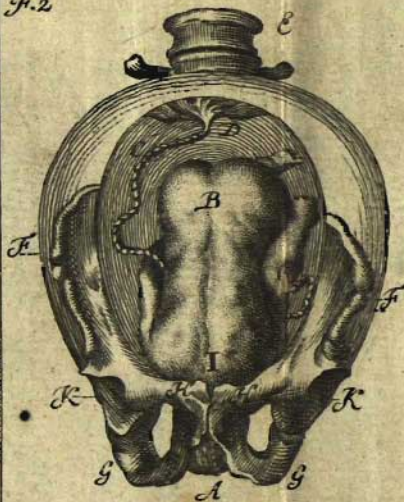

Fig. 3.

Tab. III

Fig. 4.

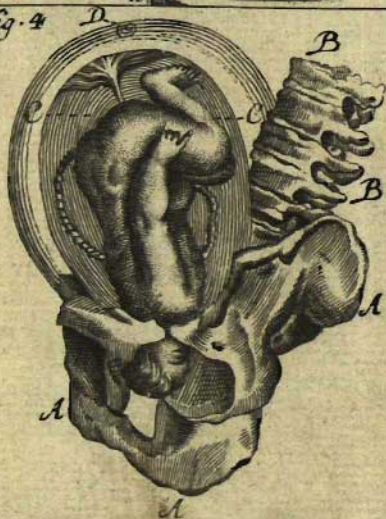

Fig. 5.

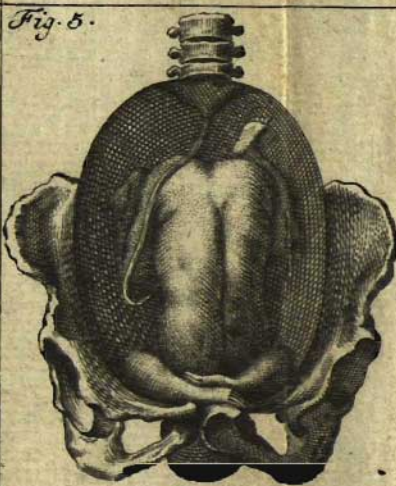
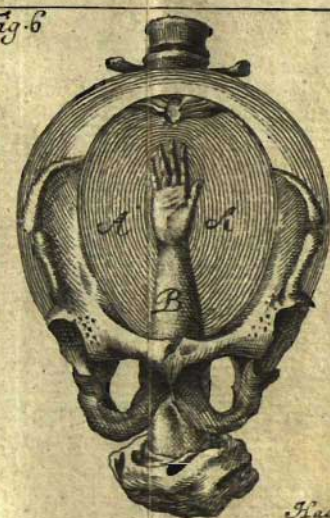
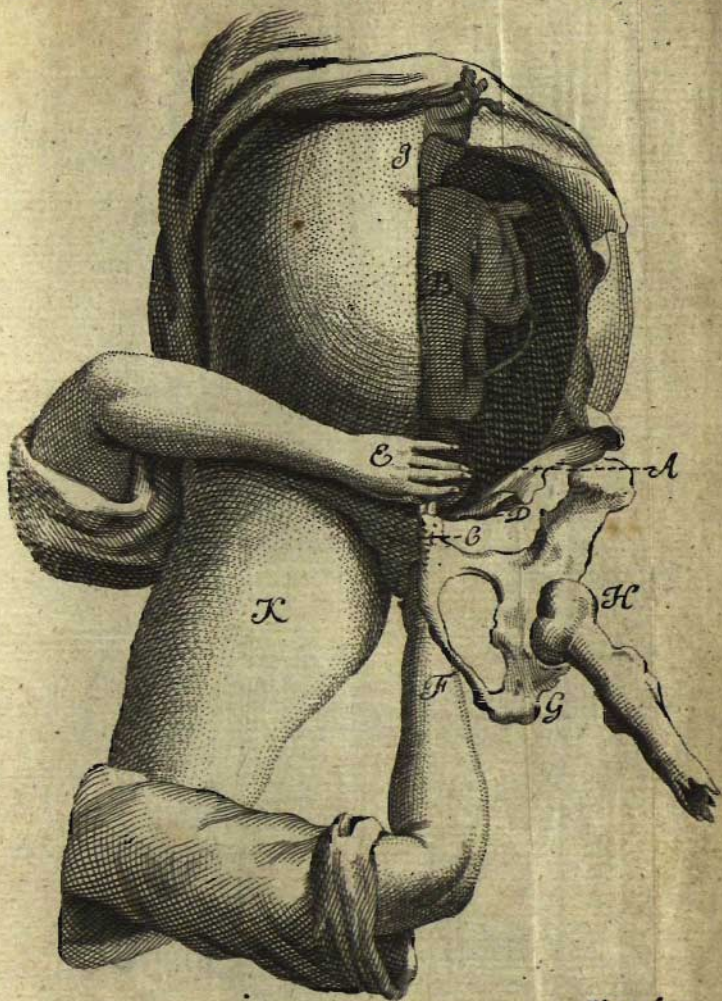
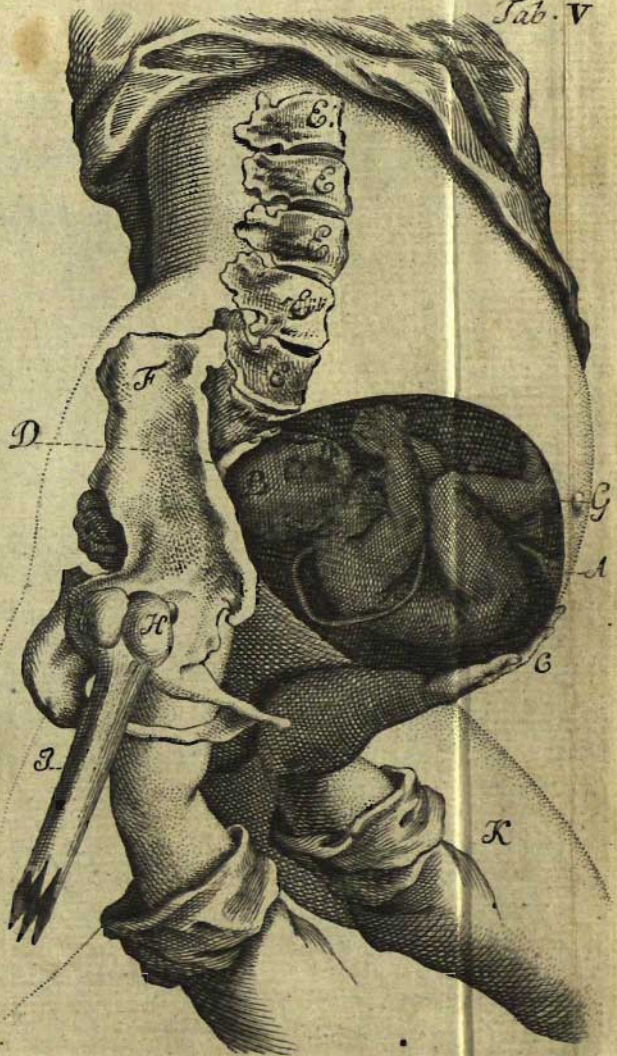

Fig. 6.

Haagk

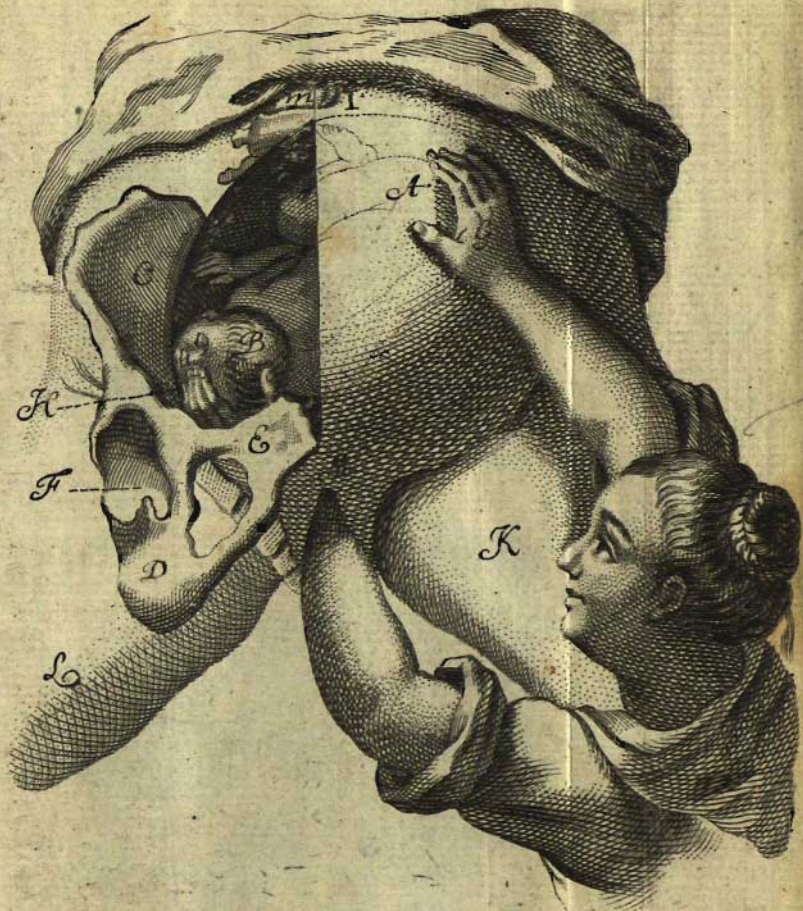

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

Tab. VII.

Fig. 4.

Fig. 5.

Fig. 6.

Went, 10.